Cena egz. 20 groszy. Nakład 40000 egzemplarzy. Dziś 24 strony.

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika" dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY".
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17 w Grudziądzu ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.54 zł. miesięcznie, 10.61 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1293, 699. Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 284. | BYDGOSZCZ, niedziela dnia 7 grudnia 1930 r. | Rok XXIV.

„Pochód reakcji".

Rozmaici bezbożnicy i czerwoni zataili się w obozie rządowym, w którym nie brak i konserwatystów i trochę prawdziwych katolików i chłopskich demagogów. Socjaliści z „Robotnika" rozdzierają szaty nad tem zjawiskiem i udają, że wierzą w „pochód reakcji" boć dawniejsi „towarzysze", którzy znaleźli się w obozie rządowym, będą musieli nieco inaczej się zachowywać niż ich współwyznawcy „na wolności".

Znany apostoł ewangelji żyda Marksa Czapiński podnosi z tego powodu krzyk trwogi w „Robotniku" i straszy masy reakcją czyli wstecznictwem.

Bratni nasz organ poznański „Nowy Kurjer" taką mu daje odprawę:

My jednak sądzimy, że — pomijając całą wyświechtaną frazeologję socjalistyczną, która świadczy o zupełnej niemocy twórczej tej podtatusiałej partji, **niecoś z tej reakcji jednak istotnie można zaobserwować.** A może i więcej niż „niecoś". Reakcja znaczy odruch. To też słowo to zawsze strasznie przeraża wszelkich radykałów, którzy sami czują, że idą za daleko i muszą tem odruch wywołać. My, zwolennicy **stałego, ale ewolucyjnego postępu,** który nie idzie za daleko i nie potrzebuje odruchów wywoływać, odnosimy się do tego straszaka z większym spokojem.

Są zresztą **takie dziedziny, w których jak najsilniejsza reakcja jest rzeczą konieczną, jest warunkiem uzdrowienia, i przejawem niezatraconego jeszcze zdrowia moralnego. Taką zdrową „reakcją" jest np. odruch przeciwko zbyt szybkiemu „postępowi" mody w kierunku zastósowania się do ideałów półświatka.** Albo przeciwko „postępowej" moralności, głoszącej swobodę zaspakajania instynktów. Taką zdrową reakcją będzie też dla nas — ku zgrozie „towarzyszy", **odruch przeciwko marksowsko bezbożnickiej ideologji antyreligijnej** i złączone z tem przekonanie, że **wpływy duchowieństwa są czynnikiem bardziej twórczym, i nawet mniej „niebezpiecznym" dla interesów szerokich mas, niż wpływy Liebermanów, Strugów-Galeckich czy różnych Cohnów i Levych.** To się nazywa w Robotniku „reakcją klerykalną".

Są jednak i odruchy, których **nie uważamy za pożądane.** Polegają one na **umiejętnem wykorzystaniu bolączek,** chorujących jeszcze na różne choroby dziecięce instytucyj społecznych i na **obojętności szerokich mas,** która zawsze przychodzi po nadmiernem zużyciu ich energji w okresach rewolucyjnych. Z tego korzystają **klasowo egoistycznie nastawione czynniki warstw posiadających** („burżuazji" jak je „towarzysze" nazywają), by wyrwać masom pracującym część poczynionych im w gorących chwilach ustępstw, i to zawsze naturalnie pod płaszczykiem „ulepszeń" i „uzdrawiających reform".

Na taką reakcję istotnie zanosi się teraz na dobre. Konserwatystów znalazło się w sejmie, w ramach klubu BBWR. niemniej niż 70. Zato czerwoni „frakcyjni socjaliści" znikli bez reszty. Niema więc już tego głośno zgrzytającego **hamulca,** który mógł wóz sanacyjny od zboczenia na prawo ratować. Walnem narzędziem do tej reakcji jest niewątpliwie **organizowanie prawowiernych, „żółtych" związków zawodowych** t. zw. **Federacji,** która łowiąc robotników przeprowadzaniem **osobistych** spraw, stopniowo **zaprzepaści ich samodzielność, a zatem jedyną możliwość zbiorowej obrony wspólnych interesów.**

Tego rodzaju „reakcja" idzie całą siłą pary. I tragikomiczny jest w tem wszystkiem ten fakt, że **„reakcja" ta oparła się w dużej mierze na barkach naszych radykałów.** Toć znaczna część najczerwieńszych lewicowców głosowała razem z konserwatystami na jedynkę, która, jak kramik w małem miasteczku, miała **dla każdego odbiorcy odpowiedni towar.** A każdy sądził, że cały kramik jest wyłącznie dla niego. **Konserwatysta nie widział na liście czerwonego, a czerwony konserwatysty.** I wynikł z tego **„kawał", jakich mało w historji.** Do czasu wprawdzie może sanacja świecić stale Panu Bogu świeczkę, a djabłu ogarek. Wkońcu jednak ktoś musi wyjść gorzej — a zdaje nam się, że **tym „wykiwanym" będzie radykał,** który na siebie samego bicz ukręcił.

Sami nie zdradziliśmy interesów szerokich mas, nie poszliśmy w służbę reakcji społecznej", ale nie myślimy też żałować pepesiaków i innych lewicowców, którzy w r. 1926 tyle nadziei przywiązali do sztandarów obozu majowego; zawdzięczałby im on w dużej mierze zwycięstwo (poparcie kolejarzy).

W okresie obecnym wypadnie nam z całym spokojem i skupieniem **przygotować nasze siły** do tego okresu, w którym **na nowo rozpocznie się walka o istotne zdobycze** społeczne warstwy pracującej, **i o prawdziwy, a nie żydowsko-marksowski postęp.**

Narazie zaś, popierając **zdrową „reakcję" moralną przeciwko demoralizacji i bezbożnictwu,** będziemy **bronić** naszych realnych, rzeczywiście postępowych zdobyczy na polu społecznem.

A. N.

„Polski dzień" w Reichstagu.

Posłowie prześcigają się w projektach, które niepokoją ministrów.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 6. 12. Wczorajsze posiedzenie parlamentu Rzeszy niemieckiej można śmiało nazwać **„Polskim Dniem" Reichstagu.** Przemówienie większości mówców opozycyjnych obracały się dokoła spraw polsko-niemieckich i widoczną była tendencja mieszania się do wewnętrznych zagadnień administracyjnych państwa polskiego.

Zarówno mówca narodowych socjalistów Rosenberg jak i przedstawiciel nacjonalistów profesor Freytag - Loringhoven (obaj byli poddani rosyjscy dopiero od r. 1919 obywatele niemieccy) **w bardzo ostrej formie atakowali ministra spraw zagranicznych Curtiusa** za jego politykę zagraniczną, **którą cechują uległość i słabość w stosunku do Polski.**

Przemówienie Freytaga-Loringhoven, rojące się od kłamstw i nieścisłości i przeznaczone jako materjał agitacyjny dla ulicy, tak podrażniło Curtiusa, iż zabrał głos, oświadczając, że w ramach debaty nad dekretami skarbowemi prezydenta Rzeszy niema sensu rozprawiać się z problemami polityki zagranicznej.

Najodpowiedniejszem miejscem do tych rozpraw nie jest plenum Reichstagu a tylko komisja dla spraw zagranicznych. Jednak uważa za swój obowiązek powiedzieć opozycji, że **dotychczasowa prostolinijna (!) polityka mniejszościowa będzie nadal utrzymana**

Wniosek opozycji o zniesienie umowy likwidacyjnej z Polską uważa minister jako szaleństwo. Według tej umowy bowiem „40—50 000 ha niemieckiej ziemi" (?) w Polsce nie będzie zlikwidowane **a przeszło 80 000 osób zostanie zachowanych dla niemczyzny".**

Curtius radzi opozycji, ażeby wysłuchała przedstawicieli mniejszości niemieckiej w Polsce, a wtedy dowie się jaka opinja panuje w szeregach mniejszości niemieckiej, co ona sądzi o **tej uchwale, która ją może pozbawić dachu i ziemi.** W końcu Curtius wypowiedział się przeciwko omawianiu zajść górnośląskich, albowiem postępowanie wdrożone przed Ligą Narodów nie jest jeszcze zakończone. **AR.**

Zaprzysiężenie członków nowego rządu.

Pożegnanie min. Kwiatkowskiego.

Warszawa, 6. 12. (PAT). Wczoraj o godz. 13 na Zamku odbyło się zaprzysiężenie członków nowego gabinetu p. premjera Sławka.

W Ministerstwie Przemysłu i Handlu nastąpiło uroczyste pożegnanie ustępującego po 4-letniej pracy ministra Kwiatkowskiego.

W imieniu zgromadzonych urzędników Ministerstwa żegnał ministra wiceminister Kożuchowski, który w podniosłych słowach zobrazował działalność i zasługi ustępującego ministra, położone dla rozwoju gospodarstwa polskiego, **podniósł jego rolę w odbudowie polskiego programu morskiego,** podkreślił wszystkie te dziedziny życia gospodarczego, które dzięki twórczej pracy i energji ministra Kwiatkowskiego zostały w czyn wprowadzone, a w szczególności w dziedzinie ustawodawstwa gospodarczego, **traktatów handlowych** oraz realizacji samorządu gospodarczego.

W odpowiedzi na to przemówienie minister Kwiatkowski podziękował serdecznie wszystkim pracownikom Ministerstwa Przemysłu i Handlu za ich gorliwą i ofiarną współpracę około rozbudowy gospodarczej państwa polskiego.

Rząd Poincarego na widowni?

Przesilenie francuskie będzie trudne do opanowania.

Paryż, 5. 12. (PAT.) W dzisiejszej prasie porannej przeważa opinja, że otwarty wczoraj wieczorem kryzys gabinetowy niełatwo da się rozwiązać. Pertraktacje, które się dziś rozpoczynają, będą miały za przedmiot utworzenie gabinetu koncentracyjnego, w skład którego niezawodnie wejdą elementy radykalne. W przemówieniu swojem senator Bort wyraźnie oświadczył wczoraj że stronnictwo radykalne postanowiło zrzec się nieprzejednanego stanowiska, jakie zajmowało od 1928 r. **i współpracować z elementami republikańskiemi, zasiadającemi po jego prawicy.**

Paryż, 5. 12. (PAT.) Radykalny organ „La Volonté" zaznacza, że senat **dał dowód niezwykłej stronniczości względem Tardieu,** który wygłosił wczoraj w Senacie przemówienie pełne godności, oparte na szeregu niezbitych faktów, a zarazem jedno z najpiękniejszych przemówień, jakie kiedykolwiek dało się usłyszeć w parlamencie. Tardieu prosił, **aby sądzono według faktów, lecz nie na podstawie plotek zakulisowych,** lub niesłusznie przypisywanych mu zamiarów.

Senat — oświadcza „La Volonte" — sądząc wbrew niezbitym faktom, wydał wyrok w wysokim stopniu stronniczy, co niezawodnie wytworzy poważne zamieszanie.

Paryż, 5. 12. (PAT.) Od dziś rozpoczyna się niezwykła gra parlamentarna, oparta na zgadywaniu ewentualnego następcy Tardieu. Formalnie, po wstępnych naradach z marszałkiem senatu i izby, prezydent republiki powołać powinien senatorów Bienvenu — Martin oraz Hery'ego. Jednak większość wypowiada się za gabinetem Poincarego. Wszystko więc zależy od tego, czy b. prezydent republiki przyjmie propozycję, którą niezawodnie prezydent Doumergue przedłoży mu.

Paryż, 5. 12. (PAT.) Wszystkie dzienniki przewidują, że przesilenie ministerjalne **będzie długie i ciężkie,** nie okazując zresztą zdziwienia z upadku gabinetu Tardieu, który ostatnio był poważnie zachwiany. Cała prasa podkreśla osobiste zasługi Tardieu, zaznaczając, **że jeśli Poincare zgodzi się przyjąć misję tworzenia gabinetu, to będzie mógł liczyć na znaczną większość koncentracyjną.**

Gabinet Poincarego byłby przez nas powitany z całą radością. Jest już najwyższy czas, aby francuski rząd silnej ręki bez p. Brianda jako ministra spraw zagranicznych, mógłby być odpowiedzią na wzmagającą się butę krzyżacką.

Pierwsze posiedzenie nowych ministrów.

Warszawa, 6. 12. (PAT). Wczoraj odbyło się pod przewodnictwem prezesa Rady Ministrów Walerego Sławka posiedzenie Rady Ministrów, na którem uchwalono projekt ustawy skarbowej na okres od 1 kwietnia 1931 do 31 marca 1932 r. oraz powzięto uchwałę w sprawie przyznania **dodatkowego kredytu do budżetu Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej** na dopłatę skarbu państwa do funduszu bezrobocia oraz **na pomoc dla bezrobotnych.**

Głosy prasy o zmianach w rządzie.

Charakterystyczną cechą nowego gabinetu pułk. Sławka jest znaczny wzrost wpływów byłych wojskowych. Poraz pierwszy np. od 1926 roku **teka Przemysłu i Handlu znalazła się w rękach czynnego oficera sztabowego.**

Dość powiedzieć, że po ogłoszeniu listy nowego gabinetu, sfery przemysłowe i gospodarcze, zgrupowane w „Lewiatanie", tak były zaskoczone zmianą na stanowisku ministra przemysłu i handlu, że nie chciały w nią uwierzyć, twierdząc, że w opublikowanej liście jest jakaś **omyłka...**

Zdaniem umiarkowanego „Kurjera Warszawskiego" zmiany, szczególnie w dziale przemysłu i handlu dla kół politycznych stanowią **prawdziwą niespodziankę.** Ze stanowiska ministra przemysłu i handlu ustąpił bowiem po czteroletniej przeszło pracy **inż. Eugenjusz Kwiatkowski,** uważany w kołach gospdarczych za wybitnego fachowca i szerokiej opinji znany z energicznego popierania **rozbudowy Gdyni i portu gdyńskiego.** Po Kwiatkowskim tekę ministra przemysłu i handlu obejmuje dotychczasowy minister pracy i opieki społecznej pułk. **Aleksander Prystor,** który na polu działalności gospodarczej niedał się dotąd poznać opinji publicznej.

Wielką również niespodzianką było wejście do gabinetu **prof. Kozłowskiego.** Wszedł on do ostatniego sejmu po złożeniu mandatu przez Bartla i w pracach izby nie brał niemal żadnego udziału, tak że jest zupełnie niezapisaną kartą.

Zdziwienie wywołała również nominacja na stanowisko ministra sprawiedliwości **prokuratora Michałowskiego,** który w swoim czasie formalnie zarządził aresztowanie szeregu posłów, a następnie prowadził sprawę więźniów brzeskich.

Aleksander Prystor, ur. 1874, od najmłodszych lat serdeczny przyjaciel Józefa Piłsudskiego, towarzyszył mu jako bezpośredni współpracownik w nielegalnem życiu politycznem. Ma za sobą kilką lat katorgi rosyjskiej i służbę w polskiej armji. Na stanowisku podsekretarza stanu i później ministra pracy i opieki społecznej z fanatycznym uporem zwalczał wszelkie przeszkody, wybornie przytem orjentując się w zagadnieniach socjalnych.

Bronisław Pieracki, minister bez teki — zastępca premjera.

Pułkownik dyplomowany Bronisław Pieracki, lat 36, przed wojną światową brał udział w pracach związku strzeleckiego, następnie służył w legjonach. Walczył w obronie Lwowa. W 1928 r. po wyborze na posła do Sejmu został wiceprezesem klubu parlamentarnego Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i przewodniczącym komisji wojskowej Sejmu. Ostatnio zaś sprawował stanowisko wiceministra spraw wewnętrznych.

*

Sanacyjna **„Gazeta Polska"** tłumaczy ustąpienie „komendanta" z premjerostwa, jak następuje:

„Marszałek Józef Piłsudski niejednokrotnie oświadczał, że stanowisko prezesa rady ministrów, szczególnie przy tym zakresie uprawnień władz państwowych jaki stworzył dotychczasowy ustrój Rzplitej, nie jest pracą dla niego jako dla człowieka, który „nie potrafi i nie chce być Mädchen für Alles".

„Express Poranny" zachwyca się nowym rządem, nazywając go **„rządem większości parlamentarnej"** — według wzorów angielskich.

Minister pracy — z zawodu lekarzem.

Generał dr. Stefan Hubicki urodził się 1877 r. w ziemi Kieleckiej. Ukończył wydział lekarski uniwersytetu warszawskiego. W 1914 r. idzie na front jako lekarz wojskowy w armji rosyjskiej. Na jesieni 1918 r. przedostaje się przez Szwecję i Anglję do Paryża, gdzie od października do kwietnia 1919 r. pracuje w Komitecie Narodowym. Po powrocie do kraju zostaje szefem sanitarnym grupy gen. Śmigłego, III armji na Ukrainie. Ostatnio był wiceministrem pracy i opieki społecznej.

Zastąpienie parlamentarzysty z obozu BB i wybitnego fachowca, inżyniera Kwiatkowskiego — płk. Prystorem, zbywa prasa sanacyjna głębokem milczeniem.

Życiorys gen. Neugebauera — nowego ministra robót publicznych.

Mieczysław Norwid-Neugebauer urodził się 1884 r. w Zepowicach (powiat Radomsko). Ukończył wydział budowy maszyn na politechnice lwowskiej. Walczył w legjonach. W czasie wojny polsko-bolszewickiej był kwatermistrzem frontu litewsko-białoruskiego. W r. 1925 został inspektorem armji we Lwowie, ostatnio zaś pełnił tę samą funkcję **w Toruniu.**

Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu SP. AKC.
Oddział w Bydgoszczy, Dworcowa 96 / TELEFONY: 464, 465, 445
Przyjmuje wkłady złotowe i dolarowe za wysokiem oprocentowaniem
Wykonuje wszelkie transakcje bankowe

Krylenko żąda krwi...

Za niewolniczą pokorę, za bicie się w piersi — 5 kul pod ścianą.

Moskwa, 5. 12. (PAT.) Dziś prokurator Krylenko zakończył swoją mowę oskarżycielską w procesie członków „partji przemysłowej". Mowa Krylenki trwała zgórą 8 godzin. Pierwszą część swego dzisiejszego przemówienia poświęcił Królenko dalszemu oświetleniu metod i warunków, w jakich prowadzona była destrukcyjna działalność podsądnych oraz rewelacjom tej działalności w poszczególnych gałęziach gospodarczego życia sowieckiego.

Oskarżyciel publiczny kładzie specjalny nacisk na to, że celem **kontrrewolucyjnej działalności podsądnych** było usunięcie władzy sowieckiej przy pomocy obcej interwencji zbrojnej. Przytem spiskowcy liczyli **nietylko na pomoc zagranicy, ale i na antysowieckie nastroje ludności,** przedewszystkiem w rejonach kozackich i na Kaukazie, jak również rachowali **na wewnętrzne kryzysy gospodarcze.**

Mowę swoją zakończył Krylenko oświadczeniem, że żądając kary dla podsądnych nie można się kierować zasadą iż „czyja wina większa, temu więcej i czyja mniejsza temu mniej", ale zastosować należy **najbardziej celową formę „obrony socjalnej",** biorąc pod uwagę istnieniejące warunki i okoliczności oraz sytuację, w jakiej się znajduje związek sowiecki. Dlatego też oskarżyciel publiczny **żądał dla wszystkich bez wyjątku oskarżonych kary rozstrzelania.**

*

Przyznawanie się do niepopełnionych win nic oskarżonym nie pomogło. Cały świat zachodzi w głowę, jakiego rodzaju teror, czy inne sposoby wymuszenia doprowadziły oskarżonych do tego, iż w obliczu śmierci oskarżali siebie samych. Co będzie dalej? Czy zostaną skazani? Czy Stalin ułaskawi ich za okazaną pokorę? Czy wyrok będzie faktycznie wykonany? Czy zamiast Ramzina i towarzyszy staną pod ściany wypchane kukły, a „winowajcy" wypłyną gdzieś, jako dostojni rentjerzy?

Prawdy zapewne nigdy się nie dowiemy. S.

Rząd Rzeszy popiera antypolskie organizacje Hitlera.

Niesłychane wynurzenia organu narodowych socjalistów.

(Telefonem od własnego korespondenta)

Berlin, 6. 12. Odkrycie olbrzymiego składu broni na Śląsku daje podstawę organowi narodowych socjalistów „Der Anblick" do sensacyjnej wręcz rewelacji na temat **przygotowań niemieckich organizacyj bojowych do wystąpień przeciwko Polsce.**

„Der Anblick" komunikuje, że przygotowania te uznane zostały jako konieczne przez władze Rzeszy, które

z sympatją obserwują aktywność tych organizacyj.

Dalej powiada „Der Anblick", że jeżeli władze te nie będą interwenjować to wówczas bardziej wyraźniej ustali się sytuacja, której dokładne opisanie sprzeciwia się interesom publicznym.

Wynurzenia organu narodowo-socjalistycznego wskazują, iż pewne władze Rzeszy

tolerowały koncentrację sił na Śląsku i, że siły te były podporządkowane rządowi.

Dopiero wystąpienie pruskiej policji **przekreśliło politykę uprawianą przez rząd Rzeszy.** Współpraca pomiędzy bojowemu organizacjami na Śląsku a dawnemi władzami nie mogła się odbyć bez zgody rządu pruskiego. Prawdopodobnie chodzi tutaj o pomoc w wskrzeszeniu Selbstschutzu, mającego **zadanie wykonania planowych napadów na polski Śląsk.** AR.

Brüning przeżyje ciężkie chwile.

15 lub 20 głosów zadecyduje o najbliższych losach Niemiec.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 6. 12. Mowa Brüninga wygłoszona wczoraj na plenum Reichstagu jest tyle znamienną, że poprzedzała ją wizyta u prezydenta Hindenburga. Kanclerz Brüning w formie ultymatywnej zażądał od Reichstagu przyjęcia dekretów prezydenta Rzeszy bez jakichkolwiek zmian, **grożąc na wypadek odrzucenia albo zniekształcenia jego przedłożeń nawet ponownem rozwiązaniem parlamentu.**

Dziś już popołudniu po ogólnej dyskusji zapadnie decyzja albowiem odbędzie się głosowanie nad rozporządzeniami prezydenta Rzeszy oraz wnioskami o votum nieufności wniesionemi przez opozycję prawicowo-komunistyczną. Ponieważ partją gospodarcza Landvolk z obozu rządowego przeszły do obozu opozycji, większość jaką spodziewa się uzyskać gabinet będzie bardzo nieznaczna **i wahać się będzie między 15 a 20 głosami.**

Szczególną rafę stanowi wniesienie przez stronnictwo narodowych socjalistów kwestji zaufania dla rządu, mająca na celu wywołanie zamieszania. Wszystkie stronnictwa zmobilizowały na dzień dzisiejszy do głosowania swych członków. **Zawezwano wszystkich posłów,** ażeby wypełnili szeregi w tym ważnym dniu. **Przymus głosowania będzie ściśle przestrzegany.** AR.

Zwolnić, czy nie zwolnić?

Sąd estoński namyśla się nad losem szczęśliwego skazańca.

Tallin, 5. 12. (PAT.) Wydarzył się tu niezwykły wypadek na tle istniejących w Estonji przepisów prawnych, że przestępca, skazany na śmierć może wybrać sobie rodzaj śmierci, tj. **albo być powieszonym, albo wypić truciznę.**

Otóż skazany na śmierć za zabójstwo niejaki Sergjusz Wasylenko, wybrał sobie ten rodzaj śmierci, jednakże **wyjątkowo silny organizm skazańca spowodował,** że po kilku dniach zmagania się ze śmiercią Wasylenko **ostatecznie pozostał przy życiu.** Zasadniczo prawo głosi, że **nie może być karany dwukrotnie nikt** za to samo przestępstwo. Formalnie wyrok śmierci na Wasylenko został wykonany, fakt zaś, że pozostał on przy życiu powstał z powodu okoliczności od niego niezależnych. W dalszej więc konsekwencji **pozostało zwolnić Wasylenkę.**

Sądownictwo estońskie, nie mając drogi wyjścia z tego trudnego zagadnienia **odłożyło rozstrząsanie sprawy tej na czas najbliższy.**

Tarcia w łonie BB.

Warszawa, 6. 12. (Tel. wł.) Zmiany w gabinecie wywołały żywe komentarze w warszawskich kołach politycznych. Szczególnie zastanawiano się nad dymisją ministra Kwiatkowskiego i Staniewicza, którzy pełnili swoje funcje od przewrotu majowego i byli nietylko fachowcami, ale również brali udział w akcji politycznej BB. Co do ministra przemysłu i handlu Kwiatkowskiego, to mówi się w kołach opozycyjnych, że wygryzła go grupa pułkownikowska za to, że w łonie BB w czasie wyborów pragnął stworzyć grupę tak zwanych „Zarzewiaków".

Warszawa, 6. 12. (Tel. wł.) Sprawa mianowania pułkownika Becka wiceministrem spraw zagranicznych, oraz szereg innych nominacyj załatwione będą w przysłym tygodniu.

Wybuch nafty.

Nowy Jork, 5. 12. (PAT). W ciągu nocy wybuchło tu 19 olbrzymich zbiorników, należących do Standart Oil Comp. Straty wynoszą **około miljon dolarów.** W czasie akcji ratunkowej 22 osoby uległo poparzeniu.

Przegląd społeczno-religijny.

Akcja katolicka, a kwestja społeczna.

Sprawa ks. Farona.

Ludzie, patrzący powierzchownie na rozwój ruchu katolickiego w ostatnich latach, łatwo ulegają wrażeniu, że **akcja katolicka** stanowi pewnego rodzaju **wycofanie się Kościoła od wpływu na stosunki społeczne** i koncentrację wszelkich sił do akcji **wyłącznie religijnej,** z dobudówkami charytatywnemi. Nie można istotnie zaprzeczyć, że **punkt ciężkości** przesunęła akcja katolicka istotnie na sprawy **czysto duchowe,** którym podporządkować trzeba wszystko inne, jako środki pomocnicze, nawet (zdrowo pojętego), sportu nie wyłączając. Właściwie trudno to nawet mówić o przesunięciu, gdyż dla kościoła **zawsze sprawy duchowe stały i stać musiały na miejscu pierwszem.** Za czasów Leona XIII. katastrofalna sytuacja szerokich mas wysunęła troskę o ich chleb — jako obowiązek miłości — na plan pierwszy, właściwie w imię tych dóbr duchowych. Czy dziś troska ta jest mniej aktualna? Nikt tego twierdzenia z pewnością nie zaryzykuje. Lecz Kościół **wskazał już drogę** do wyjścia z obecnych trudności i teraz jest rzeczą przedewszystkiem świeckich czynników zająć się **realizacją tych nigdy nie tracących na aktualności wskazań.** Czyż znaczy to jednak, by Kościół przestał się tą sprawą interesować?

Że przypuszczenie to jest bezwzględnie mylne, o tem świadczy najnowsze dzieło J. E. X. biskupa Kubiny*). Dostojny autor przypomina nam w swej książce, że warunkiem powodzenia akcji katolickiej jest **należyte docenianie wagi zagadnień gospodarczych** w życiu społeczeństwa chrześcijańskiego. Nie można **„budować gmachu gospodarczego i urządzać życia społecznego bez Boga i Jego Prawa“** (str. 73). A raczej owszem — można, ale jak się to skończy, o tem nam mówi dzisiejsza **katastrofalna sytuacja świata,** w której **jedna połowa świata przymiera głodem,** a druga **dusi się i zamiera z powodu nadprodukcji** rolniczej i przemysłowej. Przyczem — dodać trzeba —, ci, **którzy z głodu konają, starają sięresztą swoich produktów zasypać tych, co mają ich nadmiar, by ich do reszty zgnębić,** chociażby kosztem własnym. Oto — do czego doprowadził **wyzwolony z religji i moralności materjalizm.**

Książka X. biskupa Kubiny wskazuje na **jedyne drogi odrodzenia gospodarczego.** — Niema innych, jak jedne tylko zastosowanie zasad chrześcijańsko-społecznych. Silne są **słowa pod adresem inteligencji,** która niestety w ostatnich latach zupełnie prawie **odsunęła się** od pracy na niwie ruchu chrześcijańsko-społecznego. Ciąży na nią jak na własności prywatnej **„serwitut“,** bo i ona posiada swój kapitał, którym jest wiedza (str. 81). Wyprzedziła nas pod tym względem znacznie inteligencja katolicka w **innych** krajach. Ważną bardzo jest rola **chrześcijańskich związków zawodowych.** Dostojny autor boleje nad ich rozbiciem (na Z. Z. P. i Ch. Z. Z.) i widzi przyczyny tego zjawiska we wciągnięciu w aktywną politykę partyjną. Skoro **rozbicie polityczne ustanie,** możemy tu dodać, wtedy odpadnie i ta **jedyna przyczyna rozdwojenia,** a połączenie związków zawodowych będzie już tylko kwestją techniczną. Wtedy będą one mogły realizować swoje najważniejsze **zadania,** do których X. Biskup zalicza: **pogłębienie i rozszerzenie** chrześcijańskiej **ideologji** społecznej, **badanie** aktualnych zagadnień gospodarczych i społecznych, **uświadamianie** opinji publicznej w sprawach robotniczych, **zawodowe kształcenie** robotników i szerzenie między niemi **oświaty** ogólnej, społecznej i ekonomicznej, stworzenie różnych instytucyj **samopomocy,** nawiązanie i utrzymywanie **kontaktu** z organizacjami i akcjami krajowemi, zagranicznemi lub międzynarodowemi, działającemi na tej samej platformie ideowej. Ten nasz udział jest tam też konieczny ze względu na **interesy kraju.**

Oczywiście otwartą musi pozostać kwestja techniczna, w jakim zakresie te wszystkie tak liczne cele ruch zawodowy winien **bezpośrednio** realizować, a na ile posługując się organizacjami **specjalnemi.**

Ciepło napisana książka X. biskupa Kubiny zawiera nader cenne **streszczenie i współczesne ujęcie** chrześcijańskiego programu społecznego i winna się znaleźć w rękach każdego społecznika. Jest ona najlepszym dowodem, że akcja katolicka bynajmniej **nie myśli wyrzekać się swych podstaw — oparcia o ruch chrześcijańsko-społeczny.**

* * *

Nie często Kościół chwyta się **środków ostatecznych,** jak **wyklęcie czy pozbawienie sukni kapłańskiej.** Gdy jednak zła wola jest niewątpliwą, a zgorszenie publiczne nieuniknione, wtedy odcina się suchą gałęź od zdrowego pnia. Taki wypadek zaszedł świeżo w stosunku do heretyckiego księdza **Farona,** który przyłączył się do sekty t. zw. **„kościoła narodowego“** i przyjął tam nawet urząd „biskupa“. Widocznie dla zwodzenia ludzi Faron występował w szatach biskupa katolickiego. Tego już było za wiele. Zebrał się sąd biskupi diecezji tarnowskiej pod przewodnictwem J. E. X. biskupa Komara.

Sąd taki ma charakter bardzo uroczysty, jest poprzedzony modlitwą o światło. Nie stoi za nim żadne „ramię świeckie“, nie grozi żadne więzienie czy śmierć na stosie, jedyna materjalnie uchwytna strona kary, to pozbawienie praw noszenia sukni kapłańskiej. A jednak ks. Faron, na którego zapadł ten wyrok, choć z pewnością na zewnątrz będzie nadrabiał butą, a jednak — o ile jeszcze nie jest jednostką wyzutą z wszelkich głębszych uczuć — poczuje się niewątpliwie moralnie zmiażdżonym. Jest **coś strasznego** w tem **odcięciu od wielkiej jedności** owczarni Chrystusowej. Jest to **śmierć moralna,** stokroć gorsza od cielesnej. Nie zadał jej jednak Kościół, który aż nazbyt długo był pobłaźliwym, lecz **sam winowajca,** stawiając swą pychę i ambicję ponad obowiązek posłuszeństwa dla zwierzchności i — głosu sumienia. Wykluczenie ks. Farona przyczyni się niewątpliwie do **otrzeźwienia wielu,** którzy ulegli namowom sekciarzy.

A. N.

*) X. Biskup Kubina. Akcja Katolicka a akcja społeczna. Poznań 1930. Księgarnia św. Wojciecha.

ZAŻYWAJ
Biomalz
z lecytyną
by wzmocnić Twe nerwy!
BIOMALZ z lecytyną uzdrawia system nerwowy
We wszystkich aptekach i drogerjach

Kronika Niedzielna.

O nowym gabinecie i o innych aktualnościach bieżącego tygodnia.

Bydgoszcz, dnia 5 grudnia.

Habemus Papam! (Mamy Papieża!) woła świat chrześcijański po wyborze papieża. Gabinet niema wprawdzie z papieżem nic wspólnego, że to jednak w Conclave belwederskiem wybór jego został jednogłośnie dokonany, (wybór gabinetu — papieża Belweder na szczęście jeszcze nie wyznacza) więc i Polska cała bez różnicy wyznań i narodowości może „habemus Papam!“ zawołać. Czy ten papa da nam co do papania — to zgoła inna kwestja. Na razie nasza sytuacja prowiantowa przedstawia się nieszczególnie. Kaszy wprawdzie jest pod dostatkiem, tylko w regule brak waluty na kaszę.

Oberpolicmajstrem gabinetu został pan Sławek. Nie jest to żaden homo novus (człowiek nowy). Owszem, dał on się już poznać szerszej opinji publicznej jako mąż surowy, który nawet kości łamać gotów, jeżeli mu się zdaje, że to Rzeczypospolitej na zdrowie wyjdzie. Łaska Boża sprawiła, że pan Sławek wobec nikogo jeszcze swej uzdrowieńczej metody nie stosował. Ale już sama zapowiedź jego, że się przed

Najlepszym podarkiem na gwiazdkę są:
KOLEKCJE PAPIEROSOWE
Polskiego Monopolu Tytoniowego w luksus. drewnianych szkatułkach
Kolekcja 100 szt. papierosów zł 18.—
„ 200 „ „ „ 33.—
oraz wytworne cygara w luksusowych pudełkach
„Coronas“ w opakowaniu po 10 szt. zł 18.—
i „Favoritas“ w opakowaniu po 25 szt. „ 20.—
O jakości wyrobów Polskiego Monopolu Tytoniowego świadczą nagrody uzyskane na międzynarodowych wystawach:
P. W. K. w Poznaniu — Wielka Nagroda Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Złoty Medal za całokształt działalności.
Czwarta Wystawa Gospodarcza w Salonikach 1929 r. — Złoty Medal za papierosy.
Międzynarodowa wystawa w Liege w r. 1930 — najwyższe odznaczenie „Grand Prix“.
Wystawa Żywnościowa w Brukseli w r. 1930 — dyplom „Hors concours“.
(30856

Dr. Antoni Marczyński. 40)

Płynne Złoto

Powieść.

(Ciąg dalszy).

— Cooo to? — pisnął cichuteńko i choć czuł, że mógłby każdy włosek policzyć na swej głowie, takiego mu dęba stanęły, przyłożył ucho do drzwi i lekko zapukał.

Odpowiedział mu stłumiony bełkot nieludzki i głuche łoskoty, jak gdyby echa wściekłego, lecz bezsilnego szamotania się w więzach.

Wówczas siódme poty wystąpiły na Rafała. W bajecznych susach, których kangur by mu mógł pozazdrościć przebiegł trzy piwnice, wpadł w ganek podziemny i... wleciał do jamy z błotem, zapomniawszy w panicznej ucieczce o „zwodzonym“ mostku z deski, leżącej na kant pod ścianą. Dobre dwie godziny trwało wspinanie się na stromy, oślizgły brzeg przeklętej pułapki i wyczerpana całkowicie baterja przestała zasilać latarkę, kiedy zabłocony, półprzytomny reporter stanął wreszcie w długim tunelu. I tu, w nieprzebitych ciemnościach odbył się wspaniały bieg, w ciągu którego padły wszelkie rekordy Kusocińskich, Nurmich, Petkiewiczów, bieg niestety nie notowany oficjalnie i uświetniony ostrym finishem na... drabinie, w którą Rafał wyrżnął głową tak skutecznie, że nowy szczebel wyłamał...

Nic to. Z dziką energją darł się po innych szczeblach, póki mały karambol potylicy z drewnianem wiekiem nie oznajmił mu, że stanął na progu nowych trudności i wysiłków. Z całym impetem runął plecami w wieko... Ani nie drgnęło nawet. Po kilkunastu bezowocnych próbach, zwiesił bezradne ręce i omal, że nie wybuchnął płaczem.

— Tam chyba fortepian postawili na tem wieku przeklętem — jęknął, nie mogąc się pogodzić z myślą, że został uwięziony w podziemiach, że naprawdę słońca więcej nie ujrzy, jak to przedtem w wieszczem natchnieniu przewidział i w nieśmiertelnych strofach odmalował. I z naiwnością dziecięcą, która każe małemu berbeciowi pomścić guza na jego sprawcy: piecu, stole czy innym meblu, rzucił się z pięściami na upartą klapę. Uraczył ją kilkoma knock-outami i nagle namacał skobel, przetknięty patykiem. Wyrwał go natychmiast, wymyślając sobie od kretynów, uwolnił skobel od żelaznej klamry, poczem nabrawszy tchu w płuca, podsadził się uczciwie pod wieko. Podskoczyło na pół metra i pocałowało go w plecy, zanim zdołał je rękami podeprzeć. Za drugim razem był ostrożniejszy i wreszcie znalazł się we właściwym rowie strzeleckim. Dalsza droga była już drobiazgiem, podobnie też i wydostanie się na powierzchnię przez ów otwór fatalny, bowiem nauka zdobyta w czasie żmudnego trainingu w jamie, nie poszła w las jeszcze. Wyprostował się Rafał i wdzięcznem, rozkochanem spojrzeniem objął słońce, znikające właśnie poza zachodnią krawędzią „Czarciego Jaru“. Blisko dobę spędził w podziemiach, a wydawało mu się, że siedział tam lata...

Zaś mały pastuszek, pilnujący chłopskich krów, podkarmiających się nielegalnie na dworskiem pastwisku, popędził jak szalony do wsi z elektryzującą nowiną, iż w „Czarcim Jarze“ nawet za dnia straszyć zaczyna. Że jakiś potwór, zgrubsza ludzkie kształty mający, lecz ziemią obrośnięty po uszy (?), wylazł ze starego rowu strzeleckiego, i kozły maga, i kwiczy tak przeraźliwie, że flegmatyczne krowy się płoszą. Wyruszyła tedy ekspedycja właścicieli krów, uzbrojonych w widły i tem podobne oręże, aliści potwora, ziemią porośniętego nie znalazła. Za to ojciec pastuszka znalazł wcale przylepny patyk, którym wyegzekwował synowi doraźnie „dwadzieścia pięć cesarskich“, żeby bajek nie puszczał i ojca z karczmy bezpotrzebnie nie wyciągał w przyszłości...

Rozdział XIII.

Fotografja ducha.

Rafał nie pokazał się Ewie, dopiero po kąpieli, kiedy w pyjamie wkroczył do jadalni na kolacje.

— Czy pani uwierzy, że od wczorajszego śniadania u Rojka nic w ustach nie miałem? — rzekł, aby usprawiedliwić swój straszliwy apetyt i odciągnąć rozmowę na później. Ach, jakże jej był wdzięczny za tę delikatność, że go nie dręczyła pytaniami i za ten wzrok współczujący. Bo rozumiał doskonale, że bezlik pytań ciśnie się jej na usta: a gdzie miły gość bawił całą dobą, że mu jeść nie dali, gdzie się tarzał w błocie i dlaczego, gdzie oberwał te guzy i od kogo, i poco się narażał na takie nieprzyjemności, czy to mu źle tutaj, w jej gościnnym dworku?...

Zaś małe oczka Rafała całą jaźnią, pochłoniętego krzepieniem zwątlonych sił ciała, rozumiały treść owych pytań bezgłośnych i odpowiadały na nie sumarycznym okrzykiem: „Czy nie domyślasz się, czarnobrewa dziewczyno, że dla ciebie narażałem się na tysięczne niebezpieczeństwa? Że gdyby nie ty, to żadna moc nie zapędziłaby mnie do tych zakazanych podziemi? Że jednak na jedno twoje skinienie znowu tam pójdę!?“...

Kiedy zaspokoił pierwszy głód i drugi uciszać zaczął, Ewa, stoczywszy w duchu ciężką walkę, powiedziała z niekobiecą zgoła determinacją:

— Już raz zepsułam panu całą robotę przez moje gadulstwo. Jeżeli tedy pańskie przygody stoją w jakim związku z naszą sprawą, to proszę mi nic nie mówić. Niewieścią ciekawość nie jest nałogiem, którego przy pewnym wysiłku woli nie możnaby przezwyciężyć.

— Zatem nie powiem ani słowa, droga panno Ewo, bowiem każdy szczegół mej niebezpiecznej wyprawy wczorajszej dotyka sprawy naszego upiora. Ma pani rację; nie powtarzajmy błędów. Raczej mówmy o czemś innem...

— Tak, tak, — westchnęła. — Ale o czem?

— No, są chyba jakieś nowiny. Czyżby chytry „duch“ nie skorzystał skwapliwie z tego, że groźny Baltazar Szafran był nieobecny przez całą dobę? Czyżby kilku dób potrzebował, aby się ośmielić na nowe występy?

— Widocznie, — odparła w zamyśleniu; — bo, dzięki Bogu, nie wydarzyło się nic nadzwyczajnego podczas pańskiej nieobecności, mistrzu.

— Ano upiory i duchy mają snać respekt przede mną. — Reporter wyprostował się dumnie, zabębnił po stole palcami i uśmiechnąwszy się tajemniczo, dodał z wielką pewnością siebie:

— Wiedziałem, że nic się nie wydarzy. Nie może się wydarzyć, jak długo JA tu jestem!

(Ciąg dalszy nastąpi.)

taką operacją nie cofnie, podziałała na ogół społeczeństwa kojąco i mitygująco. Pan Sławek zaś awansował na mistrza, nie tonów, nie barw lub poezji, tylko na mistrza, który zna swój fach i wie gdzie uderzyć, aby oddzielić zrazówkę od polędwicy.

Że Pan Marszałek akurat takiego sobie upodobał, świadczy to o jego poważnych zamiarach na przyszłość. Baszta w Brześciu już pusta, a zdała ona egzamin maxima cum laude jako korektorka charakterów i poglądów politycznych. Już Liebermanowi, już Kiernikowi i innym odechciało się mandatów do Sejmu i Senatu. Szlachetne zdrowie, nikt się nie dowie, jako smakujesz, aż się nie rozpolitykujesz. Jak są kuracje odtłuszczające, tak są i odpolitykujące. Przy pierwszych traci się tylko na wadze, przy tych drugich na wadze i na polityce. Kuracje, od których — aby mówić z chorałem Ujejskiego — bieleje włos. Naturalnie i najczerwieńsza krew robi się wtedy bladą, albo wogóle następuje anemja i impotencja polityczna.

Wracając do chorału Ujejskiego — wszyscy kumowie oświadczyli zgodnie, że Witos w białych włosach bardzo wydostojniał. Że teraz jest więcej podobny do praojca Piasta, niż wtedy, gdy jadł wierzchosławickie kołacze i sypiał pod pierzyną z gęsi własnego chowu. Jednakże nie w tem rzecz. Naogół różni konsyljarze mozolą się nad tem, jakby siwym włosom przywrócić czarny kolor. Pan Marszałek rzucił się na odmienny proceder: czarne włosy podpędza ku siwiźnie. Jest w tem niezaprzeczony rys pewnej szlachetności. Źli ludzie zwykli z białego robić czarne, Pan Marszałek stara się z czarnego zrobić białe. Niech jeszcze kto powie, że nie podążamy ku idealizmowi.

Do swej bielidlarskiej kuracji Pan Marszałek nie używa żadnych chemikalji. On jest zwolennikiem tak zwanej Naturheilkunde. Coś niby X. Kneip. Rzecz cała polega na djecie. Rozumie się na surowej djecie. Żadnego mięsa, żadnych tłuszczów, i wogóle jak najmniej witaminów. Od chleba razowego i pyrek prędzej czy później i murzyn zbieleje. A cóż dopiero czupryna pana Witosa. I to mimo zdrowego rdzenia mózgowego, jaki się pod tą czupryną kryje.

Bo pan Witos ma swój zdrowy, chłopski rozum. Był zawsze małomówny, a po Brześciu zaniemówił całkiem. I gdy go molestowano, czemu nie gada, choć ma język jak się patrzy, odparł z pewną chytrozofią: Wół ma język piedziesiąt razy większy od mojego, a też nie mówi! Jest w tem powiedzeniu pewien ukryty sens. Prawdopodobnie ten, że jak z byka można zrobić wołu, tak i z mówcy można zrobić niemowę. Ale do takich przemian trzeba znać i mieć sposoby. Niemam ich ja, niemasz ich i ty, szanowny czytelniku. Ma je tylko Pan Marszałek i stosuje je sans gêne. Zresztą czego się tu żenować? Czy nie powiedział już Cavour, że malarz najpiękniejsze obrazy maluje pędzlem ze świńskiej szczeci...

St. B.

E. WEDEL
CZEKOLADA MLECZNA JASNA
30782

Jerzy Szaniawski

Laureat nagrody państwowej.

Szaniawski rozpoczął karjerę pisarską w okresie przedwojennym, drukując w niektórych pismach warszawskich nowele i szkice. Początek jego pracy dramato-pisarskiej przypada na rok 1917, w którym wystawił pierwszą swą sztukę „Murzyna" w Teatrze Polskim w Warszawie. Utwór ten jednak nie zwrócił właściwej uwagi na tego pisarza. Dopiero grany przez „Redutę" w roku 1920 „Papierowy kochanek" stał się prawdziwą rewelacją talentu komedjowego Szaniawskiego. Dalsze utwory Szaniawskiego, jak „Lekkoduch", „Echa", „Ptak", „Żeglarz", a wreszcie „Adwokat i róże", grany z wielkiem powodzeniem w Polsce oraz w Rydze — przekonały wszystkich ostatecznie, że Szaniawski jest jednym z największych talentów wśród pisarzy scenicznych młodego pokolenia. Szaniawski zamieszkuje stale na wsi i nie jest członkiem żadnej kliki literackiej. Nie należy on do tych, co się rozpychają łokciami i reklamują przy każdej sposobności, dlatego też na nagrodę zasłużył jedynie szczerym i istotnym talentem, który nie szedł wygodną drogą dogadzania gustom publiczności. Wybór komisji, przyznającej państwową nagrodę literacką za rok 1930 Jerzemu Szaniawskiemu, uważać należy za najzupełniej szczęśliwy.

Nagrodzony w ten sposób został przedstawiciel idealizmu w całkowicie zmaterjalizowanej poezji współczesnej. Nagrodzona sztuka „Adwokat i Róże" znana jest i publiczności bydgoskiej.

Po zreorganizowaniu gabinetu

należy się Panu Marszałkowi odpoczynek.

Nieszczęście kolejowe pod Piotrkowem

Na zabudowaniach stacyjnych pod Piotrkowem doszło do **katastrofy kolejowej.** Pociąg towarowy nr. 5990 zbliżył się do zwrotnicy wjazdowej, która była źle nastawiona i wskutek tego **najechał na drugi pociąg towarowy** nr. 1176, stojący na tej samej linji w pobliżu stacji kolejowej. Pociąg ten, naładowany węglem, gotów był do odjazdu w kierunku Łodzi. Nastąpiło zderzenie, w wyniku którego **rozbitych zostało 22 wagony, oraz ciężko ranny maszynista pociągu nr. 5990,** Walenty Ratuszek. Ratuszek zgnieciony został pomiędzy buforami strzaskanego parowozu i jednego z wagonów. W stanie agoncji odwieziono go do szpitala w Piotrkowie.

Na miejsce katastrofy przybyły specjalnymi pociągami komisje śledcze z Łodzi i Częstochowy. W wyniku pierwiastkowego śledztwa, **aresztowany został kierownik ruchu, dróżnik, oraz maszynista jednego z pociągów towarowych.** Osadzono ich wszystkich w areszcie do czasu ustalenia przyczyny katastrofy.

KATOWICE. Samobójstwo sędziego. Sędzia sądu powiatowego w Skoczowie, Władysław Opoczyński, odebrał sobie życie wystrzałem z rewolweru. Powodem targnięcia się na życie był roztrój nerwowy.

WODA KOLOŃSKA MAJOLA
ŻĄDAĆ WSZĘDZIE
DOSKONAŁA i ORZEŹWIAJĄCA
28450

Wolał umrzeć niż wyzbyć się przesądu.

Dzienniki londyńskie donoszą o następującym charakterystycznym fakcie: w pewnym szpitalu londyńskim leży ciężko chory żyd, którego można uratować jedynie przez transfuzję krwi. Lekarze sprowadzili do szpitala osobnika, który zaofiarował swoją krew dla chorego. Gdy jednak chory zauważył, że ofiarujący krew nie jest żydem, wówczas stanowczo przeciwstawił się dokonaniu transfuzji, oświadczając, że nie może zgodzić się z tem, aby w żyłach jego płynęła nieżydowska krew.

Komisarzem rządowym

m. Gdyni zostanie obecny prezydent miasta p. Bilek.

Najlepsze szanse na komisarza rządowego w Gdyni ma obecny komisaryczny prezydent miasta p. Mieczysław Bilek.

Kandydatura p. Bilka z pośród kilku kandydatur ma faktycznie najlepsze szanse. Już dziś możemy powiedzieć, że p. Bilek będzie komisarzem rządowym dla Gdyni w myśl postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o nowym ustroju dla miasta Gdyni. Nominacja jeszcze nie nastąpiła, bo nie wyszły jeszcze przepisy wykonawcze do wspomnianego rozporządzenia. Skoro przepisy te się ukażą, nastąpi nominacja.

Obchód setnej rocznicy

Powstania Listopadowego w kościele polskim w Paryżu.

(KAP) W niedzielę, dn. 30 ub. m. kościół polski w Paryżu obchodził setną rocznicę powstania listopadowego. Mszę św. w obecności ks. arcybiskupa de Guebriant i p. ambasadora Chłapowskiego odprawił ks. rektor Łagoda; okolicznościowe kazanie wygłosił ks. dr. Jakubisiak z Paryża. Po nabożeństwie nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej śp. ks. Aleksandra Jełowickiego ze Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego, pierwszego przełożonego Polskiej Misji Katolickiej w Paryżu, powstańca, posła na sejm, oficera W. P. Odsłonięcia tablicy dokonał p. ambasador Chłapowski a poświęcenia JE. ks. arcybiskup de Geubriant, przełożony misyj zagranicznych.

W uroczystości wzięła udział bardzo liczny polonja paryska oraz duchowieństwo polskie.

Przegląd kobiecy.

Ankieta o radości w rodzinie. — Na kim ciąży odpowiedzialność. — Lindsey'a. „Bunt młodzieży". — Znaczenie atmosfery rodzinnej dla rozwoju dziecka.

Że ostatniej, a może i przedostatniej generacji zabrakło prawdziwej wewnętrznej radości i że chce ją często zastąpić głośny śmiech i zagłuszyć biedę wewnętrzną — oto prawda niejednokrotnie stwierdzana. Że życie rodzinne jest jednym z najistotniejszych źródeł tejże prawdziwej radości — przeczuwa niejedna matka, starająca się z całem poświęceniem o zdrowe i normalne ognisko domowe. Ale w jaki sposób wykrzesać z dzisiejszego pełnego niedostatków i nędzy życia — radość; jak ją podtrzymać — to pozostaje dla wielu tajemnicą. Najłatwiej o radość u dzieci i młodych. Czyżby oni odgadli tajemnicę „uśmiechu w życiu"?

Kierownicy Z. M. P. (Związków Młodzieży Polskiej) zwrócili się tedy do młodzieży z zapytaniem o ich poglądy na szczęście w rodzinie. „Radość w rodzinie" oto temat ankiety, na którą wpłynęło dużo mądrych, dojrzałych odpowiedzi, rzucających snop jasnego światła na współczesne życie rodzinne na jego zalety i niedomagania. Jeden z kierowników zestawił odpowiedzi i wyciągnął z nich wnioski następujące:

Wesołość jest tam, gdzie zdrowie i dostatek, zgoda, miłość i wzajemna życzliwość. Najweselsze i najbardziej rozweselające są dzieci. Do radości pobudzają i radość pogłębiają uroczystości familijne, jak dzień I. komunji św. — i przybycie gości. To ostatnie jest znamienne, jako dowód, że gościnność nie zamiera u nas. Niektórzy członkowie rodziny nie biorą udziału w ogólnej wesołości. Tu przeciwstawia się jej jakaś córka zarozumiała, tam syn lekkomyślny, albo ojciec strapiony trudnościami materjalnemi. Najczęściej chodzi tu o jednostki niereligijne, szukające uciech zmysłowych poza domem.

Czynniki twórcze radości w rodzinie są według zdania młodych, następujące: przykładne życie rodziców, dobre wychowanie i prowadzenie się dzieci, zgoda, życzliwość i wzajemna usłużność aż do ofiarności. Wszystko to jednoczy serca i tem uszczęśliwia.

W niewielu domach jednakże gości taka radość. Wynika z odpowiedzi na ankietę, że zaledwo jedna czwarta rodzin cieszy się tego rodzaju szczęściem; trzy czwarte czerpie radość „z balów i tańców".

Następnie znaleźć można w odpowiedziach na ankietę ciekawe odkrycie tego **co tłumi lub zabija radość.** Jeżeli chodzi o radość zewnętrzną to niszczą ją zmartwienia choroby, niedostatek i niepowodzenie w pracy. Natomiast radość wewnętrzną przytłumiają one tylko; więcej: krzyżyki doczesne pogłębiają radość wewnętrzną, bo wyrabiają większe wzajemne przywiązanie wśród członków rodziny. A takie przywiązanie daje szczęście bez względu na chwilowe zgryzoty.

Wszystkie odpowiedzi stwierdzają, że niewątpliwie **szczęśliwsze są rodziny religijne.** Rodziny niereligijne są — według zdania jednego z chłopców — „tylko obłudnie szczęśliwe, bo w nich nie panuje pogoda ducha, tylko uśmiech ciała".

Zdawałoby się, że przyczyną częstego braku radości jest panujący ogólnie niedostatek. Z wynurzeń młodzieży wynika jednak, że najczęściej powoduje brak radości niezgoda, dalej brak wiary i brak życia religijnego, potem złe prowadzenie się członków rodziny. Na dalszym planie dopiero stoi niedostatek. A wreszcie przeszkoda w tworzeniu się radości wyłączna gonitwa za mamoną.

Smutne są **skutki** braku wesela w rodzinie: kłótnie, przekleństwa, bójki przy lada okazji; szukanie niebezpieczne uciech poza domem na balach i dancingach; opuszczenie dzieci pozostawionych moralnie i fizycznie na pastwę ulicy; rozluźnienie się więzów rodzinnych, brak karności i posłuszeństwa itd. itd.

Jeden ze współczesnych pedagogów napisał kiedyś, że nima bardziej „ostrych" sędziów na rodziców od ich własnych dzieci. W tych przeto młodzieńczych wynurzeniach można dopatrzeć się krytyki i sądu — aczkolwiek nieraz nieświadomego — rodziców. Wielka część odpowiedzialności za szczęście lub smutek w rodzinie spada na konto matki, gdyż głównie ona powołana jest do straży życia rodzinnego. Mówię „głównie" — choć bynajmniej nie „sama".

Dużo owych listów i liścików druhów i druhen jest przeto okrzykiem tęsknoty za normalnem ogniskiem domowem. Za życiem rodzinnem, opartem na wierze, budzącej w człeku życie nadprzyrodzone, za harmonją, za owem cieplem serdecznem, bez którego młoda roślina ludzka rozwijać się dobrze nie może.

Jest z jednej strony upadek rodziny i świadome rozluźnianie jej więzów, a z drugiej coraz głośniejszy okrzyk, że „gore!" Na wielkie znaczenie zdrowego życia rodzinnego zwraca uwagę lekarz i publicysta amerykański Ben Lindsey. W swej książce „Bunt młodzieży", podyktowanej głębokiem zrozumieniem i serdeczną miłością młodzieży, wnika w przyczyny przestępstw seksualnych. O młodzieży, która zachowuje **czystość** — pisze tak:

Jedynie młodzież dobrze w domu wychowana pozostaje zdala od przestępstw seksualnych. Dom rodzinny — oto właściwe jądro całego zagadnienia. Dla młodzieży pochodzącej z pewnego szczególnego środowiska prawie że nie istnieją niebezpieczeństwa wśród wielorakich pokus i zwykłych swobód w obcowaniu z kolegami. Niestety jest taki „dom" wyjątkiem, taką atmosferę rzadko spotykamy nawet w najlepszych rodzinach. Z przykrością stwierdzam to, ale w imię szczerości należy przyznać, że dom, w którym dzieci znajdują właściwą atmosferę duchową, jest raczej wyjątkiem, aniżeli regułą. A w atmosferze obłudy nie może dziecko uchować się dobrze.

Ot — dwa ważne problematy: dom rodzinny — a radość dziecka; dom rodzinny — a jego zdrowie moralne.

M. N.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Upadek gabinetu Tardieu. — Niemcy i dyktatura demokracji w obawie przed dyktaturą Hitlera. — Wrzenie społeczne i przeciwmonarchiczne w Hiszpanji. — Kłopoty Karola...

Obalenie rządu Tardieu nieznaczną większością senacką jest bezpośrednim skutkiem rozjątrzenia umysłów, jakie wywołała znana afera Oustrica, która naraziła francuskich drobnych kapitalistów na 2 miljardy franków strat, zachwiała kilkunastu mniejszemi i większemi bankami, obnażyła kulisy francuskiego parlamentaryzmu, wykazując, że **blisko 32 deputowanych umaczało palce w tej brudnej sprawie.**

Rządu Tardieu nie mamy powodu żałować. Był on pacyfistycznym, aż do granic czystego germanofilstwa. Za jego czasów został przyjęty plan Younga, opróżniono Nadrenję. Krótko mówiąc, p. Tardieu razem z p. Briandem, który w jego gabinecie piastował tekę ministra spraw zagranicznych, postawił wszystko na kartę podtrzymywania ustępstwami w Niemczech żywiołów umiarkowanych **i w odpowiedzi uzyskał wzmocnienie skrajnych skrzydeł, wrogich Traktatowi Wersalskiemu.** Wyborca rozzuchwalony ustępliwością Francji nie głosował na polityków z pod znaku Stresemanna **tylko na komunistów i hitlerowców.**

Upadek gabinetu Tardieu nastąpił przy akompanjamencie wielkiego bębna niemieckiej hecy nacjonalistycznej, zwróconej ostrzem przeciw Polsce, ale godzącej w interesy Francji. Niesłychane w swej ślepej zaciekłości uchwały komisji zagranicznej Reichstagu, ostra, pełna kłamliwych zarzutów nota do Ligi Narodów, przebijająca się niedwuznacznie w obu tych aktach, bezczelna chęć wtrącania się w wewnętrzne sprawy polskie, coraz silniejszy krzyk niemieckiej prasy nacjonalistycznej za rewizją granic, wszystko to razem daje przedsmak tego wstrząśnienia, jakieby musiała przeżyć Europa, gdyby do władzy w Niemczech dorwały się nieobliczalne żywioły z pod znaku Hackenkreutza.

Tymczasem żywioły republikańskie właśnie torują drogę dyktaturze Hitlera, decydując się **na obronę demokracji i parlamentaryzmu przy pomocy ...dyktatury żywiołów przeciwnych dyktaturze.** Ostatnie zarządzenia kanclerza Brüninga, który na mocy naciągniętej interpetacji art. 48 konstytucji Weimarskiej wprowadził w życie wielki program finansowy na mocy dekretu prezydenta Hindenburga niemal na 24 godzin przed zebraniem się parlamentu, jest niczem innem **jak zejściem z drogi prawa, jak wytyczeniem sposobów, które republikę niemiecką mają podważyć z posad.**

Trzeba jednak przyznać, że Brüning niema innego wyjścia. Mimo swej pozornej słabości wydaje się dość silnym w swojej centrowej pozycji, między dwoma obozami nienawiści społecznej, komunistami z lewa i socjalistami narodowymi Hitlera z prawa. I jeżeli hitlerowcy przypuszczają szturm za szturmem przeciw pozycjom Brüniga, to i komuniści, wyzyskując ciężkie położenie ludności nie ustają w atakach na porządek społeczny. Niemieckie mieszczaństwo rozdarte na kilkanaście partyj powinno prędzej czy później zrozumieć, że na drodze gwałtu społecznego i nieumiarkowanych apetytów zaborczych, Niemcy nie mają nic do szukania i nic do znalezienia. Jeżeli takie przebudzenie Michałka nastąpi, wówczas Brüning i reprezentowany przez niego kierunek umiarkowany może zwyciężyć.

Wrzenia wewnętrzne szerzą się po Europie niczem zaraza. Najgorzej, że przybierają wszędzie charakter niezmiernie przewlekły. Nietylko rewolucja rosyjska, trwająca od 13 lat, jest tego przykładem. Również daleka słoneczna Hiszpanja od pierwszych rządów Primo de Riwery nie może wyjść z błędnego koliska niepokoju.

Król Alfons jest niezmiernie uparty. Za Boga niechce się zapisać do sekcji bezrobotnych monarchów. Broni się popieraniem służalców dyktatorów i popełnia błąd, który musi się zemścić na nim i na całej Hiszpanji.

Kraj ten pod względem swych stosunków gospodarczych i przedewszystkiem położenia warstw pracujących, tak chłopów jak i robotników nie wyszedł jeszcze z okresu średniowiecza. Pod pokrywką haseł republikańskich chowają się jeszcze nieśmiałe, ale już dość silne dążenia gospodarcze, którym tak Primo de Riwere jak i gen. Barenguer przeciwstawiają bagnet żandarma. To niedocenianie zagadnień socjalnych, na czele ze zaostrzoną sprawą wyzysku robotnika i chłopa, musi prędzej czy później doprowadzić do rewolucji, której pierwsze odblaski widzieliśmy w ostatnich krwawych niepokojach w Madrycie i Barcelonie. Tymczasem król **ratuje purpurę i nie potrafi wyciągnąć ręki do ludności, zasłania się wojskiem i nie rozumie głosu niedostatku. To musi się zemścić.**

Kłopoty dyktatorów nie należą do małych lub nieznacznych. Mussolini pod obuchem przesilenia gospodarczego wieje się w pocie rozpoczętej walki z cenami detalicznemi i tem samem z drobnem kupiectwem. Ostatnie wiadomości twierdzą, że dzięki drakońskim zarządzeniom udaje się w wielu wypadkach obniżyć ceny o zamierzone 12% tj. **o równoważnik obcięcia poborów urzędniczych.**

Wszędzie ludność, niezadowolona głęboko z położenia materjalnego, szuka winowajcy i wskazuje palcem na rząd. Rumuński Karol nie stąpa również po różach. Nieporozumienia rodzinne z małżonką, która go już na stałe porzuciła, utrudniają mu możność przeprowadzenia tak niezbędnego dla jego interesów aktu koronacyjnego i wmocnienia swego stanowiska. Z drugiej strony opozycja liberałów rzuca mu kamienie pod nogi. Ostatnio musiał się zwrócić do partyj politycznych z orędziem, proponującem zawieszenie broni na okres przezwyciężenia sytuacji gospodarczej.

Ta ostatnia wiąże się ściśle nietylko z trudnościami zbytu, jakie przeżywają kraje rolnicze, ale również ze stabilizacją lei, w myśl zaleceń misji prof. Sorbony paryskiej Rista. Wycofywanie wielkiej liczby znaków pieniężnych, t. z. deflacja powiększa zaburzenia gospodarcze, których wyrazem był odbyty ostanio w Bukareszcie pochód strejkujących przeciw podatkom kupców.

St. Równicki.

"TRÓJKA" PHILIPSA

3-lampowy tani odbiornik bateryjny

Czysty wierny odbiór przy znacznym zasięgu i selektywności

Cena wraz z głośnikiem Philipsa typ 2016 zł. 399.—

Demonstracja w najbliższym sklepie radjowym przekona Was o doskonałości tego odbiornika.

POLSKIE ZAKŁADY PHILIPS S. A.

Warszawa, Karolkowa 36/44. (30169

Męczennicy za wiarę.

Dokument ogłoszony przez „Morning Post“

(KAP) „Morning Post“ ogłasza wyjątki z pewnego dokumentu, przechowywanego w archiwum tajnej policji moskiewskiej. Dokumentem tym jest rekurs katolickiego ks. Goblikiewicza do centralnych władz w Moskwie. Ks. Goblikiewicz, który razem z 16 innymi kapłanami katolickimi przebywa w słynnym obozie więziennym na Sołówkach, pisze o straszliwem i nieludzkiem traktowaniu, jakiemu podlegają on i jego współbracia. Internowanym na Sołówkach i w odleglejszym stamtąd o 30 klm. Troicku, gdzie znajduje się 22 księży i biskup, Mgr. Sawiński, sądy bolszewickie nie mogły zarzucić żadnego wykroczenia i skazały ich tylko z nienawiści do religji.

Na początku rb. w ciągu dwuch dni aresztowano na Ukrainie 35 księży katolickich. Równocześnie kościoły obłożono podatkiem w wysokści tysięcy rubli i naturalnie zaraz potem zamknięto, ponieważ ludność nie była w stanie zebrać żądanych sum. Każdego, kto wierzy, bolszewicy osadzają w obozach koncentracyjnych a rodzinę jego przenoszą do najodleglejszych okolic państwa sowieckiego. Księża, którzy zdołają przetrwać okres kary, są wysyłani na przymusowe osiedlenie do takich miejscowości, gdzie warunki klimatyczne i nędza narażają ich na rychłą śmierć, a o to bolszewikom właśnie chodzi.

Rekord wyborczy.

Rekord wyborczej zasługi odniósł pewien rodak w Baltimore, w Ameryce. Jest nim 67-letni Michał Markiewicz, który dochował się tak pięknej rodziny, że z żoną, synami, córkami, zięciami, szwagrami i innymi powinowatymi przyprowadził do urny aż **103 głosów.**

Angielskie pisma z podziwu wyjść nie mogą. A takich Polaków w Ameryce jest wielu!

Pan Jacek Furdyga donosi:

Belweder, 5 grudnia.

Szanowna Redakcjo!

Powiada do mnie Dziadek:

— Jacuś, pakuj patałachy, pojedziem w świat. Chciałbym sobie odetchnąć po tej kampanji wyborczej. Wielka to była wiktorja i — da Bóg — niejedną jeszcze taką odniesiemy.

— Dziadziu — powiadam — do onej kampanji Ty miałeś basztę w Brześciu, a Twoi wrogowie nie mieli św. Heleny, i dlatego przegrali. Nie sztuka było z armatą zdemontować korkową pukawkę. Twoi kronikarze zapisują to zwycięstwo złotemi głoskami, ale kiedyś historja będzie nad niem głową kiwać. Ino że niema złego, coby na dobre nie wyszło. Zawsze narzekałeś Dziadziu, że nic wielkiego zdziałać nie możesz, bo fajdany mają większość w Sejmie i psują Twoje najlepsze zamiary. Ano pokaż teraz, co umiesz. Miedzińskiego puść w trąbę. Minister był z niego kiepski, a i jako redaktor nie tęgo się spisuje. Gdyby chłop miał charakter, toby tych wywiadów z Tobą w „Gazecie Polskiej“ nie zamieszczał.

— A niby dlaczego nie?

— Bo naród ma dziś inne kłopoty. Stosunki polityczne ustaliły się, więc wszyscy czekają na poprawę gospodarczą. To ludzi piecze, a nie, że Ty budżet robisz lub Konstytucję studjujesz.

— Ciągle gębujesz na tę sytuację gospodarczą, a nie czytałeś to, co o nas powiedział Devey na pożegnanie? Idziemy ku lepszej przyszłości!

— Może to być, Dziadziu. Ino że ja znałem jednego machera, który też ciągle mówił, że idzie ku lepszej przyszłości, ale nim do niej doszedł, robił plajtę i powiesił się. Pozatem myślę jeszcze: co mógł Devey innego powiedzieć, jak tylko to, że jest nieźle, a będzie lepiej. Na razie tem tylko stoimy, że się narodowi obiecuje gruszki na wierzbie. Bieda tylko, że te gruszki mimo tyle gadania nietylko niechcą dojrzeć, ale jeszcze skwaśniały na ocet siedmiu złodziei. Bo tego, Dziadziu, nie zaprzeczysz, że tak ciężko, jak jest dzisiaj, nie było jeszcze nigdy.

— W całej Europie nie lepiej.

— Tak powiedział Devey, aby sobie tyły dekować, gdybyśmy fajtnęli. Ale my tu w cztery oczy takich komunałów gadać sobie nie potrzebujemy. Prawda, że w Anglji bezrobocie, w Niemczech drożyzna, we Włoszech terror polityczny, w Austrji brak gotówki, we Francji ucisk podatkowy, a u nas jest to wszystko razem do kupy wzięte. Każdy z naszych sąsiadów musi mieć końską skórę, aby wytrzymał, co mu dolega. Ale na te kije, jakie my dostajemy, i skóra mastodonta nie starczy.

— Choćby nawet. Wspomnij jednak, co powiedział znów Kwiatkowski, że idzie zorganizowana pomoc rządowa.

— Jaka pomoc i z czego ta pomoc? Będzie chyba niewidomy ratował ślepego a kulawy chromego. Jak dotychczas, nasza cała mądrość była w tem, aby naród jadł kaszę zamiast ryżu, i chodził w perkalikach. Na coś takiego to i Szyller Szkolnik byłby się zdobył. Pomnij, Dziadziu, jak to niedawno jeszcze mieliśmy pełną gębę, że będzie pożyczka, że się będzie organizowało, budowało i Bóg wie, jakich cudów dokonywało. Naród poczynał już wierzyć, że dzięki Sanacji Polska zamieniła się w Kalifornję i niedługo każde dziecko będzie kapać złotem. A tymczasem co jest? Ogon pod siebie i rejterada na całej linji. Budżet, wydęty jak odpustowe dudy, trzeba tak ściskać, żeby bodaj na te najkonieczniejsze konieczności starczyło. Kupę majątku narodowego zmarnowało się na rzeczy, które się zaczęło, a na których dokończenie zabrakło potem forsy. Tylu kalkulatorów mamy w naszej Sanacji, a wszystkie te ich rachuby przekreśliła rzeczywistość. Nawet wódka, psiamać jedna, podrożeć ma na Boże Narodzenie, a Ty wiesz, Dziadziu, że dla mnie, jak i dla całego narodu, wódeczność to święta domena. Mniejsza o to, że kurzydła monopolowe są drogie i djabła warte. Człowiek zaciągnie się płaskim albo kapralem, zatłamsi mu gardło, to wykaszle i wypluje to świństwo, i jest znowu dobrze. Ale gorzałę wypluć, to byłby śmiertelny grzech, którego ja się jeszcze nigdy nie dopuściłem. Powinna ona tedy być dobra i tania, aby człowiek nie pił jej z żałością, że tyle kosztuje. Bo gdy żałość dostanie się komu do żołądkowia, to gorzej niżby się cholery nałykał.

— Zdaje mi się, że to kiepskie położenie gospodarcze u ciebie od wódki się zaczyna i na wódce kończy.

— Nie przeczę, że gorzała to jest fundament mojego życia. Ale czy to Matuszewski tylko mój fundament ciągłemi podwyżkami zatruwa? Podrożeć ma znów kolej, podniosą się stawki celne, wyśrubuje się podatki — to zupełnie to samo, jakby jedzę, przyodziewę i wszystko inne podrożył. Gdyby to jeszcze można powiedzieć i napisać, że parchy żydy lichwę robią. Ale i dziecko widzi, kto jest sprawcą drożyzny. Nie pomogą tu Komitety Ekonomiczne, Rady Gospodarcze, mówki ministerjalne, ani inne sypanie piaskiem w oczy. Naród nie chce już nic słyszeć, tylko chce wyczuć na własnej skórze, że jest mu lżej, że jest lepiej.

— Będzie lepiej ino naród musi mieć do mnie zaufanie.

— Dziadziu, na miłość Boską, gdyby naród nie miał do Ciebie zaufania, to czy pozwoliłby przez pięć lat na swojej skórze takie basama-teremtete wyprawiać? A potem jeszcze 250 mandatów do nóg Ci kładzie! Szczęście całe, że większość opinji publicznej patrzy na Ciebie jak na tego mądrego chirurga, który żywe ciało rżnie i piłuje, aby chorego od śmierci uratować. Ale ten operator już tyle narżnął i napiłował, że niedługo z pacjenta zostaną się tylko flaki.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Unieszkodliwienie groźnej szajki złodziejskiej.

Z Poznania donoszą: W Sądzie Okręgowym zapadł wyrok, mocą którego otrzymał stojący na czele głośnej w Poznaniu oraz na prowincji szajki złodziejsko-paserskiej, Ludwik Szczepański karę 6 lat więzienia, Władysław Andrzejewski 7, Stefan Karmoliński 2, szofer Jan Baraniak 6 miesięcy oraz kilku oskarżonych od 3 do 9 miesięcy więzienia. Resztę oskarżonych z braku dowodów winy sąd uwolnił. Jak już kilkakrotnie donosiliśmy, dokonała wymieniona szajka szeregu zuchwałych włamań i kradzieży w Poznaniu oraz na prowincji, m. in. w Chodzieży na sumę 30 tysięcy zł u kupca p. Lupy.

Samobójstwo sierżanta.

Z Torunia donoszą: Popełnił samobójstwo wystrzałem z rewolweru w usta sierżant Janiec, przebywający na kursie w C. S. S. w Rudaku. Powody samobójstwa nieznane.

Afera prowizyjna w Gdyni.

Z Torunia donoszą: Władze wojewódzkie wdrożyły dochodzenia w sprawie prowizji, którą magistrat m. Gdyni wypłacił dyr. M. T. K. p. Goldhaarowi za pośrednictwo w uzyskaniu pożyczki szwajcarskiej.

Na temat osób, objętych tem dochodzeniem, krążą po mieście liczne pogłoski.

Nakło.

Wykład burmistrza. W niedzielę, dn. 7 bm. o godz. 5 po poł. odbędzie się w auli Gimnazjum Państwowego w Nakle wykład burmistrza Bobowskiego p. t. „Kasztelanja Nakielska i Nakło w najstarszych kronikach polskich".

Kradzież. Do mieszkania p. Fenskego w Bielawach zakradli się nieznani sprawcy i ogołocili mieszkanie ze wszystkich prawie rzeczy, które przedstawiały jakąś wartość. Złodzieje zajechali po łup samochodem. Wartość zrabowanych rzeczy wynosi przeszło 3.000 zł.

Kulanie o premje. Klub Kręglarzy „Wiwat" urządza począwszy od ub. czwartku do poniedziałku 8 bm. kulanie w kręgle o premje. Premij jest przeszło 30, m. in. radjoodbiornik 4-lampkowy, sztuciec, serwis i t. d.

Kino „Polonja" wyświetla dramat w 10 akt. p. t. „Jeździec dzikich preryj".

Inowrocław.

Z okazji „Miesiąca Pomorza" odbywać się będą koncerty orkiestry kolejowej przed Magistratem w dn. 7 grudnia od godz. 12 do 13, zaś w dniach 8 i 14 grudnia od godz. 15 do 16.30.

Oszczędzaj

to pierwsze przykazanie życia ekonomicznego

Oszczędzaj

to klucz do dobrobytu

Oszczędzaj

to zapewnisz sobie i swej rodzinie przyszłość bez trosk. Jako rozumny człowiek ulokujesz zaoszczędzone pieniądze w znanym sobie i zasługującym na zaufanie banku, który daje gwarancję całkowitego zwrotu wkładu wraz z procentami

Wkłady **od 1 zł.** począwszy przyjmują

Bydgoszcz,	Spółdzielczy Bank Bydgoski
„	Bank Ludowy
„	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Inowrocław	Bank Ludowy
Miasteczko	„
Nakło	Spółdzielczy Bank Kredytowy
Żnin	Spółdzielczy Bank Kredytowy

Ostrów.

Z rocznicy listopadowej. Komitet obchodu setnej rocznicy powstania listopadowego, pragnąc uczcić prochy powstańców z roku 1830-31, złożył przez umyślnych delegatów wieńce laurowe na grobach: Józefa Brońkańskiego, na starym cmentarzu katolickim w Ostrowie, majora Lipskiego, którego prochy spoczywają w grobie rodzinnym w Lewkowie oraz generała Szembeka, pochowanego w grobowcu rodzinnym w Siemianicach (pow. Kępno). Obchód sam, przygotowany przez komitet nadzwyczaj starannie, , wypadł imponująco. Na szczególne podkreślenie zasługuje uroczysta akademja w Strzelnicy Miejskiej, w której udział publiczności był bardzo liczny. Niezależnie od tej akademji odbyła się w szkole powszechnej im. Marji Konopnickiej szkolna uroczystość listopadowa.

Pakość.

Zakończenie kampanji w cukrowni. Zakończenie tegorocznej kampanji w cukrowni nastąpiło w ub. piątek. Ogółem przerobiono jeden miljon sto tysięcy ctr. buraków.

Jarmark kramny i na konie odbędzie się 10 bm. Spęd bydła rogatego z powodu panującej zarazy jest wzbroniony.

Zebranie Tow. Powstańców i Wojaków odbędzie się w poniedziałek dn. 8 bm. o godz. 2 w salce poklasztornej, na które wszystkich członków się zaprasza.

Wągrowiec.

Ofiara na pomnik. Koło Akademickie PałucZan złożyło w miejsce wieńca na trumnę ś. p. ks. kan. Beyera 20 zł na pomnik Serca Jezusowego w Poznaniu.

Na Dom Sierot. Z pozostałej sumy zebranej przez uczenice gimnazjum żeńskiego na wieniec dla ś. p. ks. kan. Beyera, złożono na Dom Sierot 17,85 zł.

Wieczór propagandowy. W sobotę, dnia 6. bm. o godz. 19,30 urządza Tow. Kolejarzy w sali Nowej Strzelnicy p. Rossy wieczór artystyczny. W programie m. in. pokaz filmowy, występ chóru sem. nauczycielskiego oraz orkiestry, odczyt i deklamacje.

Koncert. W poniedziałek, dnia 8. bm. urządza Koło śpiewackie koncert połączony ze śpiewami w sali Nowej Strzelnicy o godz. 20.

Pożar. We wtorek, dnia 2. bm. spłonęła stodoła ze zbożem oraz martwym inwentarzem, własność gosp. Stanisława Janasa w Podlesiu Kościelnym pow. wągrowiecki.

Obchód powstania listopadowego. W niedzielę rano udano się na uroczystą mszę św. odprawioną przez ks. Jankego, kazanie okolicznościowe wygłosił ks. prob. Wróblewski. Wieczorem odbył się uroczysty wieczór muzyczno-wokalny. Słowo wstępne wygłosił radca Grabowski z Zbietki. Na program złożyły się: śpiewy, deklamacje oraz produkcje muzyczne, wykonane przez orkiestrę seminarjum nauczycielskiego.

Ze sportu. W ub. niedzielę odbyły się zawody piłki nożnej, pomiędzy gimnazjum i seminarjum a K. S. „Nielbą" zakończone porażką „Nielby" w stosunku 6:3 5:1.

Chełmno.

Walne zebranie Zw. Podofic. Rezerwy odbędzie się w niedzielę, dnia 14. bm. o godz. 14 w sali „Dworu Chełmińskiego".

I. żeglarska drużyna harcerska organizuje „Gromadę Wilcząt", do której przyjmuje się chłopców od lat 8 do lat 12. Zgłoszenia przyjmuje komendant hufca p. Józef Paetzold oraz komendant I-szej drużyny.

Walne zebranie elektromonterów odbędzie się w niedzielę, dnia 7. bm. o godz. 11 przed południem w lokalu p. Gołembiewskiego przy ul. Marsz. Focha.

Z życia harcerskiego w Chełmnie. W ub. sobotę odbyła się w szkole dziewcząt rada III. przygotowawczej drużyny harcerskiej im. Stanisława Żółkiewskiego, którą zaszczycił swą obecnością opiekun drużyny nauczyciel p. Pawłowski.

NAJDELIKATNIEJSZE

DLA DZIECI **MYDŁO** I DOROSŁYCH

BEBE SZOFMANA

Wiadomości z Chełmży.

Akademja z okazji setnej rocznicy powstania listopadowego odbyła się w auli szkoły wydziałowej, urządzona staraniem Stow. Chóru Świetlicowego. Wzięli w niej udział członkowie chóru, rodziny i brać strzelecka. Stosowne przemówienie wygłosił prof. p. Ziarno. Chór świetlicowy śpiewał pod batutą dyrygenta p. Wieczorka.

Kredyt dla rzemieślników. Komunalna Kasa Oszczędności powiatu toruńskiego otrzymała kredyt dla rzemieślników i drobnego przemysłu powiatu na IV. kwartał 1930 r. w kwocie 30.000 złotych. Zainteresowani winni jak najrychlej złożyć za pośrednictwem burmistrza wnioski z podaniem wysokości żądanej kwoty, odpowiednich pewnych żyrantów lub zabezpieczenie hipoteczne. Odpowiednie formularze wyda Magistrat.

Z turnieju ping-pongowego. W dniu 30 ubm. zakończono turniej ping - pongowy o mistrzostwo m. Chełmży. I. miejsce zdobył p. Edmund Chojnacki, drugie p. Norbert Kloniewski, trzecie zdobył p. Józef Wielgoszewski.

Zebranie Kat. Stow. Młodzieży „Promień". W ub. niedzielę odbyło się zebranie Kat. Stow. Młodzieży w Ognisku. Zebranie zagaił prezes p. Kuczkowski, sekretarz towarzystwa odczytał protokół z ostatniego zebrania. Ku uczczeniu 100-letniej rocznicy powstania listopadowego prezes p. Kuczkowski i p. Dąbrowski zadeklamowali śliczne wiersze, zaś ks. patron wik. Lewandowski wygłosił obszerny referat na temat powstania.

Z życia Tow. śpiewu św. Cecylji. Tow. św. Cecylji odbyło swe zebranie miesięczne przy licznym udziale członków. Zebranie zagaił wicepatron ks. wik. Gabrych, poczem chór odśpiewał śliczną pieśń p. t. „Cecyljo Męczennico". Wicepatron Towarzystwa wygłosił nast. odpowiedni referat.

Zebranie Młodych Polek odbyło się w ub. niedzielę w Szkole Wydziałowej. Omawiano przygotowania do większej imprezy gwiazdkowej.

Wiadomości z Gniezna.

Osobiste. Dotychczasowy asesor sądowy przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu p. Igłowicz został mianowany sędzią Sądu Powiatowego w Gnieźnie.

Co przyniosą nam święta? W niedzielę, dn. 7 i poniedziałek, dnia 8 bm. odbędzie się u nas cały szereg imprez, przyczem na czoło wysuwa się **obchód 50-lecia T. C. L.,** który odbędzie się w niedzielę według nast. programu: O godz. 10,15 odprawi ks. biskup Laubitz nabożeństwo pontyfikalne w kościele farnym, poczem uczestnicy w pochodzie udadzą się na salę kinoteatru „Apollo" na uroczystą akademję. Po akademji wspólne śniadanie w Hotelu Francuskim.

Tegoż dnia **Konferencja św. Wojciecha (Tumska)** obchodzi 75-lecie swego istnienia. Z okazji tej przewidziane jest o godz. 17-ej w auli gimnazjum męskiego uroczyste ogólne zebranie Towarzystw św. Wincentego à Paulo.

Wieczorem o godz. 8 odbędzie się w sali Hotelu Europejskiego **staraniem Koła Oświatowego przy Stow. Kolejarzy** przedstawienie sztuki ludowej ze śpiewami i tańcami p. t. „Walkowe wesele".

Stow. Pań Miłosierdzia par. św. Michała urządza w sobotę dnia 6 bm. o godz. 8 wiecz. w sali Hotelu Europejskiego przedstawienie teatralne. Odegrane zostaną dwie sztuki: „Złota ręka" i „W krainie baśni". Dochód przeznacza się na gwiazdkę dla biednych.

Akademja ku czci św. Augustyna odbyła się w auli szkoły handlowej przy nadzwyczaj licznym udziale gości. Słowo wstępne wypowiedział ks. biskup Laubitz, wygłosił ks. dr. Kowalski referat o życiu i walkach duchowych św. Augustyna. Program akademji uzupełniły występy chóru Farnego oraz kwartetu smyczkowego. Na zakończenie odśpiewano wspólnie pieśń „My chcemy Boga".

Nowy referendarz przy Magistracie. W miejsce b. asesora miejskiego Kühna objął miejsce referendarza przy tut. Magistracie p. Witold Mittelstaedt z Poznania.

Targ wielki na konie odbędzie się w Gnieźnie w środę, dnia 10 grudnia. Targ na bydło i nierogaciznę z powodu zakazu spędu tych zwierząt nie odbędzie się.

Komitet Targów Końskich w Gnieźnie komunikuje, że w czwartek, dnia 11 bm. odbędzie się w lokalu Hotelu Europejskiego walne zgromadzenie członków, na którem zarząd zda sprawozdanie z czynności za rok 1929-30.

Infułatem Kapituły Metropolitalnej w Gnieźnie został przez ks. Prymasa Hlonda mianowany ks. prob. Kiełczewski z Pakości. Nowy kanonik i infułat obejmie swoje stanowisko z początkiem stycznia.

Czterech posterunkowych

uspakajało miotającego się oskarżonego.

Z **Poznania** donoszą: W środę 3 bm. zasiadł w Sądzie Okręgowym na ławie oskarżonych znany w kołach złodziejskich niebezpieczny włamywacz-recydywista Artur Fuchs. Akt oskarżenia zarzucał Fuchsowi dokonanie siedmiu kradzieży z włamaniem w powiecie nowotomyskim.

Na rozprawie zachowywał się oskarżony bardzo niespokojnie — tak, że posterunkowi byli zmuszeni co chwilę siłą go uspakajać. Niezwykle groźną awanturę wszczął Fuchs podczas składania zeznań przez kompana swych wypraw złodziejskich Henryka Olszewskiego. Wykorzystawszy chwilę nieuwagi posterunkowych, rzucił oskarżony tak silnie ciężkiem krzesłem w stronę składającego zeznania towarzysza, że strzaskało się na drzazgi. Czterech posterunkowych dopiero z trudem obezwładniło niewiadomo czy symulanta, czy też faktycznego szaleńca, i wyprowadziło go z sali rozpraw.

Dr. Józef Smulski, psychjatra z Owińsk, powołany na rozprawę w charakterze rzeczoznawcy stwierdził, że, aczkolwiek oskarżony jest z powodu rany, odniesionej na wojnie psychopatycznie obciążonym, to jednak jest on za swe czyny odpowiedzialny.

Po naradzie wymierzył sąd oskarżonemu Fuchsowi karę 5 i pół roku więzienia z zaliczeniem aresztu śledczego oraz z zastosowaniem amnestji w stosunku do 22 miesęcy więzienia.

PROGRAM RADJOFONICZNY.

NIEDZIELA, 7 GRUDNIA.

WARSZAWA. 10,15—11,45: Transmisja nabożeństwa z Katedry Poznańskiej. 12,15: Poranek symfoniczny z Filharmonji Warszawskiej. 14,50: Muzyka z Krakowa. 17,15—17,30: Wiadomości przyjemne i pożyteczne. 17,30: Koncert. Transmisja z Krakowa. 19,00—19,25: Rozmaitości. 20,30: Koncert popularny. 21,25: Dalszy ciąg koncertu. 22,15: Koncert Doroty Gutowskiej (sopran). 23,00—24,00: Muzyka taneczna.

POZNAŃ. 9,00—9,30: Koncert poranny R. P. 10,00—11,45: Nabożeństwo z Katedry poznańskiej. 12,05—13,30: Transmisja akademji z auli U. P. (z okazji „Dnia Pomorza"). 17,10 17,35: Audycja harcerska drużyny „Wilków Morskich". 17,35—18,10: Pieśni i arje operowe Feliksa Nowowiejskiego — odśpiewa Zofja Zmigrod-Fedyczkowska, art. op. pozn. (sopran). 18,10—19 45: Audycja artystyczna i wesoła. 19,45—20,00: Nadprogram z ilustr. muz. 20,00—22,00: Koncert uczniów państwowego konserwatorjum w Poznaniu z okazji 10-lecia istnienia. 22,15—24,00: Muzyka taneczna z kawiarni „Wielkopolanka".

PONIEDZIAŁEK, 8 GRUDNIA.

WARSZAWA. 10,15: Nabożeństwo z Katedry Poznańskiej. 12,15: Poranek symfoniczny z Filharmonji Warsz. 14,20: Muzyka. 15,40—16,10: Program dla dzieci starszych. 16,30—16,40: Muzyka z płyt gramofonowych. 17,40: Koncert reprezentacyjnej orkiestry Policji Państwowej m. Warszawy. 20,15: Pogadanka muzyczna. 20,30: Operetka „Paganini" Lehara (transm. na wszystkie stacje polskie). 23,00—24,00: Muzyka taneczna.

POZNAŃ. 10,15—11,45: Nabożeństwo z Katedry poznańskiej. 12,05—12,25: Odczyt roln. p. t. „Rolnictwo Wielkopolskie wobec kryzysu". 13,10—14,10: Koncert gramofonowy lub muzyka filmu dźwiękowego z kina „Apollo". 17,45—18 45: Koncert wokalny. 20,30—22,00: „Paganini" — operetka Fr. Lehara (Transmisja z Warszawy).

WTOREK, 9 GRUDNIA.

WARSZAWA. 12,10—13,10: Muzyka z płyt gramofonowych. 15,00—15,20: Komunikat gospodarczy. 16,15—17,15: Muzyka z płyt gramofonowych. 17,45: Popularny koncert symfoniczny w wykonaniu orkiestry Filharmonji Warsz. 18,45—19,10: Rozmaitości.

Pożegnanie dowódcy 14 D. P. gen. bryg. Kędzierskiego.

Z **Poznania** donoszą: Przechodzącego w stan spoczynku na mocy rozkazu Min. Spraw Wojskowych dowódcę 14 D. P. a zarazem dowódcę garnizonu m. Poznania gen. brygady Kędzierskiego, pożegnał korpus oficerski na uroczystym bankiecie 22 listopada w kasynie 58 p. p.

Udział w bankiecie wzięli: Dow. O. K. VII. gen. Dzierżanowski, szef sztabu ppłk. dypl. Długaj, dowódcy pułków poznańskich oraz wielu innych oficerów w liczbie ponad 100.

W niezwykle serdecznym nastroju przeciągnął się bankiet pożegnalny do późnego wieczaru.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 5. bm. włącznie apteka „Radziecka" ul. Szeroka.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

W niedzielę, dnia 7. bm. o godz. 16 (ceny najniższe) śliczna bajka J. Porazińskiego p. t. „Królewicz i Marysia". W reżyserji p. J. Tatarkiewicza. Św. Mikołaj rozdawać będzie grzecznej dziatwie, upominki, które osoby zainteresowane składać mogą w kancelarji teatru, gdzie są udzielane informacje w tej sprawie.

W sobotę, dnia 6. bm. o godz. 20 po raz pierwszy najpiękniejsza operetka Kalmana „Księżna Czardaszka" w której jako tyt. bohaterka wystąpi gościnnie głośna primadonna stolicy Olga Orleńska wraz z reżyserem W. Zdzitowieckim.

W niedzielę, dnia 6. bm. o godz. 16 (ceny zniżone) olśniewająca rewja „Wielka parada", wieczorem drugi raz „Księżna Czardaszka" (z Orleńską).

W poniedziałek, dnia 8. bm. o godz. 16 (ceny zniżone) występ opery z Bydgoszczy „Traviata" Verdiego; Okońska, Laskowski, Żuczkowski. Wieczorem występ operetki z Bydgoszczy „Sztygar" Zellera (Kaupówna, Wańska, Morozowiczowa, Żuczkowski, Dowmunt, Granowski, Cybulski, Borski).

—o—

Osobiste. Asesor Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego p. Vyrbe Emil, odznaczony został srebrnym krzyżem zasługi za pracę położoną na polu organizacji obrony państwa.

Wieczornica ludowa. Toruński miejski Komitet „Miesiąca Pomorza" urządza dnia 8. bm. (poniedziałek) o g. 5 po poł. w sali „Wiktorji" wieczornicę z okazji „Miesiąca Pomorza". Na program złożą się: orkiestra, odczyt z przezroczami p. prof. Maślaka o Gdyni, deklamacje itp. Wejście na wieczornicę bezpłatnie.

Z Rady Miejskiej. Na posiedzeniu Rady Miejskiej, które się odbyło dnia 3. bm. wybrano na wstępie komisję szacunkową podatku dochodowego, do której weszli pp.: Zawiślewski Karol, Wojdak i Szulc jako członkowie, Więcek, Barczyński i Gośliński jako zastępcy. Do komisji nadbrzeża wybrano pp.: Kozłowskiego i Sadeckiego. W sprawie przyjęcia oferty firmy Szafranek i Koszeryk z Poznania, która podjęła się przeprowadzić centralne ogrzewanie w nowopobudowanym gmachu wojewódzkim, a odrzucenia firmy miejscowej, magistrat wyjaśnia, że oferta firmy poznańskiej była tańsza. W dalszym ciągu obrad omawiano wniosek magistratu o uchwalenie dalszych 44 tys. zł. na przeprowadzenie prac doraźnych, celem zatrudnienia bezrobotnych. Sumę tę magistrat proponuje pokryć z subwencji rządowych i z przesunięć budżetowych. Rada Miejska po obszernej dyskusji przychyliła się do wniosku magistratu. Budżet miasta Torunia odłożono do następnego posiedzenia. Wniosek Zw. Podoficerów Rezerwy dotyczący nazwania ul. łączącej Trepowską Drogę z ul. Targową ul. Plutonowego Pająkowskiego, poległego podoficera w walce o niepodległość, został przyjęty przychylnie. Magistrat ulicę tę postanowił nazwać ul. Plutonowego Pająkowskiego. Wniosek radnego Pławskiego, dotyczący udzielenia pracownikom miejskim zapomogi świątecznej odłożono do następnego posiedzenia z tem, ażeby Magistrat przedłożył Radzie ilość zatrudnionych pracowników i zgłosił własne propozycje w tej sprawie i oświadczył się co do wysokości sumy, jaka ma być przeznaczona na zapomogę.

Komisja do badania pojazdów mechanicznych i egzaminowania kierowców urzędować będzie dnia 5 i 6 bm. w Chojnicach, dnia 12 i 13 bm. w Gdyni, dnia 19. bm. w Starogardzie, dnia 20. bm. w Tczewie.

Zrzeszenie Rodaków z Warmji, Mazur i Ziemi Malborskiej oddział Toruń zwołuje wszystkich członków tegoż oddziału na nadzwyczajne walne zebranie na dzień 7. bm. o godz. 15, które odbędzie się w lokalu p. Kadukowskiego w Toruniu, przy ul. Kopernika 26. Przewodniczący Komisji Rewizyjnej (—) Trocha.

Wezwanie do obywateli m. Torunia. Komitet miejski „Miesiąca Pomorza" zwraca się do mieszkańców m. Torunia z prośbą o iluminowanie okien specjalnemi nalepkami. Cena nalepki wynosi 10 gr. Dochód zgodnie z celem „Miesiąca Pomorza" przeznaczony jest na budowę Bałtyckiej Eskadry Wodnopłatowców (Hydroplanów) i pracę narodowe Związku Obrony Kresów Zachodnich na Pomorzu. Nalepki nabywać można w dyrekcji Z. O. K. Z. ul. Kopernika 5, tel. 503, w księgarni p. Wojciechowskiego, w firmie St. Kałamajski, drogerji p. K. Sikory, Miejskiej Kasie Oszczędności, elektrowni, Banku Spółek Zarobkowych, w Pomorskim Banku Rolniczym.

Tow. hodowców gołębi pocztowych „Rozwój" w Podgórzu urządza dnia 7. bm. o godz. 17 w hotelu Centralnym roczne walne zebranie, na które prosi członków Zarząd.

Zawody bokserskie. Dnia 7. bm. odbędą się w sali Parku Wiktorja zawody bokserskie pomiędzy T. S. „Olympia" Grudziądz a W. A. K. S. „Gryf". Walczyć będzie 8 par. Początek o godz. 18.

Sto złotych nagrody. Firma optyczna (polska) Franciszka Seidlera, mieszcząca się przy Poczcie zawiesiła obok składu p. Kostrzewskiego termometr dla użytku publiczności, który w nocy z dnia 2. na 3. bm. został stłuczony. Firma Seidler wyznaczyła 100 zł nagrody temu, kto wskaże sprawcę karygodnego czynu.

MUSZTARDA
OLA
NIEZRÓWNANA

Ważne dla bezrobotnych. Okres pobierania zasiłków dla tych bezrobotnych, którzy do dnia 31. bm. wyczerpali lub wyczerpią zasiłki z funduszu bezrobocia, przedłużony został na całym terenie woj. pomorskiego do 17 tygodni.

Czyja torebka. Jedna z pań pozostawiła przy kasie elektrowni miejskiej przy ul. Kopernika 45, portmonetkę z drobnemi pieniędzmi. Poszkodowana odebrać ją może w biurze kasy w godzinach urzędowych.

Konferencje informacyjne dla nauczycielstwa. W terminie od 29 do 31 grudnia 1930 roku Kuratorja Okręgów Szkolnych w siedzibach wyższych Kursów Nauczycielskich organizują konferencje informacyjne dla kandydatów do egzaminu wstępnego na wyższe kursy nauczycielskie w roku 1931-32. Powyższa konferencja informacyjna odbędzie się również w Toruniu, w gmachu państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego, ul. Sienkiewicza 38 w dniach od 29 grudnia (poniedziałek) do 31 grudnia (środa) 1930 roku z udziałem nauczycielstwa także z poza tutejszego okręgu szkolnego. Konferencja ta odbędzie się dla kandydatów na grupy: 1) fizyko-matematyczną i 2) humanistyczną. Dla uczestników konferencji zapewnione będzie pomieszczenie w internacie. Podania o przyjęcie na konferencję należy kierować wprost do dyrekcji W. K. N. w Toruniu, ulica Sienkiewicza 38.

Nowy gabinet

Kucharzy sześć — lecz czy będzie co jeść?

Z Grudziądza.

WIADOMOŚCI KOŚCIELNE.

Fara.

Bractwo św. Barbary obchodzi w niedzielę dnia 7. bm. swoją rocznicę. Uroczyste nabożeństwo z wystawieniem Najśw. Sakramentu odprawi się o godz. 8 przed ołtarzem Bractwa, o godzinie 6 wieczorem uroczyste nieszpory z nauką, zebranie Bractwa i przyjęcie nowych członków.

Uroczystość św. Mikołaja, patrona naszej parafji obchodzimy w niedzielę, 7. bm. uroczystem nabożeństwem wobec wystawionego Najśw. Sakramentu o godz. 10,30.

W niedzielę, dnia 7. bm. o godz. 17 odprawi się na cześć św. Barbary nabożeństwo dla pracowników firmy Herzfeld i Viktorius.

Święto Niepokalanej Poczęcia Najśw. Maryi Panny przypada w poniedziałek, 8. bm. Msza św. o godz. 8 odprawi się na intencję Stowarzyszenia Pań św. Wincentego a Paulo. W dniu tym odbędzie się nadzwyczajna kolekta na biedne sieroty w sierocińcach naszych.

Kościół św. Krzyża.

Dzieło św. Dziecięstwa P. Jezusa. W niedzielę, 7. bm. o godz. 1,30 zebranie miesięczne w szkole przy ul. Gelbudzkiej.

Przyjęcie nowych członków do wszystkich oddziałów Apostolstwa Modlitwy i do „Sodalicji Dziewcząt" nastąpi w niedzielę, 7. bm. po nieszporach. Zapisywanie nowych członków o godzinie 1,30 w kancelarji.

W poniedziałek, 8. bm. przypada święto Niepokal. Poczęcia N. M. P. Porządek nabożeństw jak w niedzielę.

W niedzielę, 7. bm. odbędzie się na wszystkich nabożeństwach **nadzwyczajna kolekta na urządzenie gwiazdki dla biednych.** Panie ze Stow. św. Wincentego a Paulo kwestować będą przed kościołem. Ze względu na stale wzrastającą liczbę biednych, uprasza się o hojne ofiary.

Kościół N. Serca P. Jezusa — Małe Tarpno.

Apostolstwo Modlitwy. Walne zebranie wszystkich oddziałów Apostolstwa Modlitwy i kasy pogrzebowej odbędzie się w niedzielę, 7. bm. o godz. 17 w sali p. Fritsza.

Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo i ubogich. Wspólna komunja św. w niedzielę, 7. bm. o godz. 8 rano. Wspólna spowiedź w sobotę 6. bm. o godz. 4 po poł.

Cech mistrzów kaflarzy i garncarzy we Lwowie święci dnia 7. bm. uroczystość poświęcenia pierwszego sztandaru cechu. Poświęcenie sztandaru odbędzie się w kościele Najświętszej Marji Panny Śnieżnej. Na tę urouroczystość wydelegował cech zduńsko-garncarski w Grudziądzu starszego cechu p. Łagodę.

Kino „Gryf" wyświetla wspaniały film dźwiękowy produkcji polskiej p. t. „Na Sybir". W rolach głównych Jadwiga Smosarska, Bogusław Samborski, Brodzisz i wielu innych.

Kino „Orzeł" wyświetla dramat erotyczny p. t. „Miłość w kajdanach" (Głód seksualny) z Mary Delszaft, Annita Dorris i Walterem Ślęzakiem.

Kino „Nowości" wyświetla film p. t. „Grzechy rozwódki".

Grypa w Grudziądzu. I do Grudziądza zawitała grypa, która szczególnie grasuje wśród wojska, gdzie zanotowano około 200 zesłabnięń. Wśród obywatelstwa i dzieci przechodzi grypa na szczęście dość lekko.

Wiadomości z Tczewa.

Zerwanie się pociągu towarowego. W ub. sobotę na torze Chojnice — Tczew tuż za stacją pod Suchostrzygami oderwało się od pociągu 15 wagonów towarowych. Wagony naładowane węglem zaczęły się cofać po spadku. Maszynista z powodu mgły nie mógł dojrzeć tego. Z powodu wypadku tor był przez kilka godzin zatarasowany.

Kto wziął? Agentowi p. Maciejewskiemu skradziono tekę, w której było 30 zł, legitymacje wojskowa oraz wykaz osobisty.

Kwesta uliczna. W niedzielę, dnia 7. bm. organizuje Zw. Inwalidów Wojennych kwestę uliczną na urządzenie gwiazdki dla najbiedniejszych inwalidów, wdów i sierot wojennych. Uroczystość gwiazdkowa odbędzie się w dniu 21. bm. o godz. 18 w Hali Pomorskiej.

Misja św. w Nowemmieście. W ub. sobotę rozpoczęła się misja św. w Nowemmieście uroczystem wprowadzeniem czcigodnych Ojców Misjonarzy, którymi są: O. dyr Marcin Dominik i O. Stanisław Urban z zakonu jezuitów. Niemiecką część misji św. przeprowadza ks. prob. Dobberstein.

Mecz piłki nożnej. W ub. niedzielę grała na boisku rezerwowa drużyna ligowa D. S. S. z Gdańska contra I. drużynie „Wisła". Mecz zakończono wynikiem 4:3 (0:3) na korzyść drużyny gdańskiej. Przedmecz rozegrany pomiędzy drużyną „Sokoła" Tczew a drugą drużyną „Wisła" Tczew, zakończył się wynikiem 5:2 (1:2) na korzyść „Wisły".

Baczność, Sokoli. Z dniem 29. ubm. rozpoczął się kurs gimnastyki szwedzkiej, prowadzony przez p. Wolnego, byłego kierownika gimnastyki w szkole podoficerskiej w Grudziądzu. Ćwiczenia odbywają się w każdą środę i sobotę w gimnazjum męskiem od godz. 20 do 21.30.

Roczne walne zebranie Tow. Czytelni Ludowych. W niedzielę, dnia 7. bm. odbędzie się roczne walne zebranie T. C. L. na miasto Tczew i powiat, połączone z uroczystością jubileuszową, o godz. 4 po poł. w auli gimnazjum męskiego.

Poświęcenie sztandaru. Dnia 8. bm. odbędzie się w Gdyni poświęcenie gmachu szkolnego Szkoły Morskiej, przeniesionej z Tczewa. Jednocześnie szkoła obchodzić będzie 10-lecie swego istnienia, oraz poświęcenie sztandaru, ofiarowanego szkole przez obywatelstwo m. Tczewa.

Czelny oszust. Na terenie miasta i powiatu grasował jakiś osobnik w odzieży duchownego, który zbierał po domach ofiary na cele misyjne.

Nr. 120.

Kalambur.

(Igraszka słowna).

Pewien woźny źle uwzględnia interpunktację,
przeto odczytał okólnik w ten sposób:
„Panowie bydło! Zdechą burmistrz;
zakazuje z niego mięso jeść".
A jak miał odczytać?

Nr. 121.

Dziś rzadko wspomniany
Półwysep południowy,
Wraz z łanem wspak zbratany
Utworzy wyraz nowy;
„I" w środku też użyjesz,
By zbratać owe słowa.
A potem społem zszyjesz;
Szarada już gotowa
Chcesz wiedzieć co wyraża
To słowo tak wysnute?
Mieszkanie dla zbrodniarza,
By odbył swą pokutę.

Nr. 118. Kolej.
Nr. 119. Kurtyna.

Prawidłowe rozwiązanie szarad nadesłali:

Miejscowe: H. Budziński, W. Wojciech, Z. Schleger, N. Janiszewski, T. Swinecka, T. Ruksówna, T. Swinecki, I. Malicka, Zb. Jaraszewski, E. Zieliński, W. Siuda, E. Chlebiński, L. Jaraszewski, U. Popiółkiewiczówna, W. Popiółkiewiczówna, E. Matysiak, W. Szarowski, H. Górska, A. Siuda, A. Ormiński, M. Hyża, M. Braszkiewiczówna, H. Górska, T. Żminiewicz, **T. Wojciechowski,** S. Szmoń, B. Malicka, J. Wawroński, T. Bochyński, J. Czaplewski, Z. Kowalewska, T. Filipiak, Z. Magdańska, G. Kowalewska, G. Wardzianka, Z. Marchlewska, M. Kulczycka, St. Kłębowska, B. Wyszczyńska, F. Klucz, M. Szlachetkówna, J. Mucha, Z. Urbański, E. Schleger, H. Schleger, T. Kachelska, J. Bronicki, H. Budzińska, Z. Frankowska, H. Hassówna, St. Majewski, K. Cieślewicz, J. Grabowski, Br. Marchlewski, Z. Gapiński, J. Gapiński, R. Wojciechowski, B. Bogański, P. Dominiczak, St. Grodzka, J. Kulczycka, H. Domagalanka, R. Masłowski, M. Świątkowska, B. Kachelski, H. Magdańska.

Z prowincji: W. Gluglą - Nowe, A. Millert - Kruszwica, K. Rydlewski - Jaksice, T. Gałgański - Żędowo, M. Wesołowska - Samostrzel, Z. Hoffman - Inowrocław, Z. Łyczanka - Nakło, J. Chłosta - Chełmno, A. Wachowski - Nowemiasto, M. Günter - Klonowo, E. Antoszewska - Nowemiasto, Z. Fischbach - Ostrów, F. Cześnikówna - Chojnice, D. Wydzianka - Żnin, T. Tansia - Jaksice, **F. Mucha - Krotoszyn,** H. Jasiński - Smętowo, **J. Kaczyński - Lubawa,** I. Jeskowa - Sułtaszewo, A. Ruciński - Jaksice, H. Fr. Fikus - Wielkie Piekary, P. Bąkowska - Budno, F. Polasik - Więcbork, W. Kosecki - Osiek, L. Ogórkiewicz - Witkowo, St. Jarząbek - Lubcza, J. Waloch - Dziekciarnia, A. Janicka - Inowrocław, A. Śledzikowski - Gdynia, Z. Okoniewski - Zbiczno.

P. Irenę Jeskową proszę o dokładny adres.

P. M. Irunina - Nakło, proszę o dakładny adres.

Nagrody w drodze losowania otrzymali:

1. **Tadeusz Wojciechowski - Bydgoszcz, „Przygoda Don Kiszota"** (C. Miquel de Cerwantes).
2. **Franciszek Mucha - Krotoszyn, „Błękitna Pantera"** (Edm. Bogdanowicz).
3. **I. Malicka - Bydgoszcz,** ucz. V. kl. gimn. **„Skarb na wodzie"** (Jan Szczepkowski).
4. **J. Naczyński - Lubawa „Przeciw złej doli"** (Bronisława Włodkówna).

CORSO
W poniedziałek dnia 8. bm. PREMJERA!
p. t. „SYN WODZA“
W ROLI TYTUŁOWEJ (30954
TIM MAC COY

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 6 grudnia 1930 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Mikołaja bisk., Dionizji.
Jutro: Ambrożego bisk.
Wschód słońca: godz. 7,57.
Zachód słońca: godz. 15,45.

DYŻURY APTEK:

1) **Apteka pod Łabędziem;** ul. Gdańska nr. 5, tel. 204;
2) **Apteka Staromiejska,** ulica Długa 57, telefon 300.

Rozkład dyżurów lekarzy kolejowych w niedziele i święta:

Dr. Kube, lek. kolej., dnia 7. 12, ul. dańska 151, telefon 18-40.

Dr. Neugebauer, lek. kolej., dnia 8. 12. l. Petersona 15, telefon 898.

—::—

TEATRU MIEJSKIEGO.

Dziś, sobota 6 bm. o godz. 8-ej ostatni az **„Wieczne pióro“.**

Wielka rewja mody przy współudziale rtystek i artystów w niedzielę 7 bm. o godz. 2,15. Ceny miejsc od 20 gr do 2,— zł.

O godz. 4-ej ostatni raz **„Papa“.**

O godz. 8-ej wieczór operetka **„Noc w an Sebastjano“.**

Od piątku 12 bm. codziennie grana będzie tragedja Williama Szekspira p. t. **„Jusz cezar“** z udziałem całego niemal zepołu. Jest to ewenement wielkiej miary rtystycznej.

Teatr toruński w Bydgoszczy.

W poniedziałek dnia 8 grudnia rb. odbęizie się w Bydgoszczy w Teatrze Miejskim ościnny występ Teatru Toruńskiego. O odz. 16-tej odegrana zostanie najpiękniejza operetka Kalmana p. t. „Księżna Czarłaszka“ z udziałem niezrównanej primaonny z Warszawy. Reżyser Zdzitowiecki artneruje miłemu gościowi z stolicy. P-ni orębska i pełen humoru p. Olędzki w swej wietnej kreacja Bonusia dadzą przemiłą arę. Znakomici nasi ulubieńcy p. Zarembina i p Jaworski budzić będą wesołość, p. Lenczewski znajdzie pole popisu w zlachetnej roli zacnego opiekuna. Urocza ara pp. Grossówna i Gliński, którzy stali ię już atrakcją zachwyconych młodością, alentem, urodą dwojga artystów widzów, lśnią w trzech różnorodnych tańcach. Orkiestrą symfoniczną dyryguje prof. A. Wiliński. Wieczorem o godz. 20-tej nieopisanym entuzjazmem przyjmowana przez publiczność toruńska rewja w 24 obrazach (2 zęściach) **„wielka parada“.** Zwłaszcza biało-amarantowy finał pierwszej części spotkał się z ogólnem zachwytem. Również mocjonujące **„Tango śmierci“** z efektem ożaru karczmy argentyńskiej wywołuje odziw i oklaski. Cały zespół z reżyserem W. Zdzitowieckim na czele, i pp. Porębską, Wilińska, Kopczyńska, Zarembina, Jaworski, Olędzki, Tatarkiewicz, oraz fascynująca para Grossówna-Gliński przodują w tym „regimencie“ piosenki, humoru, wesołości. Batuta prof. Wilińskiego czuwa nad całością muzyczną efektownego widowiska, a barwne dekoracje inż. Małkowskiego tworzą piękną ramę malarską całości.

Gwiazdka w „Czesance“
Gdańska 157.
Udzielamy na wszystkie towary **15% rabatu**
na artykuły specjalne do **50% rabatu**
j. np. Crepé de Chine, cz. jedw . . . zł 6.—
Jedwab do prania, szerokość 100 ctm. . zł 5.—
Satin Duchesse, szt. jedw. . . . . . zł 3.50
(30213) i wiele innych.

Kino Kristal
Początek o godzinie 7 i 9, w niedzielę i święto od 3[20]
Passepartout zniżki i bilety wolne NIEWAŻNE.

Dziś, sobota, premjera!
Wszechświatowej sławy tenor, genjalny nasz rodak,
Jan Kiepura
oraz najznakomitsza artystka europejska
Brygida Helm
w najpiękniejszym poemacie miłości, pieśni i słońca, w najsłynniejszym filmie dźwiękowym doby obecnej
Neapol śpiewające miasto
Arcydzieło, które w tryumfalnym pochodzie przez wszystkie stolice świata wywołuje niebywały zachwyt i entuzjazm.
Jan Kiepura przemówi do Szanown. Publiczności po polsku i zaśpiewa popularną piękną piosenkę polską **Galla:**
„Zejdź do gondoli mej“
Przedsprzedaż biletów od godz. 12—1 przez pierwsze 4 dni.

Cwierćwiekowy jubileusz firmy H. Kaszubowski w Bydgoszczy.

HENRYK KASZUBOWSKI.

Dnia 1 grudnia bieżącego roku minęło 25 lat od chwili kiedy sprowadził się do Bydgoszczy młody, zdolny fachowiec z branży zegarmistrzowsko-złotniczej, p. Henryk Kaszubowski i otworzył tutaj skład jubilerski przy ulicy Farnej. Był to pierwszy polski interes tej branży w niemieckiej wówczas Bydgoszczy! Ze skromnych zaczątków rozwinął p. Kaszubowski nową placówkę handlową do znacznych rozmiarów i przeniósł ją z czasem do obszernych lokali przy ulicy Długiej 29.

Obok swych zajęć zawodowych znalazł p. Kaszubowski czas i środki na pożyteczną pracę społeczną. Przez lat 10, w czasach zaborczych, był p. Kaszubowski sekretarzem Polskiego Komitetu Wyborczego na okręg bydgoski. Należał także do zarządu Banku Przemysłowego (dzisiejszego Banku Ludowego, w którym piastuje urząd prezesa Rady Nadzorczej). Był członkiem Towarzystwa Przemysłowców. W roku 1919 widzimy p. Kaszubowskiego przy pracy w Polskiej Radzie Ludowej. Z chwilą odzyskania niepodległości otrzymał od Pana Wojewody nominację na radnego miejskiego. Wkrótce został radcą magistratu i przez dłuższy czas urząd swój sprawował honorowo, bez wynagrodzenia, mając wyłącznie interes miasta na oku.

Pan Henryk Kaszubowski czynny bierze udział w ruchu chrześcijańsko-społecznym. W dowód wielkich zasług powołano go do Rady Wojewódzkiej Polskiego Stronnictwa Chrześcijańskiej Demokracji. Jako delegat Ch. D. okręg tutejszy godnie zastępował na konferencjach politycznych w Warszawie.

Z okazji jubileuszu istnienia firmy i samodzielnej pracy zawodowej składamy p. Henrykowi Kaszubowskiemu, który pozatem należy do założycieli spółki akcyjnej „Drukarnia Bydgoska“ — drukującej nasze pismo — życzenia dalszej pomyślności w pracy społecznej i zawodowej.

Na marginesie.

Przed paru dniami ponownie wypłynęła wersja o podwyżce stawek za komorne celem zasilenia funduszu budowlanego. Tu należy przedewszystkiem zauważyć, że termin „podwyżka komornego“ jest tylko płaszczykiem, pod którym kryje się właściwa nazwa nowego, a olbrzymiego obciążenia podatkowego. Bo trudno chyba komornem nazwać to, co właściciel realności tylko poto inkasuje, aby to natychmiast przelać do kasy skarbowej. Jest to zatem podatek, uiszczany przez lokatora, a za którego ściągnięcie odpowiada swym majątkiem właściciel domu.

Pisaliśmy już dużo o projekcie tego nowego podatku, i aż dziw, że on znowu został odgrzany w głowie któregoś referenta ministerjalnego. Autorowie tego poronionego pomysłu powinni lepiej przyjrzeć się rzeczywistości, zanim z taką podatkową utopją wystąpią na jaw. Dowiedzieliby się, że już ściąganie obecnego komornego natrafia na ogromne trudności. Że wielomiesięczne zaległości komornego są na porządku dziennym, a egzekucja ich na drodze sądowej bywa beznadziejną, bo kto tylko może, ten przecież komorne płaci, aby uniknąć eksmisji. Ilustracją naszego stanu gospodarczego jest fakt, że nasze zaległości podatkowe od zeszłego roku wzrosły o 100%, ilość egzekucji o 24%, a kary za zwłokę i koszta egzekucyjne przyniosły państwu zawrotną sumę 46 miljonów zł.

I w takich warunkach nie brak maniaków, którzy chcą zaprowadzić nowy podatek, i to w tak uciążliwej formie!

I z kogóż to rząd zamierza tę daninę ściągnąć? Z nędzy, z bezprzykładnej nędzy, której nieda się już nic zająć i zlicytować, która dusi się w przeludnionych mieszkaniach i żyje literalnie tą historyczną kaszą Składkowskiego. I oto od tych pariasów, do których już niema poco zaglądać ani komornik, ma się wyciągnąć wielką daninę budowlaną!

Panowie, nie uprawiajcie demagogji! Cyfry i fakty, które przytoczyliśmy, są prawdziwe, tak samo jak prawdziwym jest ogłaszany co miesiąc bilans protestów wekslowych i upadłości, jak rzeczywistą prawdą jest prawda o ciężkim kryzysie gospodarczym. Marzyć dziś i projektować nowe miljardowe ciężary, i wierzyć w ich ściągalność, mogą tylko ludzie, którzy upadli na głowę.

Ostrzegamy. Ostrzegamy przed powikłaniami, do jakich musiałaby prowadzić podwyżka komornego i ich masowa egzekucja. Są to podszepty kilku maniaków, którzy niczego nie widzą i widzieć niechcą, prócz swych absurdalnych urojeń.

—o—

— **Szkoła powszechna im. Adama Mickiewicza** (ul. Nowogrodzka 3-4) zaprasza rodziców na konferencję, która odbędzie się w poniedziałek, dnia 8 grudnia br. w auli szkoły.

— **Sodalicja Marjańska Nauczycieli w Bydgoszczy** urządza wykład ku czci 1500-lecia śmierci wielkiego świętego, nauczyciela i myśliciela chrześcijaństwa: św. Augustyna na temat: „Nauczyciel i nauczanie według w. Augustyna i św. Tomasza z Akwinu“ wygłosi ks. dr. K. Kowalski, prof. Semin. Duchown. w Gnieźnie, dnia 7 bm. (w niedzielę) o godz. 18-ej w sali Domu Katolickiego przy Farze, ulica Grodzka.

— **Rodzina Wojskowa, Koło Bydgoszcz** urządza dnia 7 grudnia br. uroczystość **„Mikołajka“** w kasynie 62 p. p., ul. Marsz Focha 14. Początek o godz. 16-tej. Wstęp dla dzieci i dorasłych 1 zł. Moc niespodzianek. Zaproszenia otrzymać można w Sekr. R. W., Jagiellońska 9 w środę i piątek od 17—19-tej.

Uczucie przepełnienia, bóle kiszkowe, bóle w bokach, ucisk w piersiach bicie serca, usuwa stosowanie naturalnej wody gorzkiej, **Franciszka-Józefa,** usuwając zbytnie przekrwienie mózgu, w oczach, płucach i sercu.

— **Przedstawienie dla dzieci** połączone z rozdaniem nagród uczniom Polsko - Francuskiej Szkółki p. Régamey, które odbędzie się w poniedziałek, dnia 8 grudnia o godz. 4 po poł. w auli państwowej szkoły przemysłowej, jest oczekiwane przez naszych milusińskich z wielką niecierpliwością. Program nadzwyczaj urozmaicony i arcyciekawy obejmuje m. in.: „Le petit chaperon rouge“, operetkowa sztuczka z chórami i baletem, „Wśród Krasnoludków“, „Dla dzieci śląskich“ i t. d. — wszystko w wykonaniu przez dzieci szkoły. Cena wejścia: dla dzieci i młodzieży szkolnej 75 gr, dla dorosłych 1,25 zł. Goście mile widziani.

— **Wieczornica listopadowa.** Szkoła im. St. Leszczyńskiego urządza w niedzielę 7 grudnia o godz. 6 wieczorem w Domu Katolickim na Szwederowie wieczornicę ku czci setnej rocznicy Powstania Listopadowego. Na program składają się śpiewy, deklamacje i przedstawienie dzieci szkolnych. W sobotę po południu przedstawienie dla dziatwy szkolnej. Obywatelstwo i rodzice niezawodnie licznie przybędą na tę pamiętną uroczystość.

— **Fatalna obecnie pogoda** szerzy różnego rodzaju choroby a przedewszystkiem grypę. — Środkiem wypróbowanym, zapobiegającym wszelkim infekcjom w ustach i krtani, gdzie się lokują zarazki grypy, anginy etc. dyfterji, szkarlatyny, odry, jest Paramint „Erbe“. Zażywaj wszędzie gdzie zachodzić może obawa zakażenia, tabletki Paramint, które według dzisiejszego stanu wiedzy najlepiej chronią przed zakażeniem. Nie zwlekaj przeto ani dnia i kup natychmiast w najbliższej aptece lub drogerji tabletki Paramint „Erbe“. (30302

Do Szan. Obywatelstwa m. Bydgoszczy!

W związku z akcją **„Miesiąca Pomorza“** odbędą się w Bydgoszczy główne uroczystości w dniach **7 i 8 grudnia.** Proszę usilnie Szanownych Obywateli m. Bydgoszczy o przyczynienie się do powagi tych uroczystości przez **wywieszenie** w tych dniach na swych domach **chorągwi narodowych.**

Kierownik Magistratu

(—) **Dr. Chmielarski,**

wiceprezydent miasta i przewodn. K. M. P.

U golibrody.

— Pan redaktor sze nie boi? Jakto czego sze nie boi? Pan Marszałek wyjeżdża zagranicy i zostawia cały Polski na łaski Panu Bogu. Mnie to sze nimoże pomieścić w głowy. Niech pan redaktor sam powi, czy Rzeczypospolity może sze ostać bez Pana Marszałku? Jak pan mówi, nie bedzi dżury w niebie? Pan sze mili, panie redaktorze. W tem miejscu, gdzie stoi Pan Marszałek, może zrobić sze taki dżury, że wszyscy do ni wpadniemy i utopimy sze.

Kto Polski czyma, niech pan powi pod chajrem? Czy nie Pan Marszałek? Kogo sze boją w Genewy, w Kremlu, w Sejmu i w Pikiliszki — nie jemu? Kto ma w polemiki mocnego argumentu jak nie Pan Marszałek? Kto ma władzy i odwagi wsadzić do ulu najporządniejszego człowieka? Kto dał radę Konstytucyi? Kto zrobił borby i bomby na mostu, co? I pan szmi jeszcze mówić, że Polska może sze obyć bez Pana Marszałku? My bez Niego możemy tylko zginąć jak igły we wiązku szana. Pan mi rozumi, panie redaktorze? Ja nie jestem szlepy sanator, ja jestem apolityczny geszeftsman, ale ja rozumim cały dalekoniosłości na wypadku, gdyby Panu Marszałkowi Polski zabrakowało.

Gdzie un chce jechać, pan niewi? Poczeba prosić Pana Boga, aby pojechał daleko, bardzo daleko. Bo jemu należy sze odpoczynku. I to długiego odpoczynku. Szkoda, że Pan Marszałek jest do Rzeczypospolity tak zanadto przywiązany, bo jaby mu inaczej życzył odpoczynku aż na koniec życia. Pisało w gazety, że Pan Marszałek chce jechać do Rzymu, do swego kolegi Mussolini. Czeba Pana Marszałku od tego nakłonić. Niech pan tylko pomiszli: zjadą sze dwa takie dyktatory i jeden drugiemu zacznie pouczyć i oszwicać. Pan Marszałek tak, jak on jest, to on jest ein grojser Mann. A niech on jeszcze podpaczy i nauczy sze od Pana Mussolini różne jego sztuki, to Polska pobije rekordu na cały szwiat... Jakiego rekordu, pan chce wiedzić? Ja miszle rekordu państwowego i polityćnego. Pan mi rozumi, nieprawda?

Kino PAW
Krasińskiego nr. 3
Pocz. o godz. 7 i 9, w święta 2,30, 4, 5.45, 7,30, 9,15.

Wyświetla cieszący się **wielkiem** powodzeniem i uznaniem film salonowo-sensacyjno-kryminalny reżyserji genjalnego R Oswalda Hr. Cagliostra, Pies Baskerwillów)

„Ludzie bez jutra“

Hr. Agnes Esterhazy Eva von Berne.

Film tylko dla ludzi o silnych nerwach.

Baczność S. M. P.

Okręg Stow. Młodzieży Polskiej. Okręg bierze udział w pochodzie „Dnia Pomorza“ 7 bm. Ponieważ z okazji zjazdu zarządów wielu druhów znajdować się będzie w Domu Katolickim przy Farze, tam także odbędzie się o godz. ½12 zbiórka wszystkich S. M. P męskich pod swoimi sztandarami.

Baczność, druhowie S. M. P. Wszyscy druhowie mogą brać udział w kursie zarządów, który się odbędzie o godz. 10-tej w Domu Katolickim przy Farze. Msza św. o godz. 9-tej u Fary, poczem kurs. Po kursie wszyscy druhowie biorą udział w manifestacyjnym pochodzie „Miesiąca Pomorza“.

Baczność, druhny Młodych Polek! Wszystkie druhny S. M. P. biorą udział w uroczystem nabożeństwie, które odbędzie się z okazji „Miesiąca Pomorza“ — w kościele parafjalnym, poczem wyruszą z innemi stowarzyszeniami swojej parafji na manifestacyjny pochód „Miesiąca Pomorza“.

* * *

Związek Towarzystw parafji św. Trójcy. Wszystkie organizacje winni brać udział w uroczystem nabożeństwie „Miesiąca Pomorza“, które odprawi się w kościele św. Trójcy w niedzielę 7 bm. o godz. 10,15, poczem wyruszą wspólnie na pochód manifestacyjny „Miesiąca Pomorza“.

— **Akademja szkolna na Wilczaku.** Szkoła Powszechna im. Adama Mickiewicza, przy łaskawej pomocy T. C. L. Okole-Wilczak urządza z okazji „Miesiąca Pomorza“ uroczystą akademję, która odbędzie się w sali Domu Katolickiego przy ul. Miedza 1, w niedzielę, dnia 7 grudnia br. o godz. 16,30 z bardzo urozmaiconym programem, m. in. piękne śpiewy chórowe i deklamacje. — Wstęp bezpłatny.

— **Ofiary.** Od N. N. na internat kresowy 5 zł, na zakł. ociemniałego żołnierza 5 zł, na obiady dla najbiedniejszych (Kuchnia Ludowa) 5 zł, dla drużyny harcerskiej mającej najmniej opiekunów 5 zł; razem 20 zł.

— **Nowy Związek Pracowników Umysłowych.** Na terenie miasta Bydgoszczy został utworzony Związek Pracowników Umysłowych Administracji Wojskowej Rzeczypospolitej Polskiej Koło Bydgoszcz. Do zarządu wybrani zostali pp.: Feigel - jako prezes, Hinc - wiceprezes Chłopowski, Gadocha, Piotrowski.

— **Powszechne wykłady uniwersyteckie.** 6 grudnia: prof. L. J. Bykowski — „Nasza młodzież szkolna“. 7 grudnia: Dr. A. Niesiołowski — „Odrodzenie gospodarczo - kulturalne Danji“. 8 grudnia: Prof. Żukowski — „Przyczyny upadku caratu“. Odczyty odbywają się w auli państw. gimnazjum humanistycznego ul. Grodzka 10. Początek o godz. 6,30. Bilety w cenie: 20 i 50 groszy.

Okręgowa wystawa kanarków w Bydgoszczy.

Zarząd okręgowego związku zrzeszeń hodowców kanarków Wielkopolski i Pomorza wspólnie z zarządem towarzystwa hodowców kanarków „Canaria“ w Bydgoszczy, organizuje wystawę okręgową, która odbędzie się **14 i 15 grudnia** r. b. w Bydgoszczy na salach Kasyna Cywilnego przy ul. Gdańskiej nr. 160a. W wystawie tej wezmą udział hodowcy zorganizowani w towarzystwach, wchodzących w skład okręgowego związku i znajdujących się na terenie województw Poznańskiego i Pomorskiego. Do kankursu staną kolekcje kanarków chowu własnego i klasy powszechnej o nagrody w postaci cennego **pucharu wędrownego oraz złotych i srebrnych medali.**

Wobec tego, że wystawa okręgowa traktowana jest przez ogół hodowców, jako generalna próba przed ostatecznym **konkursem o mistrzostwo Polski,** jak również ze względu na wysoki poziom dobranego przez hodowców z całego okręgu materjału wystawowego, konkurencja zapowiada się nader interesująco, a wyniki jej z pewnością potwierdzą wysoką skalę i wartość śpiewu **polskiego kanarka.**

Ekspertyzę uskutecznią dwaj specjalnie w tym celu zaangażowani sędziowie-fachowcy.

Komitet organizacyjny Wystawy zwraca się do społeczeństwa z prośbą o poparcie i zwiedzenie wystawy.

Informacyj wszelkich udziela: Józef Makulski, Bydgoszcz, ulica Śniadeckich 27.

Ni to — ni owo.

Tytuł nic nie mówiący, ale rzecz sama mówi dużo. Panie bydgoskie w nadchodzący wtorek urządzają w Teatrze Miejskim niby rewję, niby kabaret, a w każdym razie bardzo interesujące i urozmaicone przedstawienie, którego dochód ma zasilić kuchnię kresową dla niezamożnej inteligencji.

Program istne mixtum compositum. Bo jest i jednoaktówka pełna humoru (Trzy gracze), będą tańce solowe, monologi, djalogi i chóry, Bar Apaszowski, dancing — jednem słowem artystyczna wieża Babelmandel, w której brak tylko Kiepury i Sztekkera.

Ale na ich miejsce wystąpią inne siły. I to bardzo interesujące. Panie i panowie z towarzystwa przedzierzgną się na ten jeden wieczór w artystów i artystki. To może być djabelnie interesujące. Bo proszę tylko pomyśleć, kto wszystko będzie bawił P. T. Publiczność. A więc panie Benoit, E. Bukowska, M. Czarnecka. K. Dembińska, J. Geygowa, N. Perkowska, W. Szwegždo, M. Tchórznicka (ta sama, która swemi rewelacjami o barakach zrewoltowała całą Bydgoszcz), J. Wedmanowa, a dalej panowie L. Czarnecki, T. Darowski, K. Sobczyński, W. Wigura, R. Widman i w. i. To jest ensembl, co? Proszę pomyśleć, że będzie i dwóch konferensierów, aby słuchaczy przed każdą produkcją wprowadzić w dobry humor.

Kupujcież zawczasu bilety w kasie teatralnej, bo ich braknie jak amen w pacierzu. Za te parę złotych będziecie mieli emocje nielada!

—o—

Bydgoski Klub Pływacki. Zebranie plenarne 8 bm. (św. M. B.) o godz. 19 „Pod Lwem“.

Obuwie sprzedaję **10 do 50%** **poniżej cen konkurencji.**
30214)
Okazja nabycia taniego a dobrego obuwia.
Gdańska 5. **W. Koczorowski** Gdańska 5.

W barakach dla bezdomnych wielka radość!

Dalibóg, warto być dziennikarzem, jeżeli jednym artykułem w gazecie można tyle dobrego zrobić, tylu ludziom dopomóc. Jeden z naszych pokoi redakcyjnych zamienił się w wielki magazyn najrozmaitszych rzeczy, ale głównie bielizny i odzieży. Było to żniwo jednego dnia zaledwie. A mamy nadzieję, że ono potrwa aż do Bożego Narodzenai.

Wzruszyły się serca bydgoskie tą nędzą na ulicy Dwernickiego. Poznać było, że każdy wyciągał co mógł, aby ulżyć doli tych nieszczęśliwych. Najbardziej pamiętano o dzieciach. Bo te są najbiedniejsze. Cierpią i dziwią się, czemu i zaco. Męskiej garderoby także napłynęła moc wielka. Bo to właśnie podstawa dla tych, co chcieliby szukać pracy, a nie mają w czem wyjść na miasto.

Wczoraj odesłaliśmy te wszystkie dary do siostry Stanisławy na ul. Płocką 7. Był początkowo taki zamiar, że zaniesie je tam chłopiec redakcyjny. Po godzinie pokazało się, że jednak będzie potrzebny wózek ręczny. Jeszcze parę godzin i zapadła decyzja, że niema innej rady tylko trzeba wziąść do tego transportu auto osobowe. A skończyło się na tem, że zajechał ciężarowy samochód i jeszcze nie mógł pomieścić tego wszystkiego, co w przeciągu pierwszych 24 godzin napłynęło.

Złote, kochane, nigdy niezawodzące serce bydgoskie!

Niepodobna było z wczoraj na dziś sporządzić spisu ofiarodawców. Drzwi się nie zamykały w redakcji. Eleganckie panie same dźwigały wielkie pakunki, a z każdą kłócić się trzeba było, aby wyjawiła swe nazwisko. Wtaczają np. do redakcji olbrzymią skrzynię. Od kogo to? pytamy. Nie wiemy! brzmi odpowiedź. Nie może być! Przecie z nieba wam nie spadło. Mówcie zaraz, kto to przysłał! Nie powiecie? Wio, zabierać kistę z powrotem... Pod taką presją przyznają się nareszcie, że nadawcą przesyłki jest p. Jaworski, współwłaściciel magazynu futer Jaworski i Nitecki przy ul. Dworcowej.

Siostra Stanisława na widok auta ciężarowego zdębiała i przeżegnała się pobożnie. Ona liczyła wprawdzie na wydatną pomoc. Ale żeby zaraz aż tak...

Zaraz z początkiem przyszłego tygodnia ogłosimy nazwiska dobrodziejów. Nie wsystkich naturalnie. Bo często chłopiec przyniósł paczkę i zwiał. Szukaj wiatru po świecie. Ale często przygwoździliśmy takiego anonimowego filantropa i musiał śpiewać. Z początku wykręcał się, że to tam niema co te parę kawałków... Dla niego niema co — ale w barakach te parę kawałków wywołują radość i szczęście bez granic.

Dziękujemy wszystkim, którzy pospieszyli z pomocą tym biedakom na nasze wezwanie. Dzieło jeszcze nie skończone. Trzeba jakoś zaopatrzyć kilkaset osób. Ale znajdzie się dla wszystkich. W innem mieście może nie, w Bydgoszczy tak.

Urozmaicony jadłospis.

Każda gospodyni może niejedno powiedzieć o tem, ile kłopotu sprawia ułożenie urozmaiconego jadłospisu, szczególnie w dzisiejszych czasach, gdzie się z każdym groszem liczyć trzeba.

Często słyszy się narzekania, że ta potrawa pochłania za dużo jaj, inna znów za dużo tłuszczu i t. p. Czy sprawa ma się tak istotnie? Doświadczone gospodynie stwierdziły, że istnieją tak wydajne i tanie tłuszcze, iż nawet potrawy, potrzebujące na ogół dużo tłuszczu, można przygotować bardzo tanio.

Najczęściej wspomina się margarynę „Dida“, która przez swą nadzwyczajną wydajność zyskała sobie wysokie uznanie. „Didą“ można jadłospis wielce urozmaicić ku zupełnemu zadowoleniu męża i dzieci, oraz — nie zapominajmy o tem — ku radości biednej, umęczonej gospodyni. (30949

Dział sportowy.

I. K. S. „Polonja“ — I. Kol. K. S. „Sparta“ (mistrz miasta).

Powyższe kluby rozegrają zawody towarzyskie w dniu 8 grudnia br. w święto o godz. 13,30 na boisku „Sparty“. Oba zespoły staną w najlepszym składzie. O godz. 12,30 przedmecz II. drużyn powyższych klubów.

Wielki mecz zapaśniczy i rekordowe dźwiganie ciężarów.

Dalszy ciąg drużynowych zawodów w zapasach i podnoszeniu ciężarów pomiędzy drużynami K. S. A. „Siła“ — K. S. „Ursus“ z Bydgoszczy odbędą się w sobotę dnia 6 bm. w sali „Strzelnicy“ przy ul. Toruńskiej, o godz. 20.

Sala dobrze ogrzana, ceny miejsc od 50 gr do 2 zł. Wszystkich miłośników sportu ciężkoatletycznego mile zapraszamy.

Otwarcie toru łyżwiarskiego w Katowicach.

W niedzielę i poniedziałek dnia 7 i 8 bm. nastąpi uroczyste otwarcie pierwszego w Polsce sztucznego toru łyżwiarskiego w Katowicach.

Ta epokowa w dziejach naszych sportów zimowych uroczystość odbędzie się w obecności szeregu wysokich dostojników państwowych, przedstawicieli m. Katowic, zainteresowanych związków sportowych, organizacyj społecznych, prasy i t. d. Oficjalne otwarcie nastąpi w niedzielę 7 grudnia o godz. 10 rano, przyczem przemówienia będą transmitowane przez rozgłośnię katowicką „Polskiego Radja“.

O godz. 11-ej odbędzie się międzynarodowy pokaz łyżwiarski z udziałem mistrzów Europy Orgonista, Szalay (Węgry), małżonków Hoppe, Praznovsky'ego (Czechosłowacja) i łyżwiarzy wiedeńskich. Uroczystość zakończy pierwszy w sezonie mecz hokejowy AZS (Warszawa) — Pogoń (Lwów).

Wieczorem o godz. 17-tej odbędzie się powtórzenie pokazu łyżwiarskiego i mecz hokejowy Legja (Warszawa) — TEV (Opawa, Czechosłowacja).

W poniedziałek 8 bm. o godz. 12-tej pokaz łyżwiarski i mecz hokeyowy AZS — Legja, o godz. 17-tej pokaz i mecz Pogoń — TEV!

Przeciw Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

W środę dn. 3 bm. na sali hotelu Lenginga odbyło się zebranie Związku Pracowników Umysłowych. Na porządku dziennym znalazły się dwa referaty o ubezpieczeniu pracowników umysłowych i o kasach chorych. Obydwa referaty polegały na zaznajomieniu obecnych z suchem brzmieniem ustawy, co, rzecz naturalna, nie wywołało głębszego zainteresowania. Dopiero w czasie dyskusji doskonałe przemówienia dr. Rzepeckiego i p. Sięgmüllera ożywiły licznie przybyłych na zebranie członków związku.

Obaj mówcy kolejno wskazali na daleko idące pokrzywdzenie Bydgoszczy, która będąc po Poznaniu drugim z rzędu płatnikiem, nie otrzymuje wzamian żadnych świadczeń, i na braki organizacyjne zakładu, który rozrzuca na lewo i prawo pieniędzmi na cele administracyjne, a nie posiada ich dla członków, potrzebujących pomocy. Pierwszą dziedzinę omówił wyczerpująco dr. Rzepecki, stwierdzając, że Bydgoszcz jest ogromnie pokrzywdzona przy rozdziale kredytów budowlanych. O złej organizacji zakładu przemawiał p. Siegmüller.

W dalszej dyskusji cały szereg mówców poparł stanowisko wyżej przytoczone. Zebranie zakończone zostało koło godz. 12-ej. Z pośród zebranych wyrażono przekonanie, że związek powinien nadal energicznie się zajmować sprawami ubezpieczeniowemi, broniąc interesów członków. (s)

POLSKIE TOW. AKUMULATOROWE
SP. AKC.
BIELSKO, ŚLĄSK
Telefon 2043
Telegr.: PETEA
AKUMULATORY
RADJOWE
SAMOCHODOWE
TELEFONICZNE
KOLEJOWE, STACYJNE i t. p.
Przedstawicielstwo: (25640
ANTONI ŁYSAKOWSKI, Bydgoszcz, Długosza 10, tel. 1594.
Fachowy warsztat napraw: **J. ŚWIETLIK, Gdańska 31/32, tel. 107.**

RESTAURACJA „ZAGŁOBA"
Gdańska 165 właściciel M. Grabowski **Gdańska 165**
OBIADY i KOLACJE
świeże i smaczne z 3 dań 1.50 — Kuchnia pod kierown. kuchmistrza p. Zabrockiego.
Codziennie od godz. 6 koncert radjodźwiękowy
Lokal otwarty dzień i noc. (27958

— **Dwunaste doroczne walne zebranie Zw. Ociemniałych Wojaków na Wielkopolskę, Pomorze i Górny Śląsk** w połączeniu z obchodem gwiazdkowym odbędzie się w niedzielę, dnia 7 grudnia 1930 r. Program jest następujący: O godz. 11,15 uroczysta msza św. w kościele garnizonowym przy ul. Bernardyńskiej. Po mszy św. złożenie wieńca na grobie Nieznanego Powstańca Wielkopolskiego i wspólny wymarsz do Resursy Kupieckiej. Tamże o godz. 13 wspólny obiad. Od godz. 13 obrady związkowe, o godz. 19 obchód gwiazdkowy. O godz. 20 wspólna kolacja, poczem zabawa towarzyska. Związek liczy 131 ociemniałych wojaków.

— **Nowy kolejowy przystanek na linji Poznań - Dziembówko.** Z dniem 1. bm. otworzono na linji Poznań — Dziembówko między stacjami Poznań — Strzeszyn w klm. 6,48 przystanek osobowy **Poznań - Golęcin.** Na przystanku tym zatrzymują się pociągi osobowe poniżej minuty.

— **Wieczornica adwentowa.** Stow. Młodych Polek „Gwiazda" urządza w poniedziałek, 8 bm. wieczornicę ku czci Matki Boskiej w Domu Katolickim przy ul. Dąbrowskiego o godz. 19. O godz. 3,30 dla dzieci. Na powyższą wieczornicę jak najuprzejmiej się zaprasza.

— **Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie** bierze udział w manifestacji z okazji akcji „Miesiąca Pomorza" w niedzielę 7 bm. Zbiórka o godz. 9,45 przed południem na przystani B. T. W. Ubranie granatowe, płaszcz, czapka galowa. Uprasza się o jak najliczniejszy udział, celem zadokumentowania polskości Pomorza.

— **Podziękowanie.** Stowarzyszenie Dzieci Marji składa na tej drodze najserdeczniejsze podziękowanie p. dyrygentowi Eichstaedtowi oraz całemu chórowi „Lutnia" za bezinteresowne uświetnienie wieczoru niedzielnego ku czci Cudownego Medala pięknym i wzniosłym śpiewem.

— **Wychowankowie Internatu Kresowego w Bydgoszczy** rozumiejąc, że najlepszą odpowiedzią Treviranusowi będzie ufundowanie **okrętu „Bydgoszcz—Kujawy"** złożyli na budowę tegoż okrętu sumę zł 134,73 zebraną wśród publiczności na urządzonym przez Internat obchodzie listopadowym w stuletnią rocznicę powstania.

Również Szkoła Oficerska dla Podoficerów złożyła na ten sam cel sumę zł 166,—.

Powyższym ofiarodawcom składa Okręgowy Komitet Floty Narodowej najserdeczniejsze podziękowanie.

— **Uroczysta akademja w Teatrze Miejskim.** W związku z akcją propagandy „Miesiąca Pomorza" odbędzie się w poniedziałek (święto) 8. bm. o godz. 12,30 uroczysta akademja na rzecz polskości Pomorza. Na program złożą się m. in.: deklamacje artystów Teatru Miejskiego, koncert orkiestry 62 p. p. pod batutą por. Grabowskiego i występ chóru „Echo". Jutro w niedzielę o godz. 10,15 we Farze uroczyste nabożeństwo na intencję „Miesiąc Pomorza".

— **Przedstawienie Stow. Młodzieży Polskiej „Gwiazda"** przy kościele Św. Trójcy odbędzie się w niedzielę 7 bm. w sali Patzera przy ul. Św. Trójcy o godz. 7, dla dzieci o godz. 3. Odegrany będzie dramat religijny w 5 aktach p. t. **„Królewicz umiera", z życia św. Kazimierza Królewicza.**

Dziewczęta strzeżcie się! zawierania znajomości na ulicy z mężczyznami! Są to przeważnie zawodowi donżuani, pozbawieni wszelkich skrupułów i wykorzystujący waszą naiwność. Tysiące uwiedzionych dziewcząt ginie śmiercią samobójczą, bądź w szponach „fabrykantek aniołków". Dobitnie przekona was ten film p. t. **Świat i Cienie Macierzyństwa**

Niepokalane Poczęcie.

Przed ciemną grotą dziewczę młode klęczy,
Wysoko wznosząc wiotkie, białe dłonie, —
Niewinny wzrok uczuciem czystem płonie
Jak gdyby w odblask różnobarwnej tęczy
Patrząc z radosnym zachwytem.

I oto — pierzcha mrocznych chmur nawała,
Rozbrzmiewa chórów niewidzialnych pienie
I słońce zgóry rzuca swe promienie, —
Nieziemskiej chwały nimbem Postać Biała
Jaśnieje nad skalnym szczytem.

Patrzy dziewica — potok słów tęsknoty
Płynie z drgającej od wzruszenia krtani:
„Kimże Ty jesteś, o Świetlana Pani,
„Co mi się zjawiasz jak promyczek złoty
„W codziennej troski odmęcie?"

Napełnia rozkosz jakaś rzewna, błoga
Dziewczęce serce... Usłyszała słowa
Jak lutni tony: „Niebios jam Królowa,
„Największy Cud ze wszystkich cudów Boga —
„Niepokalane Poczęcie!"

. . . .

Minęły lata... a do stóp ołtarza,
Co wzniesion został wśród cudownej groty,
Pielgrzymów zbożne podążają roty
Po łaski, jaką Niebo ich obdarza,
Skarb przecudowny a święty.

A gdy w dzień grudnia zabrzmią świątyń dzwony
I złotym blaskiem słońca krąg zapłonie —
Z Syońskich wyżyn z berłem i w koronie
Znów spływać zda się Obraz roześniony
Niepokalanie Poczętej.

Józef Leliwa Daszkiewicz.

— **Triduum Żyw. Róż. Panien przy kościele św. Trójcy.** Jak rok rocznie odbywa się i w tym roku triduum dla panien różańcowych w kościele św. Trójcy. W sobotę o godz. 7 wieczorem krótkie nabożeństwo i nauka. Od godz. 5 po poł. okazja do spowiedzi św. Generalna komunja św. z przemówieniem w niedzielę o godz. 8 rano. W niedzielę o godz. 5 krótkie nabożeństwo i nauka. W święto Matki Boskiej, 8 grudnia po nieszporach uroczyste zebranie, podczas którego wygłoszona zostanie ostatnia nauka. Na zebraniu odbędzie się również uroczyste przyjęcie panien do Żyw. Różańca. Wszystkie panny parafji św. Trójcy uprasza się o gorliwe wzięcie udziału w tych ćwiczeniach duchownych.

— **Ostre strzelanie.** Dnia 10. bm. przeprowadzać będzie 61 p. p. Wlkp. ostre strzelanie na strzelnicy bojowej 15 dyw. piech. Wlkp. w Jachcicach. Wszelkie drogi w tym kierunku strzeżone będą przez posterunki własne.

— **Restauracja „Zagłoba"** ul. Gdańska 165 wydaje smaczne obiady oraz kolacje z 3 dań po 1,50 zł. Kuchnia prowadzona przez znanego kuchmistrza p. Zabrockiego. Codziennie od godz. 6 wieczorem koncert radjo-dźwiękowy.

— **Przedszkole „Betezda" przy Polskim Zborze Ewang. Augsb.** podaje do wiadomości, że zapisy dzieci przyjmuje się codziennie od godziny 9—12 w poł. u kierowniczki przedszkola, ul. Libelta 8. Przedszkole korzysta z fachowej pomocy lekarsko-dentystycznej.

— **Dziesięciolecie teatrzyku rozmaitości „Oaza"** (dawniej Bi-Ba-Bo). W dniu dzisiejszym przypada 10-ta rocznica sprowadzenia się do Bydgoszczy z Dalekiego Wschodu (z Charbina) p. Michała Grabowskiego. Przybywszy ze znacznym kapitałem wykupił p. Grabowski tutaj kilka placówek handlowych z rąk obcych. Między innemi dawniejszy niemiecki „Kaiser-Garten" przy ul. Pomorskiej, urządzając tam polski teatr rozmaitości — Bi-Ba-Bo, który po gruntownym remoncie zamienił w „Oazę" — nocną.

— **Awanse w 16 pułku ułanów.** Znany propagator sportu konnego i słynny olimpijczyk por. Bolesław Pieczyński otrzymał nominację na rotmistrza. Pozatem awansował również zaszczytnie znany w sferach towarzyskich kapitan Harland, lekarz weterynarji, który otrzymał nominację na majora.

— **Tanią sprzedaż gwiazdkową** urządza firma Alojzy Nozdrzykowski, skład artykułów męskich, ul. Mostowa 3. Kto pragnie zaopatrzyć się tanio w prezenty gwiazdkowe, ma sposobność. Zobacz ogłoszenie.

Tradycyjny „Mikołajek" w klubie kręglarskim „Dobry Rzut".

W czwartek dnia 4 bm. odbyło się w „Resursie Kupieckiej" tradycyjne kulanie premjowe klubu kręglarskiego „Dobry Rzut" o gęsi, kaczki, indyki, koguty i zające.

Uroczystość zagaił odpowiedniem przemówieniem prezes „Dobrego Rzutu" p. Kazimierz Kujawski. Życzenia złożył prezes „Kręglorzutu" p. Mróz.

Następnie rozpoczęło się kulanie o premje. Każdy członek płacił za udział w kulaniu 10 zł i rzucił 40 kul, 20 na prawym i 20 na lewym torze.

Wynik kulania był następujący:

I. premja p. W. Kujawski 246 punktów). II. pr. p. K. Kujawski (241). III. pr. p. Jankowski (232). IV. pr. p. Balcer (230). V. pr. p. Petras (228). VI. pr. p. Formański (224). VII. pr. p Sentkowski (219). VIII. pr. p. Skonieczny (216). IX. pr. p. Ciupek 213). X. pr. p. Klorek (213).

P. prezes Kaz. Kujawski ogłosił wynik kulania premjowego i wzniósł okrzyk na cześć zdobywców.

Następnie odbyło się jeszcze kulanie nadprogramowe o dwa zające i jednego koguta. Oba zające zdobył prezes „Kręglorzutu" p. Mróz, a koguta prezes „Dobrego Rzutu" p. K. Kujawski.

Na zakończenie uroczystości prezes p. Kujawski wspomniał serdecznemi słowy o czteroletnim jubileuszu przejęcia „Bristolu" przez gorliwego członka klubu p. Zygmunta Ciupka i wzniósł na jego cześć trzykrotne „rzut, rzut, rzut!"

Tradycyjny „Mikołajek" w klubie „Dobry Rzut" miał przebieg serdeczny i harmonijny. **F.**

Przypomnienie.

Urząd Skarbowy Podatków i Opłat Skarbowych na Bydgoszcz — powiat przypomina, że w miesiącu grudniu 1930 r. przypadają terminy płatności następujących podatków:

1. Wykupienie świadectw przemysłowych i handlowych na przedsiębiorstwa otwarte w grudniu br. i na nowy rok 1931.

2. Podatek obrotowy za miesiąc listopad od przedsiębiorstw osób fizycznych prowadzących prawidłowe księgi handlowe ze świadectwami I. i II. kat. handlowej i I. do V. przemysłowej oraz od przedsiębiorstw osób prawnych bez względu na kategorję świadectwa przemysłowego.

3. Podatek dochodowy za rok 1930 (II. rata) według rozesłanych nakazów.

4. Podatek dochodowy od uposażeń służbowych (płatny w ciągu 7 dni po potrąceniu przy wypłacie poborów).

5. Raty wzgl. cała zaległość wszelkich innych podatków, których spłaty rozłożone były na raty lub odroczone terminy płatności w oznaczonym dniu grudnia br.

6. Wszelkie inne podatki i należności nie odroczone i nie rozłożone na (raty) spłaty ratalne, których termin płatności upłynął przed 1 grudnia br., jak również cała zaległość tych podatków i należności, których spłata była rozłożona na raty wzgl. odroczona, a termin którejkolwiek z rat przekroczony.

Kierownik Urzędu
30879) **Lisowski,** Inspektor Skarbowy

PROGRAM W KINACH.

CORSO. Dziś i w niedzielę po raz ostatni sensacyjno-awanturniczy film p. t. **„1000 dolarów nagrody".** W nadprogramie wyśmienite komedje p. t. „Polowanie na męża" i „Bohaterski marynarz". W poniedziałek premjera filmu p. t. **„Syn wodza".** W roli głównej Tim Mac Coy. Prócz tego bogaty i urozmaicony nadprogram.

KRISTAL. Dziś śpiewa Jan Kiepura w pięknem arcydziele śpiewno - dźwiękowem p. t. **„Neapol, śpiewające miasto",** w którem nasz genjalny rodak odtwarza przewodnika, obdarzonego, wspaniałym materjałem głosowym. Odkrycia talentu dokonywa młoda miljonerka i zabiera, śpiewaka z bożej łaski z sobą do Wiednia. A więc historja posiada: romantyczne tło, któremu blasku poezji nadaje bohater, jeden z największych tenorów obecnej doby, mając za partnerkę artystkę o sławie europejskiej, zmysłową Brygidę Helm. Jan Kiepura w nowej dziedzinie sztuki filmowej tak samo tryumfuje jak na estradzie, lub scenie. Zachwyca i porywa czarem swego głosu, tembardziej, że widzimy go na tle cudnego Neapolu i jego okolic. Przyczem śpiewa m. in. i po polsku pieśń Galla „Zejdź do gondoli..", która wszędzie nawet wśród obcych cieszy się ogromnem uznaniem. Na tem kończymy krótką wzmiankę o dzisiejszej premjerze, resztę pozostawiamy do oceny publiczności.

Dziś o godz. 4 po poł. po raz ostatni **„Janko muzykant",** podczas wyświetlenia którego bohater filmu Witold Condi pożegna się z publicznością bydgoską.

MARYSIEŃKA. Czy znasz czytelniku popularną piosenkę p. t. „Miej słońce w sercu?" Piosnkę tą śpiewa Janeta Gaynor z wielką dozą wdzięku, również ładnie śpiewa jej partner Farrel. Dalej chóry, zabawy na ulicach miasta, piękne dekoracje rewjowe, zabawne sceny z życia Yankesów uzupełniają całość potężnego filmu dźwiękowego p. t. **„Moje słoneczko".**

NOWOŚCI demonstruje najwspanialszy dziejowy arcyfilm polski dźwiękowy p. t. **„Na Sybir",** według słynnego dzieła Wacława Sieroszewskiego, w którym udział biorą wybitni artyści scen polskich z **Jadwigą Smosarską** na czele. Od dnia dzisiejszego (czwartek) zniżkowe bilety ważne.

OKO. Dziś premjera wartościowego filmu p. t. **„Męczennica".** W filmie tym rolę główną odtwarza największa tragiczka świata Franceszka Bartini. Obraz ten ilustruje tragedję żony-matki niewinnie posądzonej. „Męczennica" to wielki dramat życiowy, który z przepychem wystawiony cieszy się wielkiem powodzeniem na wszystkich ekranach miast stołecznych. Film który widzieć winni wszyscy, gdyż bogactwem treści zainteresuje najwybredniejszych bywalców kina. Nadprogram bardzo bogaty. Ostatnie trzy dni „Bitwa pod Warszawą" najnowszy tygodnik aktualności i 2-aktowa farsa.

PAW. Wczorajsza premjera arcyfilmu salonowo - sensacyjno - kriminalnego **„Ludzie bez jutra"** z Hr. Agnes Esterhazy zbudziła niekłamany zachwyt licznej publiczności. Film tylko dla ludzi o silnych nerwach.

WOJSKOWE wyświetla od dnia 4 do 10 bm. wielki współczesno-religijny film w 10 aktach p. t. **„Deszcz róż",** na tle życia św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Początek o godz. 19 i 21.

Spieszmy wszyscy na
„Jasełka Polskie"
które w niedzielę i poniedziałek wystawi w „Strzelnicy" (ul. Toruńska 175) „Sokół" Żeński.
W przedstawieniu bierze udział przeszło 40 osób. — Początek o godz 4-ej popoł. Ceny miejsc: dla dorosłych 1,— i 0,50 zł, dla dzieci 30 i 50 gr. — Miejsca numerowane.

Kino OKO
Marcinkowskiego 5.
Początek o godz. 7 i 9, w niedzielę o 3, 5, 7 i 9.

Dziś niebywała premjera
największa tragiczka ekranów
Franciska Bertini
wraz z niezrównanemi
Warwick Ward'em i Fritz Kortnerem
w najnowsz. filmie prod. europ. p. t.

Męczennica

To tragedja niewinnie posądzonej.
To symfonja cierpień.
To gehenna matki, która cierpiała dla tego że kochała swą córkę nad życie
To wielki dramat życiowy, który każdy zobaczyć musi.

Bogaty nadprogram!
Ostatnie trzy dni
„Bitwa o Warszawę"
Najnowszy tygodnik.
Wesoła farsa.

Witold Conti w Bydgoszczy.

Z racji wyświetlania przez kino „Kristal" filmu „Janko Muzykant" przybył do Bydgoszczy p. Witold Conti, kreujący główną rolę w tym pięknym polskim filmie, który w ub. piątek odwiedził naszą redakcję. Dzieje tego młodego artysty, liczącego lat 23, są bardzo ciekawe. Urodzony w Berlinie, nazywa się Kozikowski, ojciec jego jest urzędnikiem w Tczewie. Do gimnazjum uczęszczał w Toruniu, przez krótki czas studjował prawo w Poznaniu, nast. wyjechał na studja do Paryża.

Pochodząc z bardzo muzykalnej rodziny przerzucił się zagranicą do Konserwatorjum Muzycznego,gdzie został nagrodzony, jako utalentowany uczeń. Gra doskonale na skrzypcach i śpiewa. Pierwszą próbę z fotogeniczności odbył w „Ufie" w Berlinie. Próba wypadła znakomicie. Filmem „Janko muzykant" otworzył sobie wrota do świetnej karjery.

Pan Conti został zaangażowany do nast. filmów „Orlica" (gdzie gra rolę cudzoziemskiego legjonisty-Polaka), „Niebezpieczny romans" i „Cyganerja". Ten ostatni film odtwarzać będzie życie artystów krakowskich.

Warunki zewnętrzne nasz artysta ma pierwszorzędne, aktorsko zapowiada się bardzo dobrze. Pozatem p. Conti jest dobrym sportowcem.

Panu Conti'emu życzymy jak największego powodzenia.

Włamanie do składnicy Lloydu Bydgoskiego.

Złodzieje skradli 97 skrzyń smalcu, wartości 8.800 zł.

W nocy z 4 na 5 bm., jacyś niewyśledzeni złodzieje włamali się przy pomocy przepiłowania krat żelaznych u okien składnicy Lloydu Bydgoskiego, przy Rybim Rynku i skradli 97 skrzyń smalcu, marki „Swift", **wartości 8.800 zł.** Złodzieje posługiwali się najprawdopodobniej samochodem lub też innym środkiem lokomocji, dla wywiezienia tylu skrzyń skradzionego smalcu.

Władze policyjne przedsięwzięły energiczne dochodzenia, celem wyśledzenia włamywaczy.

—o—

— Z powodu uroczystego święta Niepokalanego Poczęcia N. M. P. następny numer „Dziennika Bydgoskiego" wyjdzie we wtorek, dnia 9 bm. na środę o zwykłym czasie.

— Piękne przedstawienie religijne „Królewicz umiera" z życia św. Kazimierza urządza S. M. P. „Gwiazda" na sali Patzera przy ul. Św. Trójcy. Początek o godz. 7, dla dzieci o godz. 3. Bilety można nabyć w niedzielę po nabożeństwach w biurze parafjalnem.

— 6-tygodniowe strzelanie o nagrody „Sokoła" konnego. Tow. gimn. „Sokół" konny urządza 6-tygodniowe strzelanie o piękne nagrody w lokalu p. Piątkowskiego przy ul. Toruńskiej. Strzelanie rozpoczęło się dnia 14 bm. i trwać będzie bez przerwy do dnia 31 grudnia. Zakończenie w Sylwestra. Początek strzelania o godz. 14 codziennie.

Włościanin białoruski

broniąc swej ojcowizny — zabija dwóch komisarzy sowieckich, podpala dom i topi się w studni..

Wilno, 5. 12. (Tel. wł.) Z za kordonu sowieckiego donoszą, że na Białorusi, we wsi Szmokowinca, zdarzył się na tle kolektywizacji gospodarstw rolnych tragiczny wypadek:

Oświadczono mianowicie niejakiemu Aleksandrowi Gubarewowi, że całe jego gospodarstwo włączone zostaje do kolektywu(zespołu) , on sam zaś jako zamożny włościanin pozbawiony jest możności zostania członkiem tego kolektywu i będzie wysłany **na Sybir, na roboty przymusowe.**

Lęk o byt i przyszłość żony i czworga małych dzieci zmusił Gubarewa do szaleńczego czynu. Uzbrojony w karabin celnym strzałem **położył trupem przewodniczącego selsowietu Iwana Pawłowa i komisarza dla kolektywizacji wsi Gregora Tichomirawa.**

Dokonawszy tych zabójstw **podpalił** dom i zabudowania gospodarcze swoich ofiar, a sam stanąwszy przed płonącemi zabudowaniami, bronił dostępu do nich z karabinem w ręku, grożąc śmiercią każdemu, ktoby chciał pożar ugasić. Gdy z zabudowań pozostały jedynie zgliszcza, **rzucił się Gubarew do głębokiej studni, gdzie poniósł śmierć.**

—o—

Odwołanie przyjęcia u p. Prezydenta Rzplitej.

Warszawa. Kancelarja Cywilna P. Prezydenta Rzplitej zawiadomiła w dniu dzisiejszym Związek Polskich Związków Sportowych, że wyznaczone na 14 grudnia przyjęcie przez P. Prezydenta przedstawicieli świata sportowego zostało odwołane.

Nowy termin (przypuszczalnie połową stycznia) zostanie ustalony w najbliższych dniach.

?? Kto ??

zamierza przeżyć święta w miłym nastroju

musi zawczasu zaopatrzyć się (30925

w dobry **gramofon.**

Fabrykat własny — dlatego najniższe ceny

„Musica" Dworcowa 90

Z życia towarzystw.

Sodalicja Pań. Zebranie we wtorek, dnia 9. bm. o godz. 17 u św. Florjana.

Bydgoski Klub Wioślarek. Ćwiczenia gimn. odbywać się będą w każdy wtorek i piątek od godz. 19 do 20 w hali gimnastycznej miejskiego gimnazjum humanistycznego przy ul. Szaszica punktualnie, począwszy od dnia 9. bm.

Stow. Kobiet „Jedność" urządza dnia 7. bm. o godz. 16 w Domu Kat. przy Farze „Święto Matki". O liczny udział członków i gości uprasza się.

Kat. Tow. Robotników Polskich przy kościele św. Trójcy. Z okazji Dnia Pomorskiego bierze Tow. udział w nabożeństwie w niedzielę, 7. bm, na sumie, poczem pochód manifestacyjny.

Bydgoski Klub Wioślarek. Prosimy nasze członkinie o jak najliczniejsze wzięcie udziału w manifestacji w dniu 7. bm. z okazji „Miesiąca Pomorza". Uroczyste nabożeństwo we Farze o godz. 10,15.

K. S. „Astorja". Roczne walne zebranie dn. 6 bm. o godz. 20 w lokalu „Rzeźni Miejskiej", ul. Jagiellońska 26-30. O ile na godz. 20 nie stawi się statutem przewidziana większość ogólnej liczby członków, odbędzie się następne zebranie pół godziny później, którego uchwały są prawomocne bez względu na ilość zebranych członków (patrz statut par. 24).

K. S. „Iron". Zebranie w sobotę 6. bm. o godz. 19,30 w sali restauracji „Złoty Róg" na Okolu.

„Moniuszko". Zebranie plenarne dn. 9. bm. o godz. 20 w salce parafjalnej. Zebranie zarządu o godz. 19.

Koło Absolwentów Szkół Wydziałowych. We wtorek, 9. bm. o g. 19,30 posiedzenie zarządu w auli szk. wydz. męskiej Konarskiego 7. Obecność członków komisji rewizyjnej jest koniecznie potrzebna.

Baczność, szoferzy. Zebranie dn. 6. bm. o godz. 20 w „Harmonji" ul. Marcinkowskiego 2. Na porządku obrad ważne sprawy.

Baczność, Hallerczycy. Zbiórka członków przed kościołem farnym w niedzielę o g. 10,15 celem wzięcia udziału ze sztandarem w uroczystości „Miesiąca Pomorza".

Tow. śpiewu „Św. Cecylja" urządza dnia 7. bm. w salce parafjalnej przedstawienie p. t. „Na wymiarze", na które wszystkich serdecznie zaprasza się. Początek o godz. 5.30 wiecz.

Towarzystwo Kupców Detalistów branży spożywczej. Zebranie miesięczne odbędzie się we wtorek, dn. 9 bm. o godzinie 20, w sali Resursy Kupieckiej. — Zamówienia (ostatnie przed świętami) na cukier i inne artykuły przyjmuje Bank Ludowy do wtorku dn. 9 bm. godz. 13. (30 777)

Tow. Powst. i Woj. Bielawy - Skrzetusko. Ostre strzelanie o mistrzostwo towarzystwa odbędzie się w niedzielę, 7. bm. o g. 13 w koszarach 62 p. p. Obecność wszystkich członków pożądana.

Czeladź szewska i kamasznicza. W poniedziałek zebranie miesięczne o g. 15 przy ulicy Jagiellońskiej 27. Przybycie obowiązkowe.

S. M. P. „Wolność" Bielawy. Dnia 6. bm. o g. 20 zebranie reorganizacyjne w salce księży misjonarzy.

Bydg. Tow. Cyklistów. Zebranie miesięczne dnia 6. bm. o godz. 19 u p. Bielawskiego, ul. Szczecińska 1.

Baczność, elektro - pracownicy. Zebranie miesięcznie dnia 6. bm. o g. 20 w „Domu Czeladzi" przy ul. Zygm. Augusta.

Sokół VII. Zebranie plenarne 8. bm. o g. 15 w lokalu p. Komarnickiego przy ul. Toruńskiej nr. 112.

Członkowie Tow. Rzemieślników Polsko-Katolickich przystępują do wspólnej komunji św. w niedzielę, 7. bm. o g. 8 rano.

Sokół III. Dziś lekcja śpiewu dla druhów. Również rozpoczyna się turniej w piłkę latającą.

„Lutnia". Jutro w niedzielę o godz. 4 lekcja śpiewu u p. Błocha.

S. M. P. „Szarotka" oddział młodszy. Zebranie plenarne w poniedziałek 8. bm. o g. 14.

„Dzwon". Dnia 8. bm. o godz. 15 zebranie zarządu w auli szkoły na Okolu.

Sokół konny. W niedzielę wyjazd w teren prawdopodobnie ostatni w b. r. Zbiórka o g. 7,45 przed koszarami 16 p. ul. w mundurach sportowych.

Tow. Powst. i Wojaków Szwederowo. Dnia 6. bm. o g. 20 capstrzyk na St. Rynku. Zbiórka przy aptece p. Rybickiego. Dnia 7. bm. zbiórka o godz. 10 rano u drh. Kołodzieja skąd wymarsz do kościoła M. B. N. Pomocy. Po nabożeństwie odmarsz na St. Rynek z orkiestrą wojskową. — W niedzielę, 7. bm. o g. 13,45 zbiórka wszystkich członków przy ul. Orla 59, celem oddania ostatniej przysługi długoletniemu członkowi śp. Maks. Wysockiemu.

Powstańcy i Wojacy obwodu bydgoskiego biorą czynny udział w „Miesiącu Propagandy Pomorza" i to w sobotę, 6. bm. w capstrzyku o godz. 20 na St. Rynku. W niedzielę 7. bm. w uroczystych nabożeństwach w swych kościołach parafjalnych w myśl podanego programu w prasie, poczem zbiórka na St. Rynku i pochód do pomnika Sienkiewicza.

Tow. Uczniów Kupieckich. Dnia 10. bm. o g. 20 w sali p. Mellera pl. Piastowski ostatnie zebranie plenarne w r. b. z bardzo interesującym referatem.

Tow. Powst. i Woj. „Macierz". Zbiórka członków w niedzielę, 7. bm. o godz. 9,45 w ogrodzie Patzera. Poczet sztandarowy i orkiestra pożądane. — Dobrowolne składki na obchód gwiazdkowy przyjmuje się w lokalu p. Magdziarza najpóźniej do dnia 15. bm.; w tym lokalu odbędzie się strzelanie o nagrody. Bezrobotni członkowie zgłoszą się u drh. skarbnika celem informacji.

Zw. Podofic. Rez. Zbiórka członków w niedzielę 7. bm. o godz. 10 przed kościołem św. Trójcy, celem wzięcia udziału w nabożeństwie z okazji „Miesiąca Pomorza".

Tow. Powst. i Woj. „Macierz". Przypominamy, że dobrowolne składki do obchodu gwiazdkowego odbierać się będzie w lokalu p. Magdziarza, ul. Szczecińska. Uprasza się o uiszczenie tej składki najpóźniej do 15 bm.; zarazem proszeni są bezrobotni członkowie tegoż Tow. o zgłoszenie się u druha skarbnika, celem zarejestrowania się. — Strzelanie o cenne nagrody odbędzie się w dniach 7 i 8 bm. od godz. 9 rano do 11 wieczorem, w lokalu p. Magdziarza, ul. Szczecińska róg Bocianowo, na które zapraszamy członków i sympatyków.

K. S. „Promień" przy Tow. Pow. i Woj. Bielawy - Skrzetusko. Zebranie plenarne 9 bm. o godz. 19, w lokalu p. Mitelstaedta przy ul. Senatorskiej. O godz. 18 zebranie zarządu. — Schadzki towarzyskie odbywają się dwa razy tygodniowo: we wtorki i soboty od godz. 18, w lokalu p. Mitelstaedta. Przybycie wszystkich członków obowiązkowe.

S. M. P. „Promyk". Wszystkie druhny winny się stawić na uroczystem nabożeństwie z okazji „Miesiąca Pomorza" w niedzielę 7. bm. o godz. 10,15 oraz wziąć udział w pochodzie manifestacyjnym, który wyrusza zaraz po sumie od kościoła parafjalnego.

Bank Polski płacił w dniu 6 bm. za:

dolary amerykańskie	8.85½—8.86½
funty szterlingów	43,16
frank szwajcarskie	172,17
franki francuskie	34,92
marki niemieckie	211,95
guldeny gdańskie	172,51
szylingi austrjackie	125,06
liry włoskie	46,58
korony czeskie	26,35

Giełda warszawska

dnia 5 grudnia 1930.

Papiery Państwowe i obligacje

4-proc. poż. inwest.	000,00	099,25
4-proc. inw. seryjna sztuki	000,00	103,[illegible]0
3-proc. poż. bud.	000,00	050,00
5-proc. poż. konw.	000,00	050,00

Akcje w złotych

Bank Polski	157,50—156,75
Bank Zachodni	000,00—070,00
Sole potasowe	000,00—072,00
W. T. F. Cukru	000,00—035,50
Firley	000,00—022,00
W. T. Węgla	00,00— 38,00
Parowozy	0,00— 18,00
Starachowice	000,00—018,50

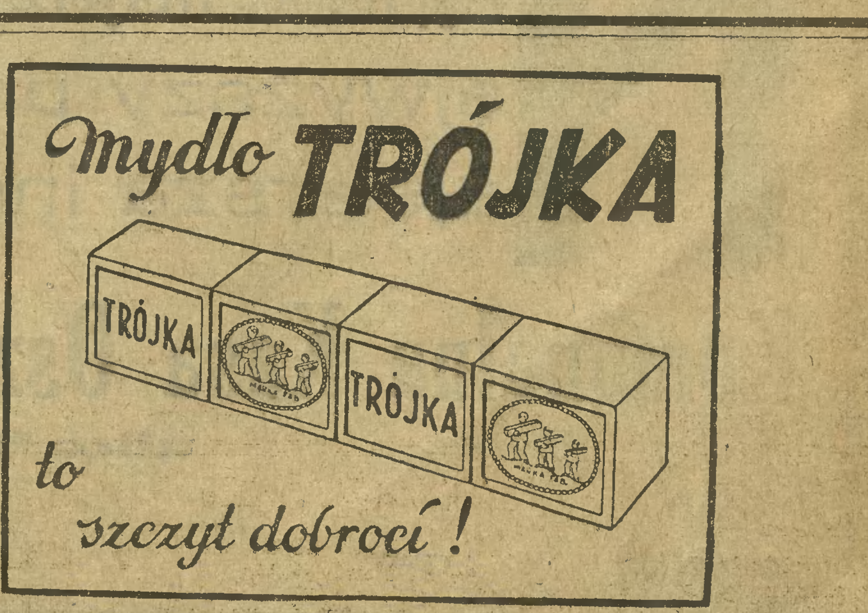
Tendencja niejednolita.

Ceduła urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ. dnia 5 grudnia 1930 roku.

5% Pożyczka konwersyjna	00,00— 49,50
8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kredyt.	00,00—91,00
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred.	17,90
Bank Polski I. em.	158,00—000,00

Tendencja: Utrzymana.

Składajcie swe oszczędności w bankach!

Oszczędzajmy!

Na „Dzień Oszczędności“.

Rokrocznie pewien dzień w roku — w myśl uchwały Międzynarodowego Kongresu Oszczędności w Medjolanie 31 października — poświęcony jest krzewieniu idei oszczędnościowej w całym świecie. W Polsce natomiast w tym roku ze względu na wybory do parlamentu termin ten przesunięto na dzień 7 grudnia. Na szczęście już okres gorączkowy wyładowania namiętności politycznych minął i powróciliśmy znowu do normalnego trybu życia. W tym „dniu oszczędności“ każdy winien sobie uświadomić, że **oszczędność jest podstawą szczęścia jednostki i narodu.**

Właściwie zdawałoby się, że niema o czem pisać, ponieważ każdy zrozumie, że oszczędność jest rzeczą dobrą. Niestety jednak tak nie jest. Jak wszystko co dobre i pożyteczne z trudem znajduje posłuch i zrozumienie a zwłaszcza naśladowanie, tak samo i jest z oszczędnością. Wielu ludzi docenia jej ważność, lecz niema dość silnej woli, ażeby oszczędność stosować praktycznie. Cała więc trudność polega na tem, aby przełamać bierność i zabrać się naprawdę do czynu. **Trzeba się jej uczyć i stale w życiu stosować!**

Co należy oszczędzać? Przedewszystkiem zdrowie, będące najcenniejszym skarbem człowieka, czas i — pieniądze. Wśród narodów na świecie odbywa się wyścig: kto pierwszy zdobędzie rynki zbytu dla swoich towarów, wyprzedzając innych pod względem wydajności pracy, organizacji produkcji, postępu technicznego i taniości towaru. We wyścigu tym ulegają narody słabsze a więc te, u których jest wyższa śmiertelność, wyższy procent chorób, większa fizyczna degeneracja, mniejsza wydajność pracy, mniejsze uświadomienie, jednem słowem narody na niższym stopniu kultury, nie umiejąc oszczędzać. Obok zdrowia jest oszczędność czasu nie mniej ważną zasadą w gospodarstwie wszystkich kulturalnych narodów.

Najważniejszą jednak rolę odgrywają w dzisiejszych czasach **oszczędności pieniężne** a szczególnie w naszej ojczyźnie, która dotkliwie odczuwa brak kapitałów pieniężnych. Składanie oszczędności w bankach jest nakazem moralnym każdego poczciwego Polaka. Jakie mamy z tego korzyści? Przedewszystkiem zabezpieczamy sobie jak i swoim bliskim byt i oddajemy przez to wielkie usługi całemu gospodarstwu narodowemu. Przez oszczędności składane w bankach zasila się kredytem poszczególne gałęzie produkcji, jak przemysł, rolnictwo i handel. Brak pieniędzy wywołuje zastój, klęskę bez-

Bank Ludowy w Bydgoszczy.

Rozwój **Banku Ludowego** w Bydgoszczy w ostatnich latach jest potężny mimo długotrwałego ciężkiego kryzysu gospodarczego. Jest to jedna z pierwszych spółdzielni w Bydgoszczy (założona w r. 1895), powstała dla podtrzymania zagrożonego polskiego stanu posiadania.

Najlepszym miernikiem zaufania szerokich warstw społeczeństwa do tej solidnej starej instytucji bankowej jest stały wzrost wkładów. W tym roku oszczędności złożone w Banku Ludowym wzrosły o blisko ¾ miljona złotych i wynoszą ogółem około 2 miljony. Szczególnie, jeżeli chodzi o oszczędności w Banku Ludowym, przyjmuje się najdrobniejsze kwoty, propagując zdrową tą myśl gospodarczą nawet wśród młodzieży przez wypożyczanie skarbonek i rozsprzedaż znaczków oszczędnościowych. Bank Ludowy, jako jedna z największych i dobrze ufundowanych spółdzielni kredytowych, daje zupełną gwarancję, że złożone w nim oszczędności ulokowane są jak najpewniej i zużyte będą w sposób przynoszący korzyści nietylko składającemu przez wysokie oprocentowanie, ale i całemu społeczeństwu.

Bank M. Stadthagen

Spółka Akcyjna

BYDGOSZCZ

Kapitał akcyjny zł 1 000.000
rezerwy zł 568.000

Załatwia
wszelkie interesy bankowe

Przyjmuje
wkłady oszczędnościowe
w złotych i walutach obcych
za korzystnem oprocentowaniem.

Najpewniejsza lokata oszczędności —
Najwyższy procent płaci —
Najstarsza instytucja bankowa —

Komunalna Kasa Oszczędności miasta Bydgoszczy

ulica Marszałka Focha 2.

Założona w roku 1840

Za całość i bezpieczeństwo wkładów ręczy miasto całym swym majątkiem.

organiźmie gospodarczym ma tę rolę, co krew w organizmie człowieka. Brak pieniędzy wywołuje zastój, klęskę bezrobocia i stale rosnącą nędzę. Wielkie oszczędności mogą zmienić tak niekorzystny stan rzeczy. Pieniądz zatem w dostatecznej ilości pieniądza wywołuje te same objawy, co niedokrwistość u ludzi: osłabienie i skłonność do chorób.

Nie powinno się więc chować pieniędzy w domu, gdzie nie są chronione ani przed kradzieżą, ani przed ogniem a odciąganie ich od obrotu pieniężnego odbić się musi ujemnie na całem życiu gospodarczem. **Złoty polski zaś od kilku lat stoi mocno na niewzruszonych podstawach.** Nie może więc być jakichkolwiek choćby najmniejszych obaw co do niestałości naszej waluty.

Bez taniego i dogodnego kredytu, który uzyskać można tylko z wkładów oszczędnościowych, życie gospdarcze nie może się rozwijać. Tyloletnie wyczekiwanie na większe pożyczki zagraniczne nie przyniosły żadnych korzyści, lecz spowodowały duże szkody. Przez liczenie bowiem na cudzą pomoc straciliśmy dużo czasu i osłabiliśmy własną zdolność do tworzenia rodzimych kapitałów przez oszczędzanie. Tę stratę musimy teraz nadrobić. Jeśli tego nie zrobimy i szerokie masy ludności obojętne pozostaną sprawie oszczędności, to przeżywany obecnie kryzys jeszcze bardziej się pogłębi.

Musimy iść śladem tych narodów, które największe trudności umieją przezwyciężyć, Bierzmy za przykład naród niemiecki, który po przegranej wojnie, zdołał wrócić do równowagi gospodarczej, czego wyrazem jest 10 miljardów marek (tj. przeszło 20 miljardów złotych) oszczędności, które Niemcy posiadają. Powyższy wynik oszczędzania społeczeństwa niemieckiego winien nam dodać energji do zwiększenia naszych polskich wkładów. Stańmy wszyscy solidarnie. Niechaj każdy swój wolny grosz niesie do banków! Z sum drobnych powstaną w całym narodzie miljony. Użyjmy wszystkich sił i środków w życiu prywatnem i publicznem, ażeby zjednać więcej wkładów. Wymaga tego od nas własny dobrze zrozumiany interes, przyszłość naszych rodzin i całego kraju. Oszczędzaj!

A. K-ski.

Na „Dzień Oszczędności".

W celu propagandy idei oszczędności obchodzi się raz do roku t. zw. „Dzień Oszczędności", który w bieżącym roku przypada na niedzielę 7 grudnia.

Oszczędność odgrywa dziś bardzo wielką rolę w rozwoju gospodarczym każdego państwa cywilnego, z tego też powodu stała się propaganda oszczędności zagadnieniem międzynarodowem.

Zastanówmy się zatem w dniu poświęconym oszczędności nad celem oraz znaczeniem oszczędności. Oszczędność jest to krótko powiedziawszy nadwyżka dochodu nad rozchodem, jest to rozumne, celowe rozporządzanie swym dochodem, unikanie wydatków niepotrzebnych, ostrożne wydawanie zapracowanego grosza. Oszczędność tylko i praca narody wzbogaca. Oszczędność jest to cnota, która człowieka wychowuje i umoralnia, wyrabia silny i rzetelny charakter, pobudza do pilnej pracy, słowem daje radość do życia i zadowolenie.

Po wojnie światowej rozpoczął się na całym świecie wyścig pracy. Narody uświadomiły sobie, że zapewnią sobie dobrobyt tylko wówczas, jeżeli zdołają odbudować zniszczone warsztaty pracy i stworzą na nowo kapitały potrzebne do prowadzenia tych warsztatów, wywalczając sobie tem samem niezależność gospodarczą i polityczną. Szczególnie my Polacy musimy pamiętać, co jesteśmy winni naszemu młodemu państwu. Musimy złożyć dowód żywotności naszego narodu. Na równi z całą Europą potrafiliśmy przeprowadzić sanację naszych stosunków, ustabilizować nasz budżet państwowy i stworzyć trwały fundament pod naszą walutę. Lecz to nie wystarcza do racjonalnego funkcjonowania życia gospodarczego. Trzeba nam jeszcze odbudować ową basztę kapitałów narodowych, zniszczoną przez zawieruchę wojenną, która byłaby ostoją dobrobytu szerokich warstw społeczeństwa. Należy nasycić na nowo spragnione kapitałów obrotowych warsztaty pracy, bo w ten tylko sposób staniemy się potęgą gospodarczą, z którą świat będzie musiał się liczyć. Jest to zadanie, które wykonać można tylko pracą i oszczędnością. Musimy sobie uświadomić, że każdy zaoszczędzony grosz wpływa na ożywienie produkcji, pozwala na uruchomienie nowych fabryk i zmniejsza liczbę bezrobotnych. Nawet z najmniejszych dochodów czynić można oszczędności, które połączone w całości stają się siłą narodu. Mając grosz zaoszczędzony może każdy patrzeć bez obawy w przyszłość, gdyż grosz ten zapewni mu pogodną starość, a w razie choroby lub niepowodzeń da mu możność przetrzymania kryzysu.

Jednakże nie należy pieniędzy zaoszczędzonych przetrzymywać w domu, gdyż czycha tam na nie mnóstwo niebezpieczeństw, jak n. p. ze strony złodzieja, lub ognia. Oszczędności swoje winien każdy złożyć do banku dającego mu pewność zwrotu całkowitego wkładu wraz z osiągniętemi procentami. Pieniądz trzymany w domu jest bowiem martwy dla kraju, pieniądz natomiast oddany do banku pracuje i przyczynia się do rozwoju rolnictwa, przemysłu i handlu. Bank bowiem rozprowadza pieniądze i zasila wszystkie dziedziny życia gospodarczego Składający swe oszczędności do banku przyczynia się zatem nietylko do własnej zamożności przez otrzymywane wynagrodzenia w procentach, ale przedewszystkiem przyczynia się do dobrobytu całego narodu, do podniesienia i potanienia produkcji, a tem samem do obniżenia cen i kosztów utrzymania.

Jak powiedzieliśmy wyżej, należy pieniądze składać tylko w bankach pewnych i dających zupełną gwarancję. Do takich banków zalicza się Spółdzielnie Kredytowe, znane na obszarze województwa pomorskiego, poznańskiego i śląskiego pod nazwą Banki Ludowe, Pożyczkowe, Kupieckie i Kredytowe, zrzeszone w Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu. Spółdzielni Kredytowych skupia Związek ten około 250 opartych po większej części na odpowiedzialności nieograniczonej swych członków. Stale wzrastające cyfry bilansowe spółdzielni kredytowych wskazują na zaufanie, jakiem instytucje te cieszą się wśród szerokich sfer społeczeństwa. Składane w nich kapitały zużywają spółdzielnie na zasilenie rolnictwa, rzemiosła i kupiectwa kredytami tak po dziś dzień potrzebnemi. (30959

W DNIU OSZCZĘDNOŚCI ZASTANÓW SIĘ!

Aby zabezpieczyć przyszłość dla siebie i rodziny.

oszczędzaj i składaj zaoszczędzone pieniądze

w znanych Ci, niżej podanych instytucjach bankowych, które gwarantują zwrot wkładów całym swym majątkiem jak i majątkiem licznych swych członków.

Nie zwlekaj, bo za każdy niewykorzystany dzień tracisz odsetki.

Wkłady oszczędnościowe od 1.— zł przyjmują następujące Spółdzielnie Kredytowe:

Spółdzielczy Bank Bydgoski Sp. z n. o. Bydgoszcz
Bank Ludowy Sp. z n. o. Bydgoszcz
Spółdzielczy Bank Kredytowy Sp. z o. o. Bydgoszcz
Spółdzielczy Bank Kredytowy Sp. z n. o. Koronowo
Bank Ludowy Sp. z n. o. Koronowo
Bank Ludowy Sp. z n. o. Kcynia
Bank Ludowy Sp. z n. o. Łobżenica
Bank Ludowy Sp. z n. o. Miasteczko n/N.
Bank Ludowy Sp. z n. o. Mrocza
Spółdzielczy Bank Kredytowy Sp. z o. o. Nakło
Bank Ludowy Sp. z n. o. Nakło
Bank Ludowy Sp. z n. o. Sępólno
Bank Ludowy Sp. z n. o. Szubin
Bank Ludowy Sp. z n. o. Więcbork
Bank Ludowy Sp. z n. o. Wyrzysk
Spółdzielczy Bank Kredytowy Sp. z n. o. Żnin
Bank Ludowy Sp. z n. o. Żnin. (30959

Bank Bydgoski w Bydgoszczy.

Bank Bydgoski — jedna z największych i najlepiej ufundowanych Spółdzielni kredytowych w naszych dzielnicach, zasłużyła się poważnie tak na polu finansowania przeróżnych przedsiębiorstw i pomocy w rozwoju rodzimego handlu i przemysłu, jak i szerzenia zmysłu oszczędności wśród szerokich mas społeczeństwa.

Zapoczątkowana w zeszłym roku mozolna praca zbierania szczególnie drobnych oszczędności przez skarbonki domowe i znaczki, dała b. dobre wyniki a rzesza oszczędzających w tym Banku drobnemi sumkami liczy już tysiące.

Bank Bydgoski, kierowany fachowo i ostrożnie, cieszy się coraz większem zaufaniem społeczeństwa i dalszy dobry rozwój ma zapewniony.

Na obecne święto **„Dnia oszczędności"** przypomnieć się godzi, że Bank Bydgoski polecić można do lokowania wszelkiego rodzaju oszczędności, które mają zapewnioną gwarancję.

— **„Dzień Oszczędności" w Bydgoszczy.** Z okazji Międzynarodowego Dnia Oszczędności wygłoszony zostanie w niedzielę dnia 7 grudnia o godz. 12 w południe interesujący referat na temat oszczędności przez referenta z Poznania w sali Rady miejskiej w Ratuszu. Wstęp bezpłatny. Ze względu na doniosłe znaczenie oszczędności dla całokształtu życia gospodarczego naszego państwa, spodziewać się należy, że na referat przybędzie licznie obywatelstwo naszego miasta.

— **Ciekawy wykład o Danji.** W niedzielę, dnia 7. bm. o godz. 6,30 po poł. w auli gimnazjum humanistycznego ul. Grodzka 10 w cyklu powszechnych wykładów uniwersyteckich mówić będzie nie prof. Konieczny jak mylnie podała „Gazeta Bydgoska", lecz redaktor A. Niesiołowski z bratniego naszego organu „Nowego Kurjera" z Poznania na temat „Odrodzenia gospodarczo-kulturalnego Danji". Wykład zawierać będzie osobiste wrażenia z podróży naukowej p. redaktora Niesiołowskiego. Wykład ten niewątpliwie zainteresuje szerokie koła tutejszego obywatelstwa.

—o—

— **Komunikat Uniwersytetu Ludowego T. C. L. We wtorek** dnia 9 bm. o godz. ½8 wiecz. odbędą się w Domu Katolickim przy Farze dwa wykłady:

1. p. prof. Wojtulewicza na temat „Środki i drogi samokształcenia".

2. **p. prof. dr. Pelińskiego:** na temat „Jak wróżyć z ręki".

Wstęp bezpłatny.

Kronika artystyczna.

Koncert Langera i Roesslera.

Nauczyciele Miejskiego Konserwatorjum pp. Langer (bas) i Roessler (fortepian) urządzili 4 bm. w auli gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego koncert. Obaj panowie pracują w wymienionej uczelni od niedawna. Na koncercie tym przedstawili się naszej licznie przybyłej publiczności.

Był to wieczór nader interesujący, pilnie i sumiennie przygotowany. Oryginalna interpretacja (t. zn. swoboda i szczerość) obu koncertantów utrzymała przyjemny nastrój wśród audytorjum.

Ponieważ nie była to akademja, lecz koncert-recital, podlegający krytyce, wolno mi zaopinjować według odniesionych wrażeń, bez względu na to, czy będzie się pp. koncertantom podobało.

Program pianisty p. Roesslera był szczerą i otwartą deklaracją, artysta bowiem sam jest przekonany o tem, jaka przestrzeń oddzieliła go od ideału. Zagrać trzy etiudy i zakończyć etiudami symfonicznemi Schumanna, chyba wystarczy, aby słuchający nabrał przekonania, że koncertant sam jest świadom tego, iż znajduje się jeszcze w stadjum rozwoju. Jednak interpretacja jego, mimo niektórych niedociągnięć (np. technicznych braków w etiudach Schumanna i nieromantycznego charakteru interpretacji Nokturna Es-dur Chopina zdradza poważny talent i szczery, młodzieńczy zapał, z jakim dąży do rzeczy wielkich i wzniosłych. To jest chwalebne i może być przykładem dla młodych pianistów.

Co do p. Langera, to chciałbym zaznaczyć, że jako obyty ze sceną i estradą śpiewak (jako partner Kiepury i „najniższy bas" świata czy Europy) był nieco przereklamowany. Przesadna reklama artyście tylko szkodzi. Bas p. Langera ma zabarwienie miękkie, tchnące liryzmem.

Z interpretacją pieśni rycerskiej Loewego, mimo przychylnego przyjęcia i bisu zgodzić się nie mogę, bo pieśń ta wymaga basu bohaterskiego. Mam też zastrzeżenia co do dykcji, bo mimo skupionej uwagi rozumiałem np. w pieśni Walewskiego „cycho spyj" zamiast cicho śpij, „w rozkotszy" zamiast rozkoszy itp. Przykładów tych nie wymieniam bynajmniej w tym celu, aby panu Langerowi wyrządzić przykrość, przytaczam je tylko dlatego, bo uważam, iż tekst powinno się w śpiewie traktować jak najstaranniej, a od partnera Kiepury tego wymagać można. Nie godzę się też ze sposobem używania t. zw. portamento, które u p. Langera brzmi nieco wulgarnie. Za to mogę z przyjemnością stwierdzić, że artysta, mimo wymienionych niedociągnień, spowodowanych może i małą niedyspozycją, zdradza bogatą wiedzę i niezawodną pamięć (śpiewał wszystko z pamięci) — a co najważniejsze — doprawdy posiada niską skalę. Życzę, aby doświadczenia artystyczne p. Langera przyniosły jak najpomyślniejsze wyniki w jego pracy pedagogicznej.

Małecki.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

Oszczędność i spożycie.

Nie sprzedaż na raty tylko pończocha ciułacza może odrodzić gospodarstwo polskie.

Przedwojenna nauka ekonomji widziała w oszczędności z jednej strony główny motor postępu gospodarczego a z drugiej zapewnienie dobrobytu jednostki i, co najważniejsza, stałości tego dobrobytu. — Nauka ta doceniała znaczenie kredytu, ale ograniczała go do dziedziny inwestycyj, wychodząc z założenia, że dłużnik tylko wtedy będzie mógł zwrócić kapitał z procentami, gdy pożyczka przyczyni się do powiększenia jego zdolności zarobkowych. Pożyczka, **udzielana w celu zakupna artykułów spożycia była uznana za bezwzględne zło.** Tego rodzaju dłużnik spożyje pożyczkę, zarobków swoich nie pomnoży i gdy przyjdzie do płacenia kapitału wraz z procentami zostanie zrujnowany. Jako przykład drastyczny tego rodzaju pożyczek przytaczano stosunki średniowieczne, kiedy to lichwiarze rujnowali swych dłużników, pożyczając np. rycerzom na zakup ozdobnych zbroic lub zagranicznych smakołyków.

Po wojnie Amerykanie, którzy nie doceniali naszej europejskiej mądrości, wspartej o setki lat doświadczenia, doszli do przekonania, że finansowanie spożycia, czyli udzielanie pożyczek na cele konsumcyjne, **nie jest złym, tylko przeciwnie bardzo dobrym biznesem.**

Trzeba wiedzieć, że w Stanach Zjednoczonych banki nie finansują jak u nas przemysłu. Ten ostatni jest tak potężny i tak zasobny w środki finansowe, że gdy napotkał na trudności w umieszczaniu na rynku swych towarów, to posiadając w ręku olbrzymie kapitały, wpadł na pomysł kredytowania nie kupcom, ale wprost klienteli. W ten sposób rozwinęła się amerykańska sprzedaż na raty, w której szereg ekonomistów widziało **zapowiedź nieledwie ziszczenia raju pomyślności gospodarczej.**

Rozumowano, że robotnik, bo o tę warstwę nader liczną najbardziej chodziło, kupując na raty, zadłuża się, ale podnosi jednocześnie wytwórczość i tem samem podnosi zdolność zarobkową swojej klasy społecznej, i, co za tem idzie, ułatwia sobie okrężną drogą spłacanie długu. Zdawałoby się, że temu rozumowaniu nic zarzucić nie można. Ideał pożyczki, podnoszącej zdolność zarobkową dłużnika **zdawał się być ziszczonym.**

W praktyce sprawa przybrała inny zgoła obrót. Sprzedaż na raty doprowadziła do niemożliwego rozdęcia wytwórczości. Przemysł stracił wszelką kontrolę nad rynkiem, i, gdy rzucił hasło np.:

Jedna rodzina — jeden samochód!, gdy nasycił rynek i stwierdził, że zastąpienie starych samochodów nie rokuje nadziei utrzymania produkcji na poprzednim poziomie, zaczął dowodzić: Jedna rodzina dwa samochody! — otrzymał od spożywców odpowiedź: **Rodzina bez samochodu!!!**

Skończyło się na tem, że powiększanie spożycia miało sprowadzić raj gospodarczy, a sprowadziło olbrzymie przesilenie, jako skutek **zapchania spożywców aż po gardło samochodami, pralkami elektrycznemi, radjoaparatami itp.** Około 7 miljonów robotników, zajętych wytwarzaniem tych przedmiotów, znalazło się bez pracy i, co dla przemysłu jest najważniejsze, bez możności regulowania zaciągniętych rat. Przyczem zauważyć należy, że obowiązki z tego tytułu obciążają amerykańskiego spożywcę, a więc i bezrobotnego robotnika kwotą około 8 miljardów dolarów. Łatwo więc można sobie wyobrazić, o ile trudniejsze będzie wyjście z kryzysu, który tak zazębił interesa wytwórców, kupców i robotników, jako najliczniejszej klasy spożywców.

Krajem, który po wojnie nie dał się złapać na cudowne systemy amerykańskiej polityki ekonomicznej, jest Francja. Nad Sekwaną, gdy umilkły strzały armatnie, **zaczęto oszczędzać, i jeszcze oszczędzać.** Rezultaty zdumiewają cały świat. Wszędzie szerzy się bezrobocie, wszędzie brak kapitałów, tymczasem Francja prawie do chwili obecnej, opiera się zwycięsko tej zarazie przesilenia, odbudowuje z kolosalnym nakładem sił i kapitałów zniszczone prowincje, zbiera w kasach swych banków nieprawdopodobne ilości złota, wybijając się na drugie miejsce po Stanach Zjednoczonych, i w przeciągu 12 lat od zakończenia wojny powraca do roli bankiera świata!!!

Okazuje się że te wskazania, które opracowała nauka ekonomji w ciągu całego XIX stulecia, nie przestały być wiecznie żywe. Tylko oszczędność może przynieść społeczeństwom lepszy byt gospodarczy, a przedewszystkiem może złagodzić niebezpieczeństwo przesileń gospodarczych. Pracownik, który ma konto oszczędnościowe, inaczej wygląda w chwili kryzysu gospodarczego niż pracownik, który **może sobie całą izbę wylepić zobowiązaniami ratalnemi.** A co mówić o fabrykancie? Czy ten, sprzedając na gotówkę kupcom w celu zaspokojenie zdrowych potrzeb swych odbiorców, nie jest silniejszy od fabrykanta, który opiera swą pracę na wmuszaniu klienteli najczęściej przedmiotów zbytku w stosunku do ich skali zarobków i który **zbiera potem kolekcję protestów wekslowych?**

Niema dwóch odpowiedzi! Gospodarka, którąby należało nazwać inflacyjną, bo opartą na niezdrowych zyskach i niezdrowem tempie obrotów gospodarczych w pierwszych latach po wojennych musi się skończyć. Cały świat musi zacząć z powrotem oszczędzać.

Musi nastąpić wyścig oszczędzania!

My w Polsce startujemy z ostatniego miejsca. Ile więc będziemy musieli włożyć wysiłków, aby się tej cnoty nauczyć i z naszych żebraczych zarobków ciułać wytrwale te grosze, które nam mają w przyszłości zamienić się w miljardy **i dać nam bogactwo?**

Zwlekać jednak nie możemy. To też w dniu dzisiejszym poświęconym w Polsce obchodowi Międzynarodowego Dnia Oszczędności trzeba sobie o tem przypomnieć.

St. Równicki.

Oszczędność w Polsce.

W roku przesilenia gospodarczego.

Mówiąc o oszczędności w Polsce, należy sobie uprzytomnieć zawsze szereg momentów, które mają decydujący wpływ na jej kształtowanie. W pierwszym rzędzie trzeba zauważyć, że zmysł oszczędnościowy za wyjątkiem dzielnic zachodnich nie był i przed wojną rozwinięty. Przeważał system ciułania do pończochy. Do banków nie posiadano zbyt wielkiego zaufania. W byłej dzielnicy rosyjskiej wielka ilość niepiśmiennych **nie umiałaby się zresztą obejść z książeczką oszczędnościową.**

Gdy więc społeczeństwo, tak niedokształcone pod względem oszczędnościowym, musiało przeżyć inflację i przekonać się namacalnie o zniszczeniu kapitałów ciułaczy, gdy ponadto głód kapitałowy sprawił, że obok urzędowej stopy procentowej, istnieje prywatny rynek dyskonterów, na którym można uzyskać dwa i trzy razy większe oprocentowanie, jakżeż się dziwić, że oszczędności w instytucjach im poświęconych **wzrastają wolno?**

Pocieszające jednak jest, że mimo ogromnego przesilenia gospodarczego, mimo niezwykle niskiej stopy zarobkowej, szerokich mas, chociaż wolno jednak stale cyfra oszczędności posuwa się wgórę. Według „Wiadomości Statystycznych" od października ubiegłego roku do końca września br. wkłady oszczędnościowe w Pocztowej Kasie Oszczędności **wzrosły z 160 miljonów złotych na 230 milj. zł, w kasach komunalnych oszczędności z 446 milj. na 561 milj. zł, a w spółdzielniach (dane niekompletne) z 264 milj. zł na 373 milj. zł (do końca czerwca 1930 r.)**

W bankach oszczędności stanęły niemal w tym samym punkcie. Wkłady terminowe, które jedynie można podciągnąć pod nazwę oszczędności z 226 milj. zł zwiększyły się tylko do 238 milj. zł. Ponieważ klientela banków rekrutuje się z zamożniejszych warstw społeczeństwa, okazuje się, **że właśnie ten szary, biedny człowieczek, urzędnik, czy robotnik, lub drobny kupiec, który przychodzi do P. K. O. lub do kasy komunalnej albo do spółdzielni jest najlepszym ciułaczem i on odbudowuje najbardziej energicznie kapitał społeczny, odbudowywuje w momencie kryzysu gospodarczego, pomimo tak małych własnych zarobków.**

Mamy więc w Polsce dzielny pełen poświęcenia **typ ciułacza.** Niema go może dużo, ale starczy tymczasem **na dobry przykład dla innych.** To musi nam chwilowo wystarczyć **i wlać otuchę na przyszłość.** (r).

Polskie zakłady Philipsa urządziły własną hutę szklaną.

Na terenach fabrycznych polskich zakładów Philipsa w Warszawie przy ul. Karolkowej odbyło się dnia 2 listopada br. uroczyste poświęcenie pierwszej w Polsce huty szklanej dla produkcji baloników do lamp oświetleniowych i radjowych. Na uroczystość tę przybyli ministrowie Kwiatkowski, Kühn i Boerner oraz p. Prezydent Rzeczypospolitej. Minister Kwiatkowski podkreślił doniosłość nowej fabryki dla rozwoju przemysłu i nauki. Pan Prezydent Rzplitej zwiedził zabudowania fabryczne, zapoznając się z szeregiem maszyn, służących do produkcji żarówek i lamp radjowych.

Złoto w podziemnej twierdzy Banku Francji.

Zgromadził je oszczędny naród!

Mało kto w Paryżu, przechodząc obok znajdującego się za gmachem Banku Francji — pisze „Baseler Nachrichten" — obszernego placu, oparkanionego płotem w wysokości 4 mtr., domyśla się, iż pod tym to placem znajduje się świeżo wykończona, **istna twierdza podziemna, sięgająca 30 metrów w głąb ziemi.**

W tej twierdzy właśnie będzie przechowywane złoto Banku Francji **w wysokości 54 miljardów franków t. j. drugiego zrzędu największego majątku świata.**

Przy budowie tej twierdzy uwzględniono wszystkie doświadczenia wojny światowej i najnowsze techniczne zdobycze lat powojennych. Wejścia do tej twierdzy chroni brama z cementu i stali grubości 6½ metra. Sama twierdza zaś posiada **kilka pięter, spoczywających na 750 opancerzonych stalą filarach cementowych.**

Ściany wszystkich sal są z cementu i grubości 1½ metra. Główna sala zaś, w której ma być przechowany **zapas złota** posiada osobne drzwi pancerne, zamykające i otwierające się elektrycznie.

Opis ten warto porównać z wywodami naszego artykułu. (r)

O zwiększenie konsumcji węgla.

Dnia 3 bm. odbyło się w Katowicach pod przewodnictwem prezesa p. Grużewskiego posiedzenie zarządu Zw. Hurtowników węgla. Na posiedzeniu poddano szczegółowej dyskusji sprawę powiększenia pojemności krajowego rynku węglowego. Wiadomo, że kresy wschodnie używają jako materjału opałowego w przeszło 50% drzewa a nawet i słomy. Ponieważ nasza gospodarka drzewna wogóle wiele pozostawia do życzenia a drzewo za wyjątkiem nielicznych wypadków natury lokalnej za drogo się kalkuluje jako materjał opałowy, hurtownicy węgla uznali za wskazane podjęcie w porozumieniu z kopalniami i koncernami węglowemi jak najenegiczniejszych starań celem wyrugowania drzewa z rynku materjałów opałowych. O ile starania te zostałyby uwieńczone pomyślnym wynikiem, zyska na tem nietylko przemysł węglowy, ale cały przemysł i handel w Polsce. Celem szczegółowego rozważenia tych spraw, ma być w najkrótszym czasie zwołane specjalne posiedzenie zarządu związku hurtowników węgla.

Norwegja zakupuje węgiel w Polsce.

Norweskie koleje państwowe zakupiły ostatnio 50.000 tonn węgla polskiego. Ogólne zapotrzebowanie norweskich kolei żelaznych w ciągu roku wynosi 180.000 tonn, z czego kopalnie Spitzbergu pokrywają 90.000.

Dokąd dąży gospodarstwo światowe?

Idziemy do lepszej przyszłości i do wielkiego bogactwa.

Znany ekonomista angielski J. M. Keynes, znany ze swych progermańskich występów, opublikował artykuł, przepojony wielką wiarą w przyszłość. Główne jego wywody brzmią następująco:

Cierpimy wszyscy na groźny pesymizm gospodarczy. Mówi się wszędzie, że epoka wielkich postępów gospodarczych, które charakteryzowały wiek XIX, minęła bezpowrotnie. Ja osobiście zaś jestem przekonany, że już za kilka lat nikt tak śmiesznej nie będzie odgrywał roli, jak pesymiści ekonomiczni. Wówczas to bowiem okażą się fałszywemi zasadnicze dwa błędy obecnego pesymizmu, mianowicie pesymizmu rewolucjonistów, którzy sądzą, iż sprawa tak źle stoi, że tylko gwałtowny przewrót może nas uratować oraz pesymizm poglądu reakcyjnego, uważający równowagę naszego życia gospodarczego i społecznego za tak popsutą, że nie możemy już odważyć się na żadne eksperymenty.

Mimo olbrzymiego wzrostu ludności na całym świecie, przeciętna stopa życiowa w Europie i w Stanach Zjednoczonych zwiększyła się mniej więcej czterokrotnie w ostatniem stuleciu. Wzrost kapitału zaś był prawie sto razy większy, niż kiedykolwiek w przeszłości. Jeśli więc kapitał rocznie będzie wzmagał się powiedzmy tylko o 2%, to jego suma na całym świecie w ciągu 20 lat zwiększy się o połowę, a za 100 lat będzie 7½ razy większa. Należy to sobie zaś wyobrazić w odniesieniu do kamienic, systemu komunikacji itp.

Ale i postęp techniczny w produkcji wykazuje o wiele szybsze tempo, niż kiedykolwiek w dziejach ostatnich dziesięcioleci. W samych Stanach Zjednoczonych produkcja przemysłowa była w 1925 r. o jakie 40% na głowę większa, niż w 1919 r. W Europie postęp ten jest hamowany trudnościami przejściowemi, ale mimo to można twierdzić, że zdolność techniczna ogółem **wzrasta rocznie o 2%.** Otóż za kilka lat będziemy prawdopodobnie w możności całą pracę w rolnictwie, górnictwie i przemyśle wykonywać z ¼ obecnej siły ludzkiej.

Oczywiście, że z powodu tego oszczędzania ludzkiej siły roboczej wzmoże się bezrobocie. Będzie to jednak tylko fazą przejściowa nieodpowiedniego dopasowania się do stosunków. W rzeczywistości bowiem wszystko to razem dowodzi, że **ludzkość coraz lepiej rozwiązuje swoje problemy gospodarcze.** Wcześniej zatem, niż to dziś przypuszczamy, może być osiągnięty moment, w którym absolutne potrzeby życiowe będą w taki sposób zaspokojone, że swych dotychczasowych energij nie będziemy musieli poświęcać celom ekonomicznym.

Qui vivra — verra. — Kto dożyje — zobaczy.

—**Największą uciechę** sprawią rodzice swoim dzięciom, jeśli im kupią bilet wstępu na „Jasełka Polskie“, które wystawia „Sokół“ Żeński w niedzielę i poniedziałek w „Strzelnicy“. Początek w każdym dniu o godz. 4-tej po południu. Miejsca numerowane. Sala dobrze ogrzana. Bilety można nabyć przed czasem w filji „Dziennika Bydgoskiego“ przy ul. Dworcowej nr 2. Ceny dla dorosłych 1,— i 0,50 zł, dla dzieci 50 i 30 groszy.

— **Pracownicy Czerwonego Krzyża — uwaga!** W związku z upływającym terminem zgłaszania odpowiednich podań o przyznanie renty inwalidzkiej w myśl ustawy z dn. 7 marca 1929, niniejszem Zarząd Okręgu Wielkp. P. C. K. komunikuje, iż osoby zainteresowane a mianowicie siostry P. C. K., które pracowały w szpitalach wojskowych i utraciły częściową zdolność zarobkową mogą wnosić podania do końca grudnia 1930 r. do najbliższego starostwa łącznie z wymaganemi dowodami. Jednocześnie osoby zainteresowane muszą powiadomić o wniesionem podaniu Okręg Wielkopolski P. C. K. Poznań, ul. Cieszkowskiego 3 II. p.

Ślizgawka
B. T. W. w ogrodzie Patzera
przy ul. Św. Trójcy
otwarta w poniedziałek
Obszerna szatnia i bufet. (3 0901

Otwarcie wystawy choinek.

Koło Przyjaciół Harcerzy, urządziło w sali lokalu „Pod Lwem“ przy ul. marszałka Focha wystawę choinek, której otwarcie nastąpiło 5 bm. o godz. 18. Otwarcia dokonał wiceprezydent miasta p. dr. Chmielarski, w obecności grona Przyjaciół Harcerzy i licznie zebranej publiczności.

Wystawa przedstawia się nader efektownie. Ogólną uwagę zwraca cały szereg pięknie przystrojonych i rzęziście oświetlonych choinek, oraz mnóstwo zabawek i świecideł, porazkładanych na stołach. Zabawki publiczność może zaraz nabywać po bardzo niskich cenach. Wystawa obfituje też w wiele misternie wykonanych rękami harcerzy prac, wzbudzających duże zainteresowanie wśród publiczności.

Wystawa sprawia wrażenie, pięknego, jak z bajki ogrodu, i godną jest zwiedzenia, tembardziej, że dochód przeznaczony jest na tak szlachetny cel, jak kolonje dla najbiedniejszych dzieci. Koncert orkiestry 62. p. p. Wlkp. uprzyjemnia chwile zebranej publiczności.

Radzimy pospieszyć się ze zwiedzeniem tej miłej i interesującej wystawy, gdyż potrwa ona tylko do przyszłego wtorku.

Stan wody na Wiśle w dniu 6 grudnia: Zawichost 1,81; Warszawa 2,14; Płock 2,24; Toruń 3,93; Fordon 3,05; Chełmno —; Grudziądz 3,33; Korzeniewo 3,67; Piekło 3,58; Tczew 3,51; Einlage 3,00; Schievenhorst 2,80.

SPRZEDAŻE

Sprzedam dom i kuźnię. 3 morgi roli. Prady 22, powiat Bydgoszcz. 40041

Kolonjalka z jadłodajnią. 4 pokojowem mieszkaniem i kuchnią, dobrze prosperująca, w ruchliwej ulicy, z powodu starości zaraz na sprzedaż. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „6000“. (40057

Koza dużo mleka dająca na sprzedaż. Wincentego Pola 9. 40044

Place budowlane sprzedam półdarmo. Gdańska 1[illegible]1, gospodarz. (18052

Korzystnie sprzedam domek 6 pokojowy z kuchnią nadający się na każdy interes lub emeryta mieszkanie wolne. Buc, Strzelno. (40003

Sprzedam gospodarstwo 6 morgowe w dużej wsi kościelnej cena 1[illegible].000, wpłaty 9.[illegible]00 lub wydzierżawię. Nitka, W. Mędromierz pod Tucholą. (40036

Stoły dębowe, okrągłe, rozciągane, cena okazyjna sprzedam. Ogrodowa 2, part. prawo. (30962

KUPNA

Kupię dom masywny, wtem 2 do 4 morgi roli, blisko miasta lub w dużej wsi kościelnej i stacji kolejowej przy wpłacie 6000 zł. Oferty do Dz. Bydg. pod „Kupię“. 40039

POSADY WOLNE

Asystent-technik lub wolontarjusz dentystyczny ze świadectwami może się zaraz zgłosić. Of. do filji Dzien. Bydg. pod „Asystent“. (18072

Podróżujących (30042 na prowizję na miasto Bydgoszcz do sprzedaży artykułu pierwszej potrzeby poszukuję zaraz poważne przedsiębiorstwo handlowe. Oferty z podaniem dotychczasowego zatrudnienia wraz z referencjami, prosimy składać pod „Prowizja“,

Polepszyć (40002 sobie byt możesz zajmując się sprzedażą naszych artykułów. Cennik bezpłatnie. „Dobrobyt“, Toruń, Franciszkańska 11.

Wielka Sprzedaż Gwiazdkowa
rozpoczynamy
z dniem 9 grudnia
obniżając znacznie ceny
na wszystkie artykuły
Polecamy jako odpowiednie podarki gwiazdkowe:

Dla Pań:
Na suknie popołudniowe, wieczorowe i balowe: nowości w jedwabiach, georgettach, tiulach i aksamitach. — Na suknie przedpołudniowe, płaszcze i kostjumy: nowości wełniane i Tweedy. — Modele w płaszczach, futrach, sukniach wełnianych, wieczorowych i balowych. Bluzeczki, Pulowery, Garsonki, Bieliznę dzienną i nocną, Gorsety, Pończochy, Rękawiczki, Fartuszki, Szlafroczki.

Dla Panów:
Na ubrania marynarkowe, wizytowe, wieczorowe i płaszcze: najnowsze materjały bielskie i oryg. angielskie. — Modele w futrach, płaszczach i ubraniach. Kurtki i płaszcze samochodowe — Bonjurki, Pyjamy, Kapelusze, Czapki, Koszule, Krawaty, Parasole, Laski. Pulowery, Getry, Skarpety.

Dla Dzieci:
Sukienki, Ubranka, Płaszczyki, Pulowerki, Pończoszki, Czapeczki, Fartuszki, Bielizna, Futerka zakopiańskie.

Dla domu:
Dywany pluszowe i ręczne Smyrna, Pomosty, Firany, story i kapy tiulowe, woalowe i ręcznie haftowane „Filet“. — Obrusy, Narzutki, Portjery, Kilimy, Chodniki, Pledy, Kołdry, Koce, Plusze, Gobeliny, brokaty na pokrycie mebli. W pracowni naszej wykonujemy stylowe i najmodniejsze dekoracje do okien.

Największy wybór! Najniższe bezkonkurencyjne ceny!

W. KORZENIEWSKI Tow. Akc. GRUDZIĄDZ, Rynek 22/24
NAJWIĘKSZY DOM TOWAROWY NA POMORZU

SZLIFOWANIE CYLINDRÓW
motorów wszystkich typów.

Wykonujemy tłoki aluminiowe i żeliwne, pierścienie, sworznie i t. d. **Szlifujemy na najprecyzyjniejszej, technicznie najdoskonalszej, automatycznej maszynie szlifierskiej**

a nie

na tak zwanej amerykańskiej maszynie, która w rzeczywistości jest **tylko aparatem pomocniczym.** Pomimo, że maszyna nasza szlifuje z dokładnością 5 000 m/m oddajemy wszelkie prace **po cenach konkurencyjnych i przejmujemy za fachowe szlifowanie jako i za materjał półroczną gwarancję**

Autoarma, Bydgoszcz
ul. Śniadeckich 45, telefon 1824. (40011

W jaki sposób zaoszczędzi piekarz lub cukiernik na czasie, pieniądzu i przykrości?

Używajcie
jajka mrożone!

Zaoszczędzacie
na czasie, gdyż nie potrzeba jajka rozbijać i badać;
na pieniądzu, gdyż jajko to jest około 30% tańsze od jajka w skorupce;
na przykrości, gdyż nie macie zepsutych lub zbuczałych jaj.
Jajko mrożone składa się wyłącznie z czystych jaj naturalnych.
Jajko mrożone nie zawiera żadnych środków do konserwowania.
Jajko mrożone używać można taksamo jak jaje w skorupce do wszelkich wyrobów piekarskich.

Zamówcie jeszcze dziś:
jajka mrożone pełne
jajka mrożone białko
jajka mrożone żółtko
w 5—7 kg puszkach.

Joseph Goldrei
hurtownia jaj
Gdańsk, Johannisgasse 59. Telefon 26325.

Na sezon przedświąteczny
udziela
20% rabatu
na
wszelkie **instrumenty muzyczne i płyty gramofonowe.**
Pierwsza Wlkp. Fabryka Instrumentów Muzycznych
właśc. Juljan Kielbich, Królowej Jadwigi 16, telefon 12-81.
Firma polska egzystuje od 1894 r. (4 029

Weesego

Toruńskie pierniki są z Gwiazdką ściśle związane. Właśnie one stwarzają w wielkiej mierze radosny nastrój świąteczny

Resory samochodowe

Ceny detaliczne.

Chevrolet osobowy resor. przednie kompl. . zł 28.50
Chevrolet osob. resor. tylne kompl. . . . . . zł 58.00
Chevrolet ciężarowy resor. przednie kompl. . zł 89.50
Chevrolet ciężarowy tylne kompl. . . . . zł 98.00
Chevrolet osobowy i ciężarowy g.. lóro przedn. zł 12.25
Chevrolet ciężarowe główne pióro tylne . . . zł 17.50
Essex i przednie resor kompl. . . . . . . zł 44.50
Ford A . . . . zł 35.30

Na wszystkie wymienione wyroby udzielamy pełnej gwarancji. Ceny rozumieją się loco Bydgoszcz. Dla odsprzedawców rabat.

„Autoarma"
Bydgoszcz (40019
ul. Śniadeckich 45.
Telef. 1824.

Kupię
skrzynie patentowe
do jaj, tylko dobrze utrzymane.
Goldrei, Gdańsk,
Johannisgasse 59. (40409

Karjerka
posiadająca wiadomości biurowe i władająca poprawnie polskim i niemieckim językiem potrzebna od 1 stycznia 1931. Zgł. d podaniem życiorysu i wym. pensji uprasza się pod „B. 1880" do Dz. Bydg. 4 046

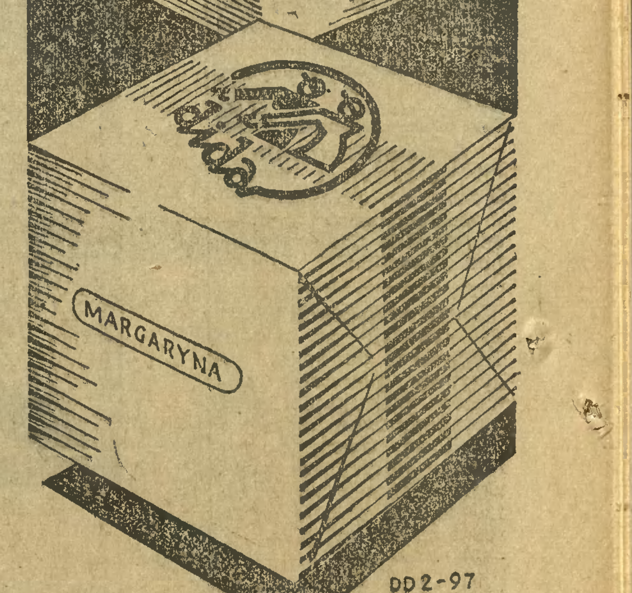
FABRYKA ROWERÓW
„TORNEDO"
poleca
NA GWIAZDKĘ
po znacznie zniżonych cenach i na dogodnych warunkach spłaty:
Rowery męskie Rowery damskie
Rowery dziecięce dla dziewcząt i chłopców
oraz maszyny do szycia.
30020 *W. Tornow, Bydgoszcz, Dworcowa 18d.*

KAŻDEJ GOSPODYNI SPRAWIA PRZYJEMNOŚĆ
GOTOWAĆ • SMAŻYĆ • PIEC

NA MARGARYNIE „DIDA"

Margaryne „Dida" wyrabia się z najczystszych przypraw, i temu zawdzięcza ona swój znakomity smak, wysoką wartość odżywczą i świeży zapach. Przy użyciu margaryny „Dida" potrawy zyskają na smaku; ciasto i pieczywa udają się znakomicie.

DIDA
margaryna znakomitej jakości
DD 2-97
DIDA MLECZNA — DIDA ORZECH

Jedwabne pończochy trzymają się o wiele dłużej-

... piorąc je często ostrożnie w letnim roczczynie mydła „Kollontay z pralką". Sody lub podobnych środków należy unikać! Roztwór ten zawiera naturalną i drogą w cenie glicerynę, która poniekąd natłuszcza nitki sztucznego jedwabiu, czyniąc tkaninę delikatną, miękką i elastyczną. Do prania jedwabiu i wełny niema nic lepszego, jak pianę roztworu mydła „Kollontay". Czyszczenie samo bowiem nigdy nie szkodzi: przeciwnie, niepranie, brud i pot tak szybko niszczą tkaninę. Mydło „Kollontay" — nieopakowane a mimo to aromatycznie perfumowane i zawierające glicerynę — jest rzeczywiście najracjonalniejszym środkiem uniwersalnym do czyszczenia delikatnych tkanin.

Mydło **Kollontay**
z pralką
165.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927. (30153
Zastępca na Poznań i Pomorze: **Kłaczyński i Ska, Poznań,** Wielkie Garbary 21.

Dwa (30974
pokoje z osobnem wejściem stosowne dla p. p. lekarzy do wynajęcia. Adres wskaże Dz. Bydg.

Pokój (30981
umebl. Św. Trójcy 17 part.

POSADY POSZUKUJĄ

Dwie
panienki poszukują posady od 15. XII. lub 1. I. 1931 r. gdzie mogłyby się wyuczyć gotowania, początkowo za małem wynagrodzeniem. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Inteligentne". 40035

Emerytowany
urzędnik państwowy poszukuje posady do załatwiania spraw sądowych, korespondencji handlowej i prac buchalteryjnych. Oferty pod „Emeryt" do filji Dzien. (18069

MATRYMONJALNE

Panna
inteligentna, przystojna, blondynka, wysokiego wzrostu, kat., z rodziny ziemiańskiej, z majątkiem 11.00 zł, pragnie zapoznać pana religijnego, cel matrymonjalny. Of. możliwie z fotografją którą zwracam. Dyskrecja słowo honorem do Dz Bydg. pod „Pomorzanka lat 21". (40 34

[illegible] (408
lat 25, posagu 12.000 zł gotówki oraz wyprawę życzy wyjść zamąż za kawalera posiadaj. dobre gospodarstwo. Oferty z dołączeniem fotografji proszę złożyć do Dzien. Bydg. pod „Spokojna",

Czytajcie Dziennik Bydgoski!

Mieszkanie
pokój z kuchnią i meblami tanio na sprzedaż. Żuławy 10. 40040

Zegarek kryty „Ankier" ze złota
amerykańskiego z trzema kopertami za zł 12.63

Firma egzystuje 30 lat. — Nagrodzona wieloma złotemi medalami i krzyżami.

(zam. 65), nie nie różniącego się od prawdziwego złota 14 kar. wysyłamy na listowne zamówienie zegarek praktyczny modny dla każdego człowieka tak dla robotnika jak inteligenta, ochraniają od kurzu jak i od rozbicia się szkła, płaski wyreg. do minuty „Ankier", (według niniejszego rys.), z 10 letnią gwarancją 2 szt. 25.47, lepszy gatunek 16, 18, 22, 28, 35, 40, 50 — Te same **odkryte** 8, 10, 15, 20, 25, 30 i 35 zł. Zegarek męski lub damski na rękę 12, 14, 16, 18, 25, budziki 10, 12, 14. Dewizki z amer złota zł 2, 4, 8. — Za koszta przesyłki płaci kupujący. Adres dla koresp. fabr. zeg.: (27926

„MONTRE"
Warszawa, ulica Warecka 827, skrzynka pocztowa oddz. 34.

Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre.

Sz. P. Przed wojną posiadałem zegarek z pańskiej firmy z którego byłem wielce zadowolony, oraz i drugim rekomenduję tą firmę. Proszę mi przysłać zegarek kieszonkowy kryty Ankier ze złota amerykańskiego: W. Kocaba, Prezes os. Kol. Kolenica

W tutejszym rejes trze handlowym oddział A wpisano dziś pod L. 98 firmę **J. M. Böttcher**, mistrz zegarmistrzowski **Więcbork** a jako jej właściciela Jana Marcina Böttchera, mistrza zegarmistrzowskiego w Więcborku. (40004

Więcbork, dnia 22 listopada 1930 roku.

Sąd Powiatowy.

Licytacja
w Poznaniu

przedmiotów, niesprzedanych na poprzednich licytacjach, odbędzie się **10 grudnia 1930 i w dniach następnych** od godz. 10—13 i od g. 16—18 **w lokalu p. Jarockiego** przy **ul. Masztalarskiej nr. 8.**

Sprzedawać się będzie

brylanty, złoto, srebro, salon w stylu Ludwika XIV. z dywanem i obrazem, skórki futrzane, opony samoch. itp.

30862) Lombard Miejski w Poznaniu.

Przetarg przymusowy.

W wtorek, dnia 9 bm. sprzedawać będę najwięcej dającemu za gotówkę przy **Wełnianym Rynku 4** o godz. 14-tej: **szafę do rzeczy 3 częściową,** przy ul **Biedaszkowo nr. 17** o godz. 14,45:

kanapę pluszową i lustro z komodą.

40021) **Wałkiewicz,** komornik sądowy,

Przetarg przymusowy.

W wtorek dnia 9 bm. o godz. 15,30 sprzedawać będę najwięcej dającemu za gotówkę przy ulicy **Łuckiej nr. 6:** (40022

kanapę pluszową, 2 fotele pluszowe, młockarnię szeroko łotną i jedną krowę.

Wałkiewicz, komornik sądowy

PRZETARG PRZYMUSOWY.

W dniu 9. 12. 30 r. sprzedam najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą:

O godz. 10, przy ul. **Aleje Mickiewicza 12,**
2 maszyny do pisania Remington, regał do akt, 2 lampy stołowe, maszynę do pisania „A. E. G.“, 2 biurka i szafę do akt O godz. 10 30. przy ul. **Gdańskiej 129, motor marki „Deutch“.**

40018) **Stężycki,** kom. sąd. z pol. w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.

W dniu 9. 12. 30 r. sprzedam najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą

O godz. 9, przy ul. **Gdańskiej 4, kasę żelazną.**
O godz. 9.30 przy ul **Gdańskiej 152. bufet i dywan.**

30017) **Stężycki,** kom. sąd. z pol. w Bydgoszczy.

Przetarg przymusowy.

We wtorek, 9 bm. o godz. 2-giej po poł. sprzedawać będę w firmie **„Rawa“** przy ul. **Śniadeckich 19,** najwięcej dającemu, za natychm. zapłatą:

7 wazonów, 3 masielniczki, 4 bombonierki, 4 miski (z porcelany Czechosłowackiej), ubranie granatowe i ubranie marengo.

30016) **Kowalski** komornik sądowy w Bydgoszczy.

Sprzedaż nieruchomości. (30918

W dniu 17. 12. 1930 r. o godz. 12, przed **Sądem Powiatowym w Kcyni** pokój nr. 1, odbędzie się **przymusowa sprzedaż** najwięcej dającemu **nieruchomości położonej w Kcyni, ul. Cmentarna nr. 4** wł. sność spadkobierców poś.p. Franciszku Poczekaju

Czytajcie Dziennik Bydgoski!

Nadleśnictwo Państw. Stronno

sprzeda w drodze licytacji **dnia 18 grudnia 1930 r.** od godz. 10-tej począwszy, w lokalu pana **A. Kopeckiego w Koronowie**

około 300 mp. szczap opałowych
„ 50 „ wałków „
„ 200 m³ drobnicy
oraz 10 „ drewna użytkowego w dłużycach (brzoza)
z wszystkich leśnictw.

Warunki sprzedaży ogłosi się przed licytacją.

30955) **Nadleśniczy Państwowy.**

Sensacyjna zniżka cen!

Zegarek syst. „ANKIER“ ze złota

amerykańskiego z trzema kopertami za **zł 5.25** (zam 69), nic nie różniącego się od prawdziwego złota 14 kar. wysyłamy na listowne zamówienie zegarek praktyczny, modny dla każdego człowieka tak dla robotnika jak i inteligenta, ochraniają od kurzu jak i od rozbicia się szkła, płaski wyr. do minuty z 10 letnią gwar., 2 szt. zł 10, lep. gat. 7 35, 10, 12. 14. Zegarek ze świecącym cyferblatem amer. 6 75, 9, 11, 13, 15 Zegarek męski lub damski na rękę 9 35, 10 50, 12 25, 14 25, 16, 8, 25. Zegarki rekl nikl. 4 25, 6.75, budziki 9.95 i 12 25. Dewizki z amerykanskiego zł 1.50, 2, 4, 6, 8. (30929

Za koszta przesyłki płaci kupujący. Adresować:

„ZEGARLPOL“ Warszawa, plac Napoleona, Skrzynka poczt. 504 D. B.

Rzadka okazja!!! (30003

Od 1 stycznia 1931 r. bardzo dobrze prosperujący

skład towarów kolonjalnych

z restauracją w Chojnicach do wydzierżawienia.

Reflektanci zechcą zgłoszenia z podaniem kapitału mającego do dyspozycji zgłosić do administracji niniejszego pisma pod „3. B. 100“.

!!! Na gwiazdkę !!!

Zegarek ze złota amerykańskiego

niczem nie różniący się od prawdziwego złota 14 karatowego tylko za złotych **5.39.**

Wysyłamy natychmiast pocztą za załączeniem elegancki płaski zegarek, wyregulowany do minuty, chód dźwięczny, z 10-letnią gwarancią 3 szt. 15.91, 5 szt. 26 13, 8 szt. 41 3 Lepszy gatunek zł. 8, 13, 18, 24, 30, 35, 40, 50, 55, 60. Ze świecącym cyferblatem zł. 8, 12, 15 i 18. Zegarek kryty ANKER z trzema kopertami amerykańskiemi 12, 16, 18, 24, 28, 35, 40, 45, 50, 55, 60 i 75. Zegarki na rękę damskie i męskie amerykańskie 11, 13, 18, 20, 24, 28, 35. Łańcuszki z ameryk. złota 2, 4, 6, 8, 10, 12. Budziki stołowe 10 50, 12 50 i 14 50.

Za koszta przesyłki płaci kupujący.

Adresować **Światowa firma Genewskich Zegarków**

Józef Jakubowicz, Warszawa, Sienna 27, oddz. 62.

Oświadczamy, że żadnej filji nie posiadamy i z firmami nowopowstałemi nie mamy nic wspólnego. Firma egzystuje od r. 1900, nagrodzona wieloma złotemi medalami i krzyżami.

Sz. P. Przed 2 laty nabyłem u Sz P zegarek, z którego jestem zadowolony gdyż ma dobry chód, wobec tego nastręczam klijentów. Proszę o wysłanie takiego samego zegarka.

30931) Wojciech Daniłow, poster. PP. w Cycowie.

Sprzedam tanio dobrze tresowane

Fretki (40037

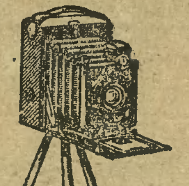
Ignacy Molenda

Pakość, ulica Radłowska, Nowa Budowla, powiat Mogilno.

SZWAJCARSKI ZEGAREK PRECYZYJNY

„GENIVZ“

Za 25 lat daje miłe wspomnienie przyjemnych chwil fotografja
A więc fotografujmy!

Na gwiazdkę

aparaty Zeissa $6^1/_2 \times 9$ zł 15, zaś 9×12 zł 24, dalej **Voigtländera, Zeissa, Leitza etc.** w każdej cenie
Klisze, filmy i wszelkie przybory fotograficzne.
Domowe kina marzenia wszystkich dzieci i dorosłych.

ST. ZAKASZEWSKI, ul. Gdańska 7.

Tania sprzedaż gwiazdkowa!

Najpraktyczniejsze podarki dla Panów

Ceny mówią same za siebie:

Skarpetki bardzo trwałe czarne i kolorowe	0,60 0,85 1,05 1,60 itd.
Rękawiczki trykotowe podszewkowane	1,50 2,20 3,20 itd.
Kołnierzyki	0 70 0,95 1,20 itd.
Szale czysta wełna	1,90 3,25 3,50 itd.
Getry w dobrym gatunku	3 40 4,25 5,50 itd.
Krawaty w bardzo wielkim wyborze	0,50 0 65 0,95 1,25 itd.
Koszule wierzchnie białe i kolorowe	8,00 8,50 9,75 itd.
Koszule trykotowe w dobrym gatunku	5,50 6,00 7,50 itd.
Kalesony trykotowe w dobrym gatunku	3,90 4,75 itd.

Prócz tego polecam po cenach niebywałych:

Kapelusze — Czapki — Poulowery

i wszelkie inne artykuły męskie. Korzystajcie z okazji taniego zakupu!

30995) **Najtańszy skład artykułów męskich**

Alojzy Nozdrzykowski Mostowa 3.

Przy praniu Persilem zbyteczne jest wszelkie pranie wstępne, przedewszystkiem zaś niehygieniczne tarcie i szczotkowanie. Niechaj Persil sam wykona całą pracę! Persil zrobi swoje! Ale pamiętać zawsze, że należy Persil rozpuścić w zimnej wodzie, a bieliznę zagotować raz jeden i to krótko! Wystarczy to zupełnie. 1 paczkę Persilu wziąć na 2½ do 3 wiader wody.

Co Persil to Persil

Doświadczeni rowerzyści używają z najlepszem powodzeniem krajowe **rowery** marki

Pofaro - Rekord - Phönix

wyrobu

Pomorskiej Fabryki Rowerów

Bydgoszcz.

Na rowerze **Pofaro-Rekord** zwyciężył **Fel. Więcek** w największych zawodach kołowych w r. 1930 w „Biegu do Morza Polskiego“ o nagrodę Pana Prezydenta Rzeczpospolitej.

„GE-TE-WE“

GÓRNOŚLĄSKIE TOWARZYSTWO WĘGLOWE

Biuro sprzedaży węgla koncernu

„Giesche Sp. Akc. w Katowicach“.

Poleca do wagonowej dostawy z kopalni i drobnej ze składnicy

węgiel, koks hutniczy i drzewo opałowe.

Węgiel z pierwszorzędnych kopalń Gieschego jak: Cleofas, Carmer, Wilhelm i Richthofen.

Dostawy na miejscu uskuteczniamy loko piwnica. (30960

Oddział w Bydgoszczy, ulica Gdańska 162. - Telefon 668 i 720.

Chcesz otrzymać posadę?

MUSISZ UKOŃCZYĆ

KURSY FACHOWE KORESPONDENCYJNE im. PROF. SEKUŁOWICZA

Warszawa, ulica Żurawia 42.

KURSY WYUCZAJĄ LISTOWNIE buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kaligrafji, języków obcych: angielski, francuski, niemiecki, pisania na maszynach, pisowni, gramatyki polskiej, oraz ekonomji. Po ukończeniu

EGZAMIN i ŚWIADECTWO.

30797 Żądajcie prospektów.

Chcesz otrzymać posadę?

JAŚNIEJ SŁOŃCA

NAJLEPSZA ZAPRAWA DO PODŁÓG

ODŚWIEŻA ZNISZCZONE POSADZKI, LINOLEUM I FARBUJE MOMENTALNIE BIAŁE PODŁOGI NA MAHOŃ LUB ORZECH CIEMNY.

26815

Warszawa, Fabr. MARY, Zajączkowska 9.

Redaktor Szyller-Szkolnik

określi charakter, zdolność i przeznaczenie bezinteresownie. Napisz imię, rok, miesiąc urodzenia, otrzymasz analizę darmo. Poznasz kim jesteś, kim być możesz.

Warszawa, Psycho-Grafolog Szyller-Szkolnik, Nowowiejska 32, m. 6.

Znaczkami pocztowemi 75 gr. na przesyłkę załączyć. Przyjęcia osobiste cały dzień. Analiza szczegółowa, horoskop, odpowiedzi słynnego medjum Evigny-Rara złotych 3. (30801

NA GWIAZDKĘ

NAJTAŃSZY i NAJPRAKTYCZNIEJSZY PODAREK JEST NASZ

ZEGAREK

Tylko za zł. 5.75 (zam. 15 zł.)

wysyłamy z powodu nagromadzenia towaru na listowne zamówienie elegancki płaski zegarek szwajcarski, wyr. do minuty, chód ankrowy z 8 let. gwar. 2 szt. 11.50, 4 szt. 23, 6 szt. 35, lepszy gat. 7.85 i 10.50, 13, 15, 18, 25 ze świecącym cyferblatem i wskazówkami 8.25, 10.50, 13, 16, 19, 22, 28, kryty ankier z trzema kopertami amer. złoto 12.50, 14.50, 18, 20, 25, 40, 50, na rękę amer. 10.90, 13.50, 14, 16, 18, 25. Łańcuszki z amer. złota 1.50, 2, 4, 6, 8, 9, 10. Takie same zegarki z amer. złota 5.95, 6, 8, 10. Budziki stołowe 10.50, 12, 14 zł. Adresować do znanej firmy:

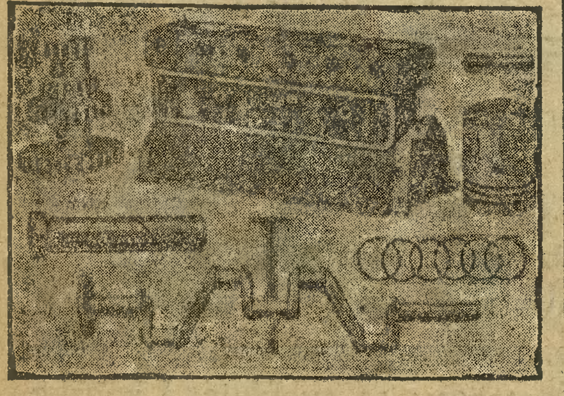
PRZED. SZWAJC. ZEG. E. JAKUBIŃSKI, WARSZAWA

Pl. Napoleona od. 6, Skrzynka poczt. 237. (30857

Warsztaty (30225

Kadry 8. Dywizjonu Samochodowego

Telefon nr. 20-14 • Bydgoszcz ul. Artyleryjska 10

Szlifowanie

bloków cylindrowych i wałów,
— naprasowanie masywów —

Remont samochodów i motocykli

Korzystne kupno!

Moją nieruchomość położoną w Kościerzynie (Pomorze) tuż przy kościele, składającą się **z dwóch domów mieszkalnych** oraz przynależności i większego podwórza i nadającą się na wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwo handlowe względnie przemysłowe jestem gotów tanio sprzedać. Potrzebna wpłata 24.000 złotych. (30748

Klemens Wędlikowski

Kościerzyna (Pom.), Rynek 11.

Czy choroby płucne są uleczalne?

Przy astmie, katarze szczytów płuc, chronicznym kaszlu, flegmie, długotrwałym zachrypnięciu, winien czytać każdy broszurkę pod powyższym tytułem. Autor p. DR. GUTTMANN, b. naczelny lekarz Finsenowskiego zakładu kuracyjnego poucza w sposób zupełnie dostępny drogi naturalne do usunięcia tych ciężkich cierpień. Każdy cierpiący otrzymuje takową na żądanie za darmo i bez opłaty porta. Należy nadesłać pocztówkę (ofrankowaną 30 gr.) z podaniem dokładnego adresu do: **PUHLMANN & Co., BERLIN 865. Müggelstrasse 25-25a.** (30143

!! Tanio z własnej pracowni !!

Eleganckie

Płaszcze damskie, płaszcze męskie, płaszcze dziecięce

Ubrania męskie i chłopięce - Kapelusze damskie duży wybór

Wszelkie towary z metra **firany, kapy** i inne.

Firma Chrześcijańska! (22242) Firma Chrześcijańska!

Anna Dorożyńska, Bydgoszcz, ul. Długa 32.

Udzielamy bezprocentowych pożyczek na budowę i na spłatę hipoteki!

Potrzebny własny kapitał 10—15% od kwoty pożyczkowej, który oszczędzić można w małych ratach miesięcznych, amortyzacja 6—8%. (19131)

„HACEGE“ e. G. m. b. H. Gdańsk, Hansaplatz 2b.

Informacyj udziela: W. Biehler, Bydgoszcz, Marsz. Focha 23/25.

Radjo

PHILIPS, MARCONI

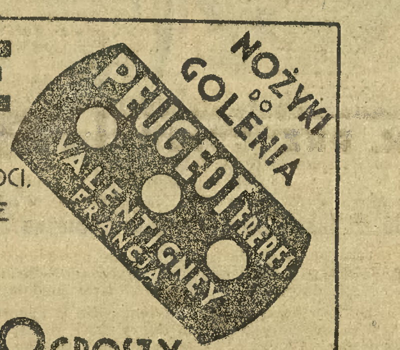
kompl. instalacje od 100 do 6000 zł. Spec. **wzmacniacze** dla ogrodów, hoteli i restauracji, **głośniki elektro-dynamiczne,** kombinacje **gramofon radjo.**

Całkowita elektryfikacja instalacji.
Żądajcie demonstracji w domu bez obowiązku kupna.
Dogodne warunki spłaty **do 12 miesięcy.**

„RADJOLAVOX“ Zakład radjotechniczny

Bydgoszcz, ulica Królowej Jadwigi nr. 9/10, telefon 2101.

KUPUJCIE

SĄ ONE NIEZRÓWNANEJ DOBROCI, OSTRE, TRWAŁE i OSZCZĘDNE NIE NISZCZĄ SKÓRY, GOLĄ KAŻDY ZAROST, A MIMO TO KOSZTUJĄ **TYLKO 50 GROSZY**

30849

Pożyteczny podarek na gwiazdkę!

Zegarek kryty „Ankier“ ze złota

amerykańskiego z trzema kopertami tylko za zł 11.—

zam. zł 60.— nic nie różniącego się od prawdziw. złota 14 kar. Wysyłamy na listowne zamówienie zegarek praktyczny, modny, ochraniający od kurzu, jak i od rozbicia się szkła, płaski wyregulowany do minuty „Ankier“ z gwarancją 15-letnią. 2 sztuki zł 21,50. Lepszego gatunku 14, 16, 18, 24, 30, 35 zł. Te same odkryte 7, 9, 13.50, 18, 22, 33, 45. Zegarek męski lub damski na rękę 11, 13, 15, 16, 23 zł. Budziki stołowe 10, 12, 14. Dewizki z amer. złota 1.50, 2, 3.50, 5, 8. Łańcuszki 1.50, 2.50, 4.— Branzoletki 1.50, 2.50. Za koszta przesyłki płaci kupujący. Reklamowy zegarek niklowy zł 5.—

Polska Sp. Zegarmistrz., „EFECTWATCH“ — 15.

WARSZAWA, Nowolipie 8.

Otrzymujemy moc listów dziękczynnych. (30858

Czy odgadniecie?

Nie loterja! **Nie podział!**

Z	A	N	O	P	N
B	L	I	N	L	U
L	N	O	W	I	

Tak drogie i pożądane w dzisiejszym czasie kamgarny na ubrania i kostjumy damskie, bieliznę damską i pościelową, gotowe ubrania i płaszcze: męskie i damskie, kołdry watowe, zegarki złote: damskie i męskie, aparaty fotograficzne i inne wartościowe przedmioty możecie u nas otrzymać zupełnie bezpłatnie. — Niema żadnego ryzyka. — Niepowodzenie wykluczone.

Prosimy nadesłać nam prawidłowe rozwiązanie obok umieszczonego zadania (litery należy ułożyć wszerz) **które oznacza trzy miasta polskie.**

Wraz z zadaniem prosimy w liście podać dokładny adres oraz załączyć znaczek pocztowy na porto, na co otrzyma WP. szczegółowy prospekt i niespodziankę. Posiadamy dużo listów dziękczynnych. (30855

Dom Wysyłkowy „Merkury“, ŁÓDŹ II, skr. poczt. 487.

Chcesz mieć zapewniony spokój na stare lata? - Rób oszczędności!

Przez noszenie obcasów gumowych

„GLOBUS“

zmniejszacie znacznie koszty reparacji obuwia, gdyż są one tańsze, a przytem 3 razy trwalsze od skórzanych. — Próba przekona!

Uwaga: Piłki reklamowe dodajemy **bezpłatnie!**

Polecamy również **płyty gumowe** do reparacji kaloszy i śniegowców po wyjątkowo niskich cenach.

„Wolbrom“ Fabryka Wyrobów Gumowych
Spółka Akcyjna
w Wolbromiu, woj. Kieleckie. 30799

Balsam na włosy „Kosmos“

środek przywracający siwym włosom pierwotny kolor.

Balsam „Kosmos“ nie farbuje włosów powierzchownie, lecz działalność swą wywiera na korzeniach włosów, przeto skutek okazuje się powoli, lecz pod gwarancją pewno. But. 4.-, 7.- i 10.- zł.

Do nabycia

Drogerja „KOSMOS“ Perfumerja

25994) **J. Gluma - Bydgoszcz, Dworcowa 19a.**

Najpiękniejszym podarkiem gwiazdkowym jest

PIANINO JÄHNEGO.

Zachwycająco szlachetny dźwięk każdego instrumentu

Złote medale - Grand Prix

Fabryka Fortepianów W. JÄHNE (30735

Bydgoszcz, ulica Gdańska 149, Telefon 2225

Filje: **Grudziądz,** ulica Toruńska 17-19, **Poznań,** ulica Gwarna 10.

Najdogodniejsze warunki spłaty.

NOWOŚCIĄ

jest niezastąpiona masa fibrowa, którą dajemy w miejsce tektury lub tym podobnym imitacjom. Nasze idealne „Casquette elastique“ są fantastycznie lekkie i WIECZNIE FASONOWE.

Największa Polska Pracownia Czapek w Bydgoszczy

W. Świtalska, ul. Mostowa 11

załatwia zamówienia zamiejscowe dla organizacyj wojsk. i towarzystw. **Odznaki** dla wojska i urzędników w wielkim wyborze.

26208 **CZAPKI**

Rok zał. 1883. **OBUWIE** Rok zał. 1883.

Towar pierwszorzędnej jakości we wszelkich gatunkach kupuje się najtaniej w firmie

FR. WIŚNIEWSKI, ul. Mostowa nr. 7.

Prima kalosze i śniegowce po cenach fabryczn. (29068

Nareszcie

i u nas mamy

kakao bananowe!

Fabryka wyrobów czekoladowych ANGLAS

wypuściła teraz na rynek idealny ten napój pod nazwą:

„BANKAO“.

„Bankao“ sporządzone z bananów i najlepszego kakao,
„Bankao“ łączy w sobie zalety świeżych bananów i kakao,
„Bankao“ zawiera dużo witamin, fosfatów i cukru gronowego,
„Bankao“ jest smacznem, odżywczem i wzmacniającem,

już do nabycia we wszystkich lepszych sklepach. 30114

†

W piątek dnia 5 grudnia br. zasnął w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach opatrzony Sakramentami św. mój najdroższy mąż, nasz kochany ojciec ś. p.

Paweł Siuchniński

o czem zawiadamia w głębokim i nieutulonym żalu

Żona z dziećmi.

Msza św. w wtorek o godz. 9 w kościele Serca Jezusowego.

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek o godz. 2 po poł. z domu żałoby. (18020

Głęboko wzruszeni dowodami życzliwości, okazanemi nam z wszystkich stron po nagłym zgonie ś. p.

Józefy Żuchowskiej

składamy na tej drodze Wielebnemu Duchowieństwu, szczególnie Ks. prob. Skoniecznemu, Krewnym i Znajomym oraz wszystkim Tym, którzy tak licznie się stawili, aby oddać ostatnią przysługę naszej kochanej Zmarłej — z głębi serca gorące

Bóg zapłać!

30932) **Michał Żuchowski i dzieci.**

---

†

Dnia 3. XII. 30 r. zasnął w Bogu po ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św. nasz drogi dziadek, teść, brat i szwagier ś. p.

Anastazy Ipczyński

przeżywszy lat75, o czem donosi w smutku pogrążona

RODZINA

Pogrzeb odbędzie się dnia 7. 12 30 r. o godz. 3-ciej z domu żałoby, ul. Siemiradzkiego, 1 na stary cmentarz. Osobnych zawiadomień nie wysyła się (30876

PODZIĘKOWANIE

Przewielebnemu Ks. Dziekanowi, Radcy Stepczyńskiemu, ks. Ziętarskiemu, panu Zawiadowcy, wszystkim urzędnikom stacji osobowej, całej drużynie konduktorskiej, wszystkim krewnym i znajomym za kojące słowa współczucia a pp. Antoniewskiemu i Karmińskiemu osobliwie za nader życzliwą pomoc przy tragicznym zgonie męża mego

ś. p.

Jana Paprockiego

jakoteż za liczny udział w obrzędzie pogrzebowym tudzież tudzież orkiestrze kolejowej, składa serdeczne (17996

„Bóg zapłać“

w głębokim smutku pogrążona **ŻONA**

Licytacja drzewa.

We wtorek dnia 16. XII. br. odbędzie się w leśniczówce **Rudnik** o godz. 9,30 sprzedaż

drzewa użytkowego i opałowego, sosnowego, brzozowego i drągów.

Sprzedaż nastąpi w drodze publicznego przetargu za natychmiastową gotówką. (30997

Magistrat Zarząd Lasów Miejskich
(—) Dr. Urbański.

Tani Bazar!

Stary Rynek, obok apteki. Poleca swój skład papieru duży wybór pocztówek, albumów, papieru fantazyjnego, przybory szkolne, scyzoryki, nożyczki, brzytwy i t. p. Uważać na firmę! 3 883

Na Gwiazdkę

polecam moje znane, z dobrej jakości **codziennie świeże wyroby.**

M. PRZYBYLSKI

fabryka cukierków :: i marcepanów ::

ulica Gdańska nr. 164

telefon 1398. (30800

Skład

z urządzeniem w centrum sprzedam tanio z powodu wyjazdu. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. (30911

Fabryka obuwia na Pomorzu poszukuje

krajacza

zaraz na stałą pracę. Of. pod „Krajacz“ do Dzien. Bydg. (30007

Zawiadomienie.

Podajemy niniejszem do łask. wiadomości, że powierzyliśmy firmie

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO TELEFONÓW z o. p.

Filja Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 67/68

wyłączną sprzedaż naszych bateryj na okręg Bydgoski.

Szan. Interesentów okręgu Bydgoskiego prosimy zamówienia na baterje anodowe i baterje do lamp kieszonkowych kierować łask. do wymienionej firmy, która również posiada na składzie stale świeże baterje.

Bałtycka Fabryka Elementów i Baterji „BALTA“, Brzeski i S-ka
Poznań, ul. Patrona Jackowskiego 34. (30860

Praktyczne podarki gwiazdkowe

artykuły optyczne

poleca w wielkim wyborze

Oskar Mayer

właśc. J. Jasieński i F. Zeller

Bydgoszcz, Gdańska 15, Tel. 1389

WUKA

na czas gwiazdkowy

poleca wyborowe

pierniki - biszkopty - keksy i wafle

wszędzie do nabycia.

PIERWSZA POZNAŃSKA FABRYKA KEKSÓW, PIERNIKÓW i WAFLI
W. Kurczewski
POZNAŃ

30794)

Na gwiazdkę!!

Zamów tam, gdzie tysiące czytelników Dziennika Bydgoskiego nabyło już nasze **dobre zegarki z wiecznem szkłem, zegarek z amerykańskiego złota,** niczem się nie różniący od prawdziwego złota 14 karat.

tylko za zł. 5.95 zam. 33

na listowne zamówienie wysyłamy natychmiast elegancki płaski zegarek wyr. do minuty, chód ankrowy z 8-let. gwar., 2 szt 11.75 4 szt. 23 50, 6 szt. 35, lep gat. 7 85 i 10 50, 13, 15 18 25 ze świecącym cyferblatem i wskazówkami 8 25, 10.50 13, 16, 19, 22, 28. kryty ankier z trzema kopertami amer. złoto 13, 15, 18, 20 25, 40, 50, na rękę amer. 10.90, 13,50, 11, 16, 18, 25. — Łańcuszki z amer. złota 1,50, 2, 4, 6, 8, 9, 10. — Takie same zegarki kieszonkowe niklowe 5.25, 6, 8, 10 — Budziki stołowe 10.50, 12, 14 złotych.

Adresować: Do znanej firmy:

KOMERCJA, WARSZAWA, Dzielna 45, Oddział 403.

Uwaga! Posiadamy setki listów dziękczynnych. Za koszta przesyłki płaci kupujący.

30792)

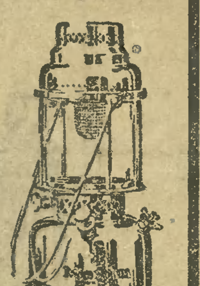
ŚWIATŁO

najważniejszym czynnikiem w życiu ludzkiem.

Lampy i latarnie naftowo-żarowe

„Maxim“

Szczyt techniki. Niezależne od przewodów i powietrza. Najpopularniej bezpieczne. Bardzo łatwe i najtańsze w użyciu.

Szczegółowe cenniki przesyła odwrotnie.

Skład Fabryczny (30150

BR. ŚNIEGOCKI, POZNAŃ, Fr. Ratajczaka 2, III.

Firma egzystuje od r. 1900. Nagrodz. wiel. złot. medalami i krzyżami.

Ostrzega się nie przepłacać u pokątn. handlarzy.

Korzystajcie z nadzwyczajnej okazji!

Płaski zegarek

z wiecznem niętłukącem się szkłem. Ostatni wynalazek XX w.

Tylko zł 4.67

Wysyłamy na listowne zamówienie za zaliczeniem poczt. zegarek elegancki płaski, niklowy kiesz. Chód wdzięczny, wyregulowany do minuty z gwarancją na 15 lat za dobry chód Gat. A 5.35, 3 szt. 15.45, 6 szt 30.—, 10 szt 49. - Lepszego gatunku ze świecącym cyferblatem zł 7, 9, 11, 15, 20, 25. Kryty „ANKER“ z amer. złota z trzema kopertami zł 10. 13, 15, 18, 22 28, 35. 45 Na rękę męskie i damskie zł 11, 13, 15, 16, 23, 30, 35, 40, 50 Budziki stołowe zł 9 15, 10, 12, 14, 16. Dewizki z amer. złota zł 1, 2, 3 50, 5, 8. Reklamowy zegarek stalowy z trzema kopertami zł 9. Za koszta przesyłki płaci kupujący.

Adres dla korespon. **Polska Wytwórnia Zegarmistrz.**

„PERFECTWATCH“

Warszawa, ul. Warecka, Skrzynka Pocztowa 808.

Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre:

Niniejszem zamawiam zegarek z am. złota. Jest to już trzeci zegarek, z poprzednich jestem **bardzo zadowolony.** Teodor Bławat, kierownik szkoły Klonia.

Na zimę! Na zimę!

Niebywała okazja. Zima się zbliża, każdy musi się zaopatrzyć w odpowiednie towary zimowe, ale brak mu nato pieniędzy. Firma nasza, biorąc pod uwagę ciężkie czasy i brak gotówki, postanowiła celem reklamy, wysłać każdemu po cenach wprost niebywałych. **Tylko za 10 złotych** cały komplet towarów zimowych a mianowicie: sweter męski duży do zapinania przy szyji, 6 par skarpetek zimowych bardzo mocnych, ręcznik waflowy, 3 chusteczki do nosa białe z kantami, krawat rypsowo-jedwabny ostatniej mody. To wszystko wysyłamy za bezcen, bo tylko za 10 złotych za zaliczką pocztową, po otrzymaniu listownego zamówienia płaci się przy odbiorze. Koszta przesyłki 2 zł płaci odbiorca. Prosimy adresować: (30804

Firma Lewkowicz, Łódź, Skrzynka Pocztowa 178.

Wdowa kat. po właśc. tartaku, bezdzietna, lat 48, o wyglądzie młodszym, przystojna, mająca wyższy czynsz miesięczny, znudzona samotnością

szuka męża.

Panowie z sfer wyższych, o dobrym charakterze, na dobrych stanowiskach lub przemysłowcy od lat 45—55 raczą swe oferty złożyć do filji Dzien. Bydgoskiego pod „A. M. S. 978“. Rzecz traktuje się honorowo.

17987) Rozwodnicy wykluczeni.

KAŻDY POSTĘPOWY

Hotel i pensjonat

powinien posiadać dobre i trwałe kołdry.

Ten znak

na kołdrze, to gwarancja za jakość naszych niezrównanych kołder.

J. PIJACZYŃSKI s.k.
FABR. KOŁDER-BIELIZNY
BYDGOSZCZ, GDAŃSKA 163
(GMACH HOTELU POD ORŁEM)

30801

Instrumenta muzyczne

na gwiazdkę poleca

St. Niewczyk

Bydgoszcz, Gdańska 147.

Wytwórnia Instrumentów Muzycznych.

Wykonuje się naprawy instrumentów smyczkowych i dętych.

Jan Schachtmeyer

tylko **Kościelna 10**

poleca swój wielki wybór w

Cukierkach
Czekoladach
Piernikach (30886
Bombonierkach
Kuwerturę, masę marcepanową

Hurt. Telefon nr. 681. Detal.

Prima górnośląski { **węgiel** **brykiety** **koks hutniczy** (29581

dostarcza w każdej ilości z tutejszej składnicy loco piwnica po korzystnych cenach

„IMPREGNACJA“

składnica ul. Chodkiewicza 8-18 (cegielnia), telefon nr. 1300.

Niezwykła okazja!

Pończochy dziecięce	zł 0,50
Kołnierzyki męskie	„ 0.80
Buciki dziecinne	„ 2,25
Jaczki	„ 3,30
Pulowery męskie	„ 5.50
Śniegowce damskie	„ 5.95
Jaczki	„ 7 95
Buciki damskie	„ 15 50
Buciki męskie	„ 19,50
Płaszcze damskie z im. futra	„ 48,50

30804) **2 MOSTOWA 2**

Skład rzeźnicko wędliniarski poszukuje zaraz

zdolną ekspedjentkę

z branży rzeźnickiej. Mistrz rzeźnicki **G. Wendt, Bydgoszcz, Kujawska 113.** (30895

ZABAWKI

wszelkiego rodzaju (gatunku), galanterję skórzaną: torebki damskie, teki i t. p.
kupuje się najkorzystniej w firmie

J. SZAROWSKI, BYDGOSZCZ

Tel. 1143. Dworcowa 10. Tel. 1143.

Każdy kupujący otrzyma podarek gwiazdkowy. Do 10-go grudnia udziela się 10 proc. rabatu.
(30144

Mechaniczna stolarnia Józef Eken i Syn

Bydgoszcz, Śląska 3

wykonuje wszelkie prace w zakresie stolarstwa.
Specjalność: pokoje stołowe i męskie
w pierwszorzędnem wykonaniu. (10628
Przyjmujemy wszelkie obróbki drzewa

Pierze-Puch-Wyprawy

polecają najtaniej
Karol Kurtz nast. Bydgoszcz
zał. w r. 1839, **tel. 1210, Poznańska 32.**

Parowa czyszczalnia pierza (22229
przyjmuje pierze do czyszczenia co wtorek i czwartek.

NA GWIAZDKĘ! BEZPŁATNIE

Chcąc spopularyzować naszą księgarnię, postanowiliśmy dla reklamy rozdać na Gwiazdkę **bezpłatnie wśród Czytelników „Dzien. Bydg."** większą ilość następujących ciekawych książek:

1. **Nowa kuchnia domowa, 181 nowych przepisów** gotowania i smażenia.
2. Dr. Müller: **Na nowszy lekarz domowy** — 550 cennych porad z ilustracjami.
3. Dr Gesen **Higjena miodowych miesięcy.**
4. **Poradnik lekarski chorób wenerycznych.**
5. Dr. Brann. **Samogwałt u mężczyzn i kobiet.**
6. Spencer: **Etyka stosunków płciowych.**
7. Spencer: **Rozwój stosunków płciowych.**
8. Dr Surbled: **Sekretne sposoby małżeńskie.**
9. **Powszechny Sennik Egipski** z dodatkiem sztuki wróżenia z ręki i z twarzy.
10. **Najnowsza Kabała Wszechświatowa,** 48 kart wróżbiarskich z pouczeniem wróżenia.
11. **Tajemnice Czarnej Magji.** Opis wykonania 150 sztuk magicznych z ilustracjami.
12. **Flirt Polski.** Ciekawa gra towarzyska.
13. **Jak się zachować w towarzystwie?**
14. **Najnowszy Sekretarz Polski** dla wszystkich.
15. **Jak zdobyć powodzenie w miłości.** Z dodatkiem rozmówek i kodeksu towarzyskiego.
16. **Wieczory zabaw i śmiechu.** Wesoły i ciekawy przewodnik towarzyski.
17. **Zbiór monologów i kupletów z nutami.**
18. **Figlarz Warszawski.** Zbiór żartów.
19. **Co śpiewają w kabarecie?** Zbiór piosenek i kupletów kabaretowych
20. **Szczegółowa Mapa Polski** 75x65 cm. 1920.

DLA DZIECI i MŁODZIEŻY:

21. **A. B. C.** Elementarz obrazkowy dla dzieci
22. **Wybór najpiękniejszych bajek Andersena.**
23. **Dla naszej dziatwy.** Zbiór 70 bajek.
24. **Robinzon Kruzoe** i jego przygody.
25. **Przygody Guliwera.**

RADJO!

Jak sobie samemu, tanim kosztem zbudować:

26. **Radjoaparat detektorowy.** 24 rys.
27. **Radjoaparat jednolampowy.** 20 rys.
28. **Wzmacniacz lampowy.** 20 rys.
29. **Radjoaparat wielolampowy.** 20 rys.

Celem otrzymania książek bezpłatnie, należy niniejsze ogłoszenie wyciąć, podkreślić żądane książki i przesłać; jedynie jako zwrot kosztów reklamy, opakowania i przesyłki należy załączyć 85 gr. od każdej książki w znaczkach lub P. K. O Nr. 65.703. Za zaliczką się nie wysyła.

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA — Dział I. w Jędrzejowie (Woj. Kieleckie). (30755

SIWE WŁOSY
farbuje naturalnie i trwale nieszkodliwa farba na włosy **„REWAX"** w kolorach: blond, chatain., bronzowym i czarnym Karton zł. 6,—.
Pierwotny kolor włosom przywraca stopniowo **„AXELA"** REGENERATOR włosów, butelka 3,— zł. W Bydgoszczy do nabycia w następujących drogerjach: Fr. Bogacz, Dworcowa 94; W. Heydemann, Gdańska 20; B. Kiedrowski, Długa 64; Kaźmierski, Gdańska 5; A. Schiefelbein, Bocianowo 1. W Osiu w drogerji A. Kłoniecki. W Tucholi w drogerji St. Wawrzynowicz. (27359

PIECE

w rozmaitych gatunkach tylko wyrobu krajowego
poleca po przystępnych cenach

Fa. JULJ. MUSOLFF
Tow. z ogr. poręką (23397
ul. Gdańska 6 BYDGOSZCZ Tel. 26 i 1650

Poszukujemy do Gdyni

st. technika-mechanika (niedyplomowanego inżyniera) lub elektrotechnika

wieloletnią praktyką, obznajmionego z eksploatacją motorów elektrycznych i urządzeń przeładunkowych, możliwie z praktyką warsztatową i ze znajomością niemieckiego. Of. z podaniem życiorysu i wysokości wynagrodzenia pod **„Technik"** do Dz. Bydg. (30770

Pianino B. Sommerfelda

jest

najmilszą niespodzianką gwiazdkową!

Proszę przekonać się w moich magazynach o pierwszorzędnym gatunku pianin, ich silnym, śpiewnym tonie i eleganckiem wykonaniu.

Przez dogodne warunki spłaty i niskie ceny umożliwiam nabycie tego najbardziej pożądanego

prezentu gwiazdkowego.

B. Sommerfeld

Śniadeckich 56 **Bydgoszcz** *Gdańska 19*

Największa w Polsce Fabryka Pianin.

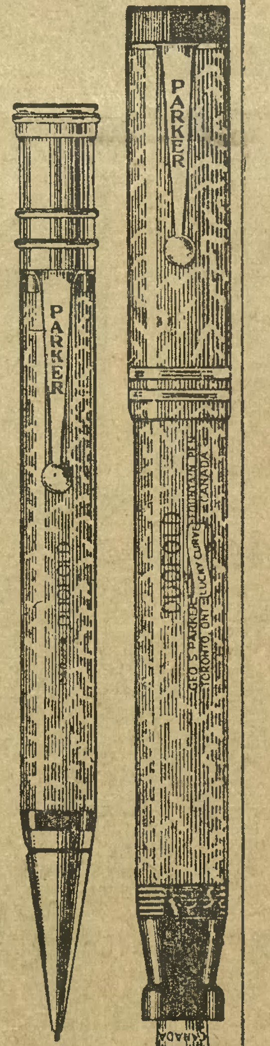
Filja: **Gdańsk,** *Hundegasse 112.*
Grudziądz, *Groblowa 4.*

(29647

Kłopoty gwiazdkowe nie istnieją!

Pióro Parker Duofold skłoni Waszych przyjaciół do wiecznej pamięci o Was.

Wszystkie Wasze wzruszenia serdeczne, jakie przeżywacie podczas wigilji, wyrazi najlepiej pióro Parker Duofold. Jego wieczne piękno i doskonałość utrwali pamięć o Was na długie dziesiątki lat.

Możność ciągłego pisania bez zmęczenia!

Tylko piórom Parker Duofold zawdzięcza świat handlowy dobrodziejstwo, jakiem jest możność ciągłego pisania bez zmęczenia. W chwili dotknięcia papieru końcem stalówki, pióro pisze lekko, ciągle i bez wstrząsu. Stalówka, gwarantowana na przeciąg 25 lat, sunie gładko po papierze, pisząc od 6-7000 słów po jednem napełnieniu pióra!

Żywe, błyszczące barwy.

Najwybredniejsze nawet gusta zadowoli przepych następujacych kolorów, w jakich wykonano pióra Parkera i odpowiednio do nich dobrane ołówki automatyczne: lakowo-czerwony, zielony, błękitnoniebieski, mandarynowo-żółty, czarny i złoty oraz w luksusowem wykonaniu z masy perłowo-czarnej.

Parker Duofold

Pióra: Senior Zł. 80.-, Special Zł. 70.-, Junior Zł. 60.-, Lady Zł. 55.-, Ołówki automatyczne odpowiednio dobrane do piór od Zł. 30.-. do Zł. 40., Postumenty zprzedłużaczami do piór od Zł. 40., do. Zł. 250.

Generalne przedstawicielstwo na Polskę i Wolne Miasto Gdańsk:

A. J. OSTROWSKI, Łódź

Piotrkowska 55, tel. 203-54, i 215-40. Oddział w Warszawie: Bielańska 18. Cenniki na żądanie

30784

Ogłaszajcie się w „Dzienniku Bydgoskim"!

Nowe kursy samochodowe
amatorskie i zawodowe.
Do nauki jazdy 4 nowoczesne samochody. Kursy amatorskie odbywają się w godzinach wieczorowych. 23160
Kursy samochodowe Z. Kochańskiego w Bydgoszczy
3 Maja 14a, tel. 1185.

Największy wybór gramofonów
Ceny najniższe, bo fabryczne. We własnym dobrze zrozumianym interesie prosimy się o tem przekonać. (39697
A. Drygas, Bydgoszcz
Gdańska 13-14.

30861

Przecież to jest rzeczą nader prostą
sporządzanie swych likierów i wódek w domu na esencjach Reichela. Smakują nadspodziewanie dobrze. Do nabycia w drogerjach oraz handlach spirytualjów lub u Gen. Repr. na Polskę Ch. Nowomiejski, Kraków. Dietlowska 65.

25866

Na raty miesięcznie **20 zł.**
EXPRESS

Kromczyński, Poznań
Aleje Marcinkowskiego 5.
Agenci do sprzedaży maszyn do szycia potrzebni.

Obrazy, lustra

najlepiej, najtaniej kupuje się za gotówkę i na raty w firmie 24222
Józef Mruk, Bydgoszcz
Długa 51, w podwórzu
Także szklarnia, oprawa obrazów i luster

Kafle

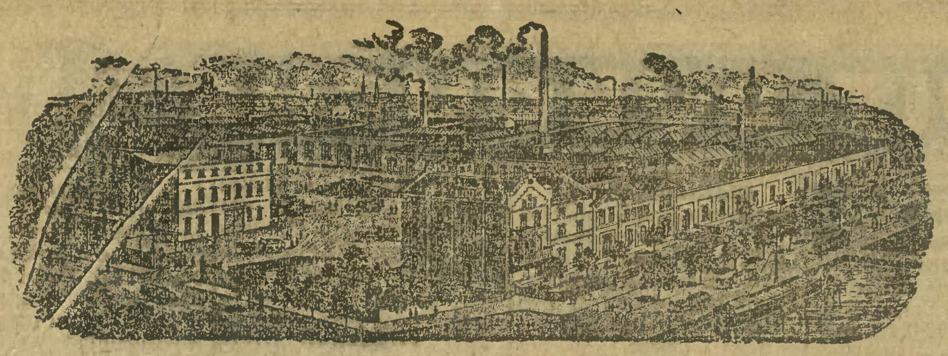
przedniejszego gatunku, białe, bronzowe, zielone i niebieskie poleca po cenach przystępnych 23922
„Impregnacja" Bydgoszcz
składnica
Chodkiewicza 8-18
tel. 1300 i fabryka Nakło tel. 58.

Skóry surowe

kuny, tchórze, lisów, wydry, zajęcze, królicze i włosie końskie kupuje (27709
Handel skór
P. Voigt
Bydgoszcz
Bernardyńska 10
Tel. 1441 i 1558.

3 platformy

masywnie zbudowane korzystnie sprzedam (30706
Leon Światowiak
Dworcowa 72.
Fa. Hartwig.

Kupujcie tylko krajowe wyroby Grakony!

„GRAKONA"

Onufry Gertner i Ska

Fabryka Pilników i Narzędzi T. z o. p.

w Bydgoszczy, ul. Marcinkowskiego 7-8

Adres telegr.: „Grakona" Bydgoszcz Telefon nr. 176.

Wyrabia: **Pilniki:** Pilniki różnych typów, tarniki do drzewa, skóry, miękkich metali, raszple kowalskie, pilniki do ostrzenia pił. Ponownie nacina stępione pilniki. **Narzędzia:** Obcęgi ręczne, obcęgi monterskie (kombinierki i do drutu) kleszcze, młotki ślusarskie i stolarskie, skrobarki, rozwiertarki, oskardy młyńskie, oprawki do oskard, śrubociągi, przecinaki, przebijaki, młotki i babki do klepania kos, klucze prasowane do rowerów i samochodów oraz **klucze kute do nakrętek.**

Cukrownictwo: Noże dyfuzyjne, gryzy do ostrzenia noży, pilniki specjalne do ostrzenia noży. Ponownie frezuje stępione gryzy. **Kuźnia wykrojowa:** przyjmuje zlecenia na części kute i prasowane według rysunków i wzorów.

Gwarancja za każdą sztukę. (40089) **Wyroby Grakony nie zrównane w jakości.**

POLECENIA

Tani Bazar! (30842
Stary Rynek, obok apteki. Poleca perfumy, pudry pasty, mydła toaletowe tylko — z pierwszorzędnych firm. — Szczoteczki grzebienie, lusterka, wielki wybór przyborów toaletowych. Bižuterja sztuczna. Uważać na firmę!

Przyjmuję (18048
męską, damską i pościelową bieliznę do szycia. Dworcowa 12, II lewo.

Chorzy!
Chcecie zdrowie odzyskać musicie pić zioła lecznicze Dr. Wojnowskiego, znane ze swej skuteczności. Broszurki gratis. Do nabycia tylko w drogerji Minerwa, Bydgoszcz Śniadeckich 42. (30967

Najtaniej
zakupisz wszelkie artykuły sportowe, sanki, łyżwy, śniegowce, kalosze, zabawki dziecięce. Ceny niskie. Długa 50, tel. 945. (30978

Bieliznę (18085
pierze, prasuje, reperuje. Adr. wskaże filja Dzien.

Gdzie
można kupić najsolidniejsze i najtaniej meble na gwiazdkę? nowe lub okazyjne, tylko w Magazynie Mebli Górnoślązaków największym przedsiębiorstwie meblowym zakupu i zamiany ul. Śniadeckich nr. 56, tel. 1025. (1800(

I a grzyby
litewskie, prawdziwki suszone po cenie 7.50 zł najmniej 5 kg. franko za pobraniem dostarcza G. Kobrowski, Eksport Grzybów Marcinkańce p. Grodno. (3092

Futra
wszelkie przerabiam, reperuję solidnie, modnie i tanio. Kuśnierka, K. Kotowska, Nowodworska nr. 53 a. (30038

Abażury (18081
wykonuje szybko i tanio M. Kozłowska, Gdańska 44

Futra
męskie, skunksy i jonaly okazyjnie tanio sprzedaje Pracownia Futer, Bydgoszcz, Dworcowa 91. 18057

Fortepiany
stroi i naprawia na gwiazdkę. Wicherek, Grodzka 16, róg Mostowej, tel. 278. (30983

Krawcowa
szyje po domach u siebie, wyjeżdżam także na wieś, Gdańska 88. 18 09

Krawcowa
kuśnierka szyje suknie 8, płaszcze 18. Marsz. Focha nr. 3 II p. (18061

Po (18067
3 zł kapelusze damskie i męskie fasonuję. Em. Warmińskiego 17, II p.

SPRZEDAŻE

Skład
kolonjalny i delikatesów najlepsze położenie Bydgoszczy z towarem za 20 000 zł na sprzedaż Grundtke, Bydgoszcz, Śniadeckich 38 róg Dworcowej. (30943

Najcenniejszym podarkiem na Gwiazdkę

jest

piękna biżuterja

wzgl. zegareczki!

Polecam w wielkim wyborze po zniżonych cenach: zegarki męskie i damskie na rękę i kieszonkowe w złocie, w srebrze i niklu, branzoletki, pierścionki, kolczyki, papierośnice w srebrze i alpace.

Wielki wybór w **obrączkach ślubnych** *już od 10 zł począwszy*

Henryk Kaszubowski

Najstarszy zakład zegarmistrzowsko-złotniczy

ul. Długa 29 Bydgoszcz Telefon 1123

Dom (18061
(willa) wolne mieszkanie, cena 12000 sprzedam. Sokołowski, Śniadeckich 40.

Kamienicę
ogród, skład, mieszkanie wolne, sprzedam półdarmo, lub zamienię na gospodarstwo. Gdańska 101. gospodarz. (18051

Skład
kolonjalny urządzeniem i towarem przy rynku, 3 pokoje, kuchnia oświetlenie elektr. towaru za 5000 zł z powodu objęcia posady za 6.000 zł na sprzedaż. Lokal tani. Wiad. w Dzien. (30900

Okazja!
Kiosk bardzo tanio sprzedam. ul. Gdańska 85, kawiarnia. 18049

Willę
piętrową komfortową centrum, garaż, korzystnie sprzedam. Sokołowski, Śniadeckich 40. (18064

Dom
IV piętr. centrum miasta Bydgoszczy. Roczny dochód 20.400 zł, cena 170.000 zł, wpłata 100.000 zł poleca Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (31023

Kawiarnię
cukiernię z urządzeniem 3 pokojowem mieszkaniem i towarem tanio sprzedam. Dz. Bydg. Toruń pod „Cukiernia". (40000

400 mórg
ziemi buraczanej w Poznańskiem prywatne, wysoka kultura, pełny inwentarz zabudowanie masywne, wpłaty 100 tys. reszta na 8%. Ruszkowski, Dworcowa 73. (18033

Dom
II piętrowy centrum miasta Bydgoszczy. Roczny dochód 10.500 zł, cena 70.000 zł wpłata 40 000 zł poleca Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (40026

Dom
II piętrowy centrum miasta Bydgoszczy. Roczny dochód 7.000 zł, cena 48 000 zł, wpłata 30.000 zł, poleca Westfalewski. Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (40027

Dom
III piętr. centrum miasta Bydgoszczy. Dzierżawa roczna 19 800 zł. cena 165 000 zł. wpłata 80 000 zł poleca Westfalewski, Bydgoszcz. Dworcowa 17, tel. 698 (31 24

Hotel (40005
Restauracja, 5 pokoi noclegowych, miejscowość kuracyjna, cena 6 tys. zł. sprzedam. Inowrocław — Dworcowa 40, Osiński.

Dom
II piętrowy centrum miasta Bydgoszczy. Roczny dochód 17.500 zł, cena 115.000 zł, wpłata 70.000 zł poleca Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (31025

3 piętrowy (18063
dom, komfortowy dochód 20.000, cena 175.000, wpłata ugodowa sprzeda Sokołowski, Śniadeckich 40.

Pierwszorzędna
restauracja z stałą koncesją w centrum miasta na Pomorzu. poszukuje uczciwego kierownika z kaucją 2—3 tys. zł od 28—35 lat. Cel matrymonjalny nie wykluczony. Of. do Dz. Bydg. pod „R. P.". 31033

10—15
kanarków z klatkami tanio na sprzedaż. Bocianowo 47, II ptr. pr. (30963

Sprzedam
ręczny magiel, lampkę porcelanową naftową. Garbary 11, I ptr. lewo dom tylny. (30984

Bufet
kredens korzystnie sprzedam. Malborska 15. (30993

Pianino
sprzedam. Śniadeckich 6, par. prawo. (18045

Rowery
maszyny do szycia, wszelkie części sprzedajo półdarmo. „Rower", Gdańska 41. (13050

Likwiduję
handel mebli i sprzedaję po bardzo nikich cenach meble różnego rodzaju jak i lustra. Skład, Chrobrego nr. 12. (18077

Maszyna
do pisania tanio na sprzedaż. Jezierski, Pomorska nr. 45/6 18082

Okazyjnie
oa sprzedaż zaraz restauracja z koncesją zgoda gospodarza w powiatow. i kuracyjnym mieście przy Rynku w Inowrocławiu nadający się na każdy interes — tanio do oddania. Krokowski, Inowrocław. Kościuszki 17. (40006

Bardzo
korzystnie sprzedam sypialkę dębową. Jackowskiego 33. (30974

Radjo (40009
aparaty, 3 i 4 lampkowe już od zł 250 począwszy także kompletne urządzenia poleca korzystnie Kilian, Marcinkowskiego 11. Demonstracje każdego czasu, także wieczorami, oraz w niedzielę i święta.

Nowy
westfalski piec na sprzedaż. Jackowskiego 32, 1 p. prawo. (3090

Kafle
sprzedam Właściciel Florjana 17, między 5 6. 18080

Pianino
sprzedam tanio. Majewski Pomorska 65. (18070

Samochód
do wyjazdu z szoferem wypożyczam. Adres filja Dzien. (1891

Kuchnia
elegancka kompletna 150. Stolarnia, Nakielska 8. (30951

Sypialkę
dębową 600 zł, kuchnie modne tanio sprzedam, stolarnia Marszałka Focha 31. (30991

Koń
na biegunach tanio sprzedam. Pomorska nr. 49/50. I ptr. prawo. (18074

KUPNA

Zakupuję (30964
wszelkie stare żelazo. Składnica Starego Żelaza Marszałka Focha 31.

LEKCJE

Maturzysta
narazie bez pracy s uka korepetycji zaraz. Zgłoszenia pod „Matura" do filji Dzien Bydgoskiego. (18078

POSADY WOLNE

2 podróżujących
rutynowanych przyjmje zaraz zaprowadzona od kilku lat poważna Spółka Akcyjna. na artykół bezkonkurencyjny. Warunki wysoka prowizja i ewtl. stała pensja. Piśmienne wyczerpujące zgłoszenia pod „600 zł miesięcznie" przyjmuje „Par", Dworcowa 72. 30941

Panów
wymownych poszukujemy natychmiast do podróżowania na artykuły dla gospodarzy. Pensja miesięczna 800 zł. Zgłosz. Dz. B. Toruń pod „1665". Znaczek załączyć. (40001

Pończoszarka
na sankową maszynę potrzebna zaraz, zarobek dobry. Adres w Dz. Bydg. 30906

Duet (18058
damski lub trio potrzebny. Hotel Dąbrowskiogo.

Ekspedjentka
początkująca, wymowna, sumienna, mocna w rachunkach, z wolnem utrzymaniem, zaraz potrzebna. Żmijewski, Grudziądz, Lipowa 3. (30999

DZIERŻAWY

Skład
mieszkanie wydzierżawię. Gdańska 41. Kolecki. (18053

Stajnia
na 2 konie i miejsce do woza na podwórzu do wynajęcia zaraz. Hotel Dworcowy, Zygmunta Augusta 9. (40044

Duże (40049
wygodne, wysokie sklepy do wynajęcia. Hotel Dworcowy, Zygm. Augusta 9.

MIESZKANIA

Mieszkanie
do wynajęcia. Łokietka 17, III ptr. (18056

Na biura (30942
lub dla lekarza mieszkanie 5 pokojowe blisko Sądu na sprzedaż. Grundtke Bydgoszcz, Śniadeckich 33, róg Dworcowej.

Piękne
3 pokojowe mieszkanie z wszelkiemi wygodami na pierwszorzędnej spokojnej ulicy blisko tramwaju za zwrotem kosztów remontu i jednorocznym czynszem do wynajęcia. Zgłosz. do Dz Bydg. pod „Piękne" (30988

Mieszkanie
3 pokojowe i kuchnie oddam, 1 rok dzierżawy z góry i remont. Oferty pod „Mieszkanie", filja Dzien. Bydg. (40015

Mieszkanie (18079
3 pokojowe korzystnie odda „Victoria"- Śniadeckich 22.

POKOJE

Pokój
umeblowany. Szczecińska nr. 1, I. ptr. 18016

Pokój (18047
umebl. zaraz do wydzierżawienia. Gdańska 142 II.

Pokój
komfortowo umeblowany dla 1 lub 2 panów. Kościuszki 7, tel. 1269. (18084

Pokój (18083
zaraz. Dworcowa 1a, I.

Pokój
z niekrępującym wejściem światłem elektrycznem na parterze do wynajęcia. Mężydłowa, Sienkiewicza nr. 61. 18007

Pokoje (18047
Hetmańska 13, Fibich.

Wynajmę
pokój. Gdańska 31/32, II. lewo tel. 1327. (18054

Pokój
Św. Jańska 14, II. (18055

Pokój (30968
umebl. z używaniem kuchni dla małżeństwa tylko dla urzędników. Podgórna 17, gospodarz.

Pokój
dla 1 lub 2 osoby zaraz lub później do wynajęcia. Toruńska 8, part. (30950

Dwa
duże pokoje umebl. do wynajęcia zaraz (lub na biuro). Długa 8, I ptr. front. (30989

1 — 2 pokoje
umebl. z używaniem kuchni zaraz. Garbary 11, dom tylni, 1 p. lewo. (30985

Pokój
do wynajęcia Ziętek, Weł. Rynek 4, II p. (3097.

Pokój (30982
umeblowany z osobnem wejściem. Na Wzgórzu 61.

Pokój (18066
elegancki niekrępujący. Paderewskiego 10, III lewo

Do
wynajęcia 3 pokoje umeblowane z urządzeniem kuch. od 1 stycznia. Wiadomość Dzien. Bydg. Grudziądz. (30998

Baczność!
P. Urzędnicy Izby Handlowej i Magistratu mogą dostać tanio pokój umeblowany. Zgł. „Express", Zydmunta Augusta nr. 9. (40043

Pokój
elegancki niekrępujący. Wileńska 11, I. (18068

RÓŻNE

Kulturalny (40013
upominek to książka na gwiazdkę. Wielki wybór książek już od kilkudziesięciu groszy w księgarni N. Gieryna, Pl. Teatralny.

Restauracja
Marcinkowskiego nr. 6, wydaje dziennie obiady i kolacje. (18076

Ostrzegam
przed nabywaniem dwóch weksli po 500 zł każdy, wystawione na rok 1931 od Rocha Laurentowskiego, a wystawione przez Edwarda Jasińskiego, gdyż sprawa oprze się o sąd. Edward Jasiński, Chocimska 19. (30976

Wspólnika (30986
z kap. 10 000 do dobrze zaprowadzonego przedsiębiorstwa w celu powiększenia, przyjmę zaraz. Mieszkanie do dyspozycji. Spieszne oferty pod „Z. Z. 50" do Dzien. Bydg.

MATRYMONJALNE

Panna
zgrabnej figury, ciemna blondyna lat 38. Posiadam mieszkanie 3-pokoj meble, gotówkę. Panowie dobrego charakteru na stałej posadzie kupcy rzeźnicy którym zależy na dobrej żonie, zechcą złożyć of. z fotogr. do filji Dzien. Bydg. pod „Bydgoszczanka". (18075

Wdowiec
lat 39, urzędnik państwowy, z 5 pokojowem mieszkaniem poszukuje pani z majątkiem w celu matrymonjalnym. Oferty z fotografją proszę nadesłać do filji Dziennika Dworcowa pod „K. K. 39". (18060

Panna (40038
lat 26, skromna, inteligentna, na stanowisku na wsi, posiadająca kilka tysięcy gotówki z powodu braku znajomości pragnie nawiązać korespondencję w celu matrymonjalnym z wojskowym zawodowym. Tylko poważne oferty uprasza się złożyć do Dz. Bydg. pod „Panna"

Kawaler
w średnim wieku, posiadający własny interes i kamienicę w centrum Bydgoszczy, pragnie poślubić pannę lub wdowę bezdzietną, posiadającą odpowiedni majątek. Panie serjo myślące zechcą łaskawie oferty złożyć z fotografją, którą się zwraca pod „D. A." do Admin. Dzien. Bydgoskiego. (31030

COGNAC BISQUIT DUBOUCHÉ

27361

POLECENIA

Wojskowe
sprawy każdego rodzaju przeprowadza Biuro Porad Wojskowych Długa 5, Miernik. (27863

Jako
podarunki gwiazdkowe jaczki, kamizelki, swetry, pullowery (również z zamkami) getry, bieliznę, czapki, szale itd. poleca Maszynowa Pracownia Swetrów S. Bauer, Bocianowo 17. (179(1

Zabawki
w wielkim wyborze. Klinika lalek. Bazar Amerykański. Gdańska 21.(30812

Futra
najlepiej wykona kuśnierz nieukrywający w ogłoszeniach swego nazwiska. Stanisław Rudak, Dworcowa 64. 30677

Meble
kompletne urządzenia oraz pojedyńcze, specjalność materace, kanapy, leżanki, za gotówkę i na spłaty po niskich cenach poleca T Sajkowski, Bydgoszcz, Jezuicka 18. (20571

Obuwie
kupuje się najkorzystniej u Gabrielewicza, PlacPiastowski 3. 23299

Meble
w każdej cenie, pokoje męskie, sypialnie, kuchnie, krzesełka wiedeńskie. **H. Schmidtke.** Szpitalna 6.— Czysta praca, akuratna dostawa, dogodne warunki spłaty. (21395

Materace
patentowe wykonuje fachowo po cenach fabrycznych Józef Bobkiewicz, Urocza, wejście Kowalska nr. 5. (24560

Meble
wszelkiego rodzaju znane ze swej jakości pod gwarancją Przekonajcie się że ceny najtańsze, warunki najdogodniejsze. Tylko u Stanisława Dobrzyńskiego Długa 4. (30602

Śniegowce
kalosze, naprawy z indyjskiej gumy przyjmuje się do reperacji. E. G u h l i Ska, Bydgoszcz, Długa 45, tel. 1934. Hurtownia skór i gumy indyjskiej. (20410

Wózki (17971
lalkowe, rowerki 3 kołowe hulaj-nogi, wózki dziecięce najnowsze modele poleca Fabryka Wózków Dziecięcych „Sport", Bydgoszcz, 3 Maja 19. Wykonuje reperacje. Hurt!

Meble
wszelkiego rodzaju jak: sypialnie, jadalnie, męskie pokoje, kuchnie oraz różne meble pojedyńcze poleca najtaniej z własnych warsztatów Fr. Kasprowicz, Bydgoszcz Długa nr. 66. (30618

Klinika lalek.
Duży wybór zabawek poleca Bazar Tani, dawn. Bytomski, Dworcowa 15a. 30811

„Janina" (17985
zakład fotograficzny w Bydgoszczy, Dworcowa 95 poleca się Szan. Publiczności miasta i okolicy. Na gwiazdkę ceny pocztówek zniżone o połowę.

Meble
sypialnie, jadalnie, pokoje męskie, kuchnie. Meble pojedyńcze: szafy, lustra, krzesła, łóżka, leżanki, kanapy, garnitury klubowe najtaniej i na raty kupisz tylko u **Andrzeja Nowaka,** Bydgoszcz, Wełniany Rynek 5/6, tel. 2143. Specjalność: kompletne urządzenia dla nowożeńców. 19798

Uwaga! (30910
Prasuje się wszelką garderobę tanio i starannie. St. Gudel, Łokietka 2.

Futra
wszelkie przerabiam, reperuję solidnie, modnie i tanio. Kuśnierz, Pomorska nr. 32a. (22230

30 % zniżki
taniej niemożliwe. Już od 35 zł materace pełnowyściełane, wraz z siatką „Heureka". Takich cen nie było jeszcze. Wyjątkowa okazja świąteczna. Największa wytwórnia w miejscu; Marszałka Focha nr. 32. 30620

Meble
różne stoły, krzesła, leżanki, szafy, rowery poleca tanio Skład, Dworcowa 65. (30780

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo
100 mórg ziemi pszenno-buraczanej, 12 mórg łąki, zabudowanie I klasy. Dom 6 pokoi bez inwentarza, cena 26.000 wpłaty 15.000 s p r z e d a biuro Pogoń, Dworcowa 80.

Gospodarstwo
19 morgowe (nizina) z piekarnią z powodu choroby na sprzedaż lub wydzierżawię. Zudse, Otorowo poczta Solec Kujawski. 17938

Majątek
650 mórg, blisko Torunia z kompletnym żywym i martwym inwentarzem sprzeda za 300.000 zł. wpłaty 150 000, lub zamieni na większą kamienicę Lubiewski, Toruń, Wodna 29. (30722

Kamienica
centrum miasta z warsztatami, dochód miesięczny 1000 zł, cena 60.000. Kamienica interesami, dochód miesięczny 480 zł, cena 40.000 sprzeda biuro Pogoń, Dworcowa 80, telefon 18-15'

Parcelacyjne(30726
wyborowe osady dogodnie sprzedaje: Pawelec, generalny plenipotent, Grudziądz, Groblowa 11.

Realność
z kompletnem urządzeniem składowem kolonjalnem, 8 pokojowem mieszkaniem i ogrodem, stajnią, stodołą, 7 mórg roli, 1/4 morgi łąki, nadająca się na każde przedsiębiorstwo, w Górznie, powiat Brodnica, natychmiast na sprzedaż. 4 pokoje i skład wolny. Pośrednictwo niewykluczone. Teofil Magdziński, Inowrocław, ul. Solankowa 33. 30489

Skład
kolonjalny sprzedam lub zamienię. Adres w Dzien. Bydg. (17954

Hotel
z restauracją i wyszynkiem, w pełnym biegu, śliczny dom, ładne urządzenie, obrót 6—7 tysięcy miesięcznie, bez konkurencji w mniejszem mieście lecz bardzo ruchliwem, oprócz hotelu i t. d. przynosi dom dzierżawy 4.500 rocznie, sprzedam z powodu choroby. Cena podług ugody. Wpłaty potrzeba 40.000 zł, reszta na długie lata. Zgłosz. tylko poważnych reflektantów do Dziennika Bydg. pod „Hotel". 30233

Kamienicę
bez długu, roczny dochód 45.000 zł zamienię na dobry majątek ziemski lub młyn wodny, najchętniej w Poznańskiem. Oferty filja Dziennika Bydg. „Majątek". (17942

Korzystnie
jest z powodu choroby zaraz do oddania większy interes kolonjalny z urządzeniem. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „Okazja". (30766

Kino
stałe, dobrze prosperujące bez konkurencji t a n i o sprzedam 6.000 zł. Zgłosz. do Dz. Bydg. Grudziądz pod „Kino". (30852

Restauracja
w bardzo dobrem położeniu Bydgoszczy zaraz do oddania. Adres w Dzien. Bydg. (30846

Skład
kolonjalny z mieszkaniem zaraz na sprzedaż. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. (30691

Ogródek
szreberowski tanio sprzedam. Czerwiński, Gdańska 110. (30851

Kolonjalkę (30913
z mieszkaniem tanio oddam. Wiadomość Dz Byd.

Magazyn
galanterji. konfekcji, dzielnica handlowa, sprzedam. Oferty pod „Korzystnie" do Dzien. (30788

Kompletne
kino na sprzedaż. Stawowa 11. (30774

Przedsiębiorstwo
dające pewną egzystencję. Gotówka 8—10.000 zł. Zgł. „Fras" filja Dzien. (17952

Samochód (30352
kryty „Renault" mały w bardzo dobrym stanie na korzystnych warunkach na sprzedaż. W. Markuszewski, Wąbrzeźno, Pom. Rynek 16.

Nowa (30850
szafa olszowa do garderoby tanio na sprzedaż. Gdańska 85, I ptr. lewo.

Samochód
osobowy w dobrym stanie tanio na sprzedaż. Kryger i Ska Dworcowa 80. (17984

Głośnik
„Grawora" tuba i koń na biegunach tanio na sprzedaż. Kowalska 1. (17986

Gramofon
nowy tanio. Królowej Jadwigi 18. (18017

Futro
męskie bardzo tanio na sprzedaż. Król. Jadwigi 13 II. lewo. 18039

Sprzedam
maszynę pończoszniczą (6 tuz. pończoch). Malborska 13, Wilczak. (30909

Meble
używane sprzedam. Ratke Podgórna 7. (30908

Radjo
Reinertz'a komplet z powodu wyjazdu sprzedam. Ks. Skorupki 63-64. (30885

Samochód
używany sprzedam. Mazowiecka 6 parter. (18031

Tanio
na sprzedaż szafa do rzeczy, bieliźniarka, koń dziecięcy na kółkach. 20 Stycznia 25, suterena. (30903

Wózek (30916
dziecięcy w dobrym stanie tanio na sprzedaż. Nakielska 15 II p. lewo.

Sprzedam
kasę i skrzynkę do drukowania cen. Fredry 8, II lewo. (17949

Gramofon
szafkowy z płytami tanio na sprzedaż. Chocimska 1a p. lewo. (17953

Karabin
3 strzałowy (Teschnera kal. 16×16×8 mm., dubeltówkę (Teschnera) kal. 16 nowe i I kl. sprzedam tanio. Zapytać Bydgoszcz Dr. Emila Warmińskiego 3, I prawo. (17897

Rower
jak nowy, maszyna do szycia i centryfuga tanio na sprzedaż. Pedde, Waldowo, poczta Pruszcz, pow. Świecie. (30806

Kanarki (30915
pierwszorzędne śpiewaki. Długosza 3, I ptr. l. podw.

KUPNA

Rewolwer (17988
z nabojami kupię. Zgł. pod „Browning" filja Dz.

NAUKA

Wyuczamy (3 667
księgowości, stenografji, pisania na maszynach. Postęp, Św. Trójcy 6a.

Buchalteryjne
Współczesne Wykłady Palliera gwarantują wielodziedzinową samodzielność. Warszawa, Nowogrodzka 48. Zamiejscowi listownie. 27822

POSADY WOLNE

Poszukujemy
przedstawicieli dla przebojowych nowości. Dochód miesięczny zł 2.000 łatwo osiągalny. Kapitał niepotrzebny. Zgłoszenia Łódź „B" skrytka 3. (30636

1000—2000 zł
miesięcznie zarobi każdy bez fachowości, kto się zajmie zbieraniem zamówień na obligacje państwowe. Zgłoszenia przyjmuje Krajowy Zakład Kredytowy, Lwów, Łyczakowska nr. 10. 30793

Przedstawiciel
4 bardzo poważnych firm poszukuje we wszystkich większych miejscowościach Poznańskiego i Pomorza solidnych subagentów dobrze wprowadzonych w branży kolonjalnej i mogących dać gwarancję. Wyczerpujące oferty sub filja Dz. Bydg. pod „Agenci". (17943

500 zł
miesięcznie z a r o b i ą handlarze, domokrążni, agenci, sprzedażą artykułów dziennej potrzeby. Zgłoszenia pisemne przyjmuje firma „Par" Katowice, Dyrekcyjna 10 pod „5(0". (26171

Czeladnik
krawiecki potrzebny. Gdzie wskaże Dz. Bydg. (30906

Bufetowa
zaraz potrzebna. Resursa Kupiecka. (30887

Werkmistrz
stolarski do stolarni budowlanej natychmiast poszukiwany. Of. z doł. świadectw i podaniem zarobku skierować pod „Werkmistrz" do filji Dzienn. Bydg. 30821

Duet (17976
trio dobrany komplet od 15. 12. potrzebny. Hotel Dąbrowski, Koronowo.

Ekspedjentka
do składu rzeźnickiego zaraz potrzebna. Rohloff, Toruń, Różanna 3. (30836

Potrzebna
siła początkująca pisząca biegle na maszynie, w godzinach popołudniowych. Biuro Porad Wojskowych Miernik, Długa 5. (17982

Uczeń
starszy syn uczciwych rodziców, zdolny i pewny w liczeniu, potrzebny do składu kolonjalnego. Zgł. pisemne tylko pozamiejscowych z życiorysem. Fr. Banach, Toruń, Mickiewicza 82. 30753

POSADY POSZUKUJĄ

Pomocnik (30791
handlowy lat 25, z branży kolonjalno-restauracyjnej z dobremi świadectwami poszukuje od 1 stycznia posady ekspedjenta lub przyjmie podobne poważniejsze zastępstwo. Of. kierować do filji Dzien. Bydg. Toruń, pod „1948".

Początkująca
stenotypistka i biuralistka poszukuje posady. Zgłosz. pod „Posada" filja Dzien. (17981

Poszukuje
posady jako uczeń w zawodzie fryzjerskim lub kupiectwie bławatniczem zaraz. Łask. zgłoszenia pod „Uczeń" do Dzien. Bydg. (30744

Elektromonter
szofer-mechanik, obeznany z wszelkiemi maszynami, motorami i maszynami parowemi szuka jakiegobądź zajęcia. Of pod „Monter" do Dz. Bydg. 30865

DZIERŻAWY

Choinki.
Wydzierżawię plac z elektrycznem oświetleniem, w nocy stróż (obok Standard-Nobel, ul. Gdańska nr. 131) Zgłosz. Gdańska nr. 137, I. (30717

Wydzierżawię
na korzystnych warunkach z dniem 1 stycznia 1931 r. lub później, z powodu podeszłego wieku, dobrze prosperujący skład bławatów istniejący od roku 1896. Interes znajduje się w najlepszem p o ł o ż e n i u przy rynku ruchliwego miasta powiatowego na Pomorzu. Mieszkanie przy interesie Zgłoszenia Dz. Bydg. pod „Pomorze". 30145

Korzystnie.
Lokal restauracyjny całkowite urządzenie z 3 pokoj. mieszkaniem zaraz do wynajęcia. Adres wskaże Dzien. Bydg. (30772

Skład
z mieszkaniem lub bez w centrum miasta, centralne ogrzewanie zaraz do wynajęcia Gdańska 152, I. (17825

Garaż
w centr. miasta zaraz do wydzierżawienia. Gospodarz. Gdańska 152. (17826

Skład (30847
kolonjalny wynajmę z towarem i urządzeniem na dogodnych warunkach. Wiadomość Ks. Skorupki nr. 100, u właściciela.

Młyn
parowy z rolą, wydzierżawię lub sprzedam korzystnie, z powodu stosunków familijnych. Objęcie dzierżawy 25.000, sprzedaż wpłaty 60.000. Zgłosz. do administracji Dziennika Bydg. pod „Młyn parowy". 30750

Skład (30481
przy rynku, w najlepszem położeniu, nadający się na porcelanę, księgarnię, towary krótkie, fryzjerstwo z mieszkaniem zaraz lub później do wynajęcia. J. Osiński, Trzemeszno.

Nieruchomość
moja w miejscu, nadająca się na ogrodnictwo, przy głównej ulicy, nowe zabudowania, około 8 mórg I klasy ziemi, natychmiast do wydzierżawienia. Zgł. do Ignacego Kuna, Tuchola, Rynek 13. (30484

Skład
p r ó ż n y z mieszkaniem wprost od właściciela wydzierżawię. Piśmienne zgłoszenia do filji Dzien. Bydg. pod „Próżny". (17911

Skład
z mieszkaniem poszukuję celem dzierżawy, najchętniej okolica dworca lub Okola. Zgłosz. Dolina 2, restauracja. (30767

Wydzierżawię
blisko Grudziądza majątki z ziemią tylko buraczaną 500, 400, 300, 240 morgowe, z dobremi budynkami, oraz żywym i martwym inwentarzem. Zgłoszenia przyjmuje: W Płoszyński w Grudziądzu, Plac Stycznia 20. 30854

MIESZKANIA

Pokój
z kuchnią do wydzierżawienia. Ujejskiego 44, gospodarz. (30680

Zamienię (17983
2-pokojowe mieszkanie z kuchnią blisko dworca na 3—4 pokojowe w centrum miasta. Zgłosz. filja Dz. Bydg. pod „Zamiana".

Naprzeciw (30853
kościoła mieszkanie dla krawca korzystnie do wydzierżawienia. Zgłoszenia Konstanty Domachowski, Jeżewo, pow. Świecie.

Mieszkań (17979
największy wybór. „Przyszłość", Śniadeckich 40.

3 pokoje (30849
i kuchnię częściowo umeblowane tanio sprzedam zaraz z powodu wyjazdu. Grunwaldzka 130, II p.

Gospodarze!
S k r o m n e g o mieszkania szuka krawiec. Oferty pod „Samotny" filja Dz. (17989

POKOJE

Ładnie
umeblowany pokój blisko dworca, dla solidnego pana od z a r a z do wynajęcia. Warszawska 19, II prawo. 29828

Poszukujemy
2 umeblowanych pokoi z elektrycznością i wanną w śródmieściu. Zgłosz. pod „2 ofic." Dzien. (30501

Pokój
dogodne wejście. Sienkiewicza 65, part. pr. (17921

1—2 pokoje
ładnie umeblowane z używaniem kuchni do wynajęcia. Urocza 2, parter prawo. (30760

Pokój
duży frontowy, z oddzielnem wejściem, dobrze umeblowany, dla 1 lub 2 panów do wynajęcia. Długa 45, II. 13580

Pokój
z utrzymaniem 2 osobom po 90 zł. Świętojańska 1, II prawo. (18013

Pokój
umeblowany. Przyrzecze nr 2. (30907

Pokój
z osobnem wejściem, 3-go Maja 5, Paul. (18022

Pokój (17959
umebl. Gdańska 52, I lewo

RÓŻNE

Nadszedł
nowy transport perfumerji kosmetyki krajowej i zagranicznej. N a j n i ż s z e ceny. Zapamiętajcie adres: Bydgoszcz, Pomorska 8, M. Górecki. (30583

Zakopane.
Pensjonat Soplicowo, ul. Kościuszki, telefon 280, urządzony komfortowo, kuchnia wykwintna, cena 12 złotych. (29790

Poszkodowani
wojenni uszkodzeni na zdrowiu mogą jeszcze teraz wnioskować o rentę inwalidzką najpóźniej do 31. XII. 1930 r. Biuro Porad Wojskowych, Długa 5, Miernik. (27862

Wypożyczę
10 000 zł po 15%. Of. pod „C. 102" do Dz. (30848

Kto
pożyczy 3—4000 zł na wykończenie domu, w procencie oddam 2 pokojowe mieszkanie z kuchnią, skład. Dobre położenie. Of. pod „Dogodne" Dz. Bydg. Grudziądz. (30725

5000 złotych
ktoby wypożyczył na 1/2 roku? Wysoki procent i zabezpieczenie zapewnione. Of. do filji Dzien. Bydg. pod „Wysoki" (17828

Zagubioną (30665
książeczkę wojskową unieważniam. Pawłowski Józef

Unieważniamy
zawartą umowę z panem Bolesławem Kinką oraz wystawione kilka weksli na sumę 2.000 zł z powodu niedotrzymania warunków. Wytw. Mydła Pelagja, Antoni Pyrek. 30927

Pożyczki
długoterminowej od 1.000 do 15.000 zł otrzymać można, będąc członkiem Wielkopolskiej S p ó ł d z i e l n i Kredytowej z ogr. odp. Poznań, ul. Podgórna 7. Wyczerpujące warunki po wpłaceniu 1 zł na P. K. O. 213440 lub w biurze Spółdzielni. (30730

.... „W cztery oczy!"
Szkoła małżeńskiej miłości, Dr. Kehren. Obszerne dzieło omawiające szczegółowo życie płciowe mężczyzny i kobiety. Mnóstwo kolorowych ilustracji, 7 złotych. „Higjeniczno zapobiegawcze środki w intymnem życiu kobiety" Dr. Dreksler, 3 złote. Na przesyłkę załączyć 1,50 zł. Księgarnia Wysyłkowa w Jędrzejowie, skrytka nr. 40/C. (29576

MATRYMONJALNE

Amerykanin
rodowity Polak, 29-letni, wysoki, blondyn, powracający obecnie do kraju, poszukuje znajomości inteligentnej damy, celem późniejszego ożenku. Posagu nie wymaga, gdyż dobrze jest ustosunkowany, natomiast życzy sobie szczerości zamiłowania do ogniska domowego. Zgłoszenia tylko nieanonimowe, nie restante do sekretarjatu: „ATLAS UNION", Hamburg 30, Eidelstedterweg 29. 29617

Panna
lat 29, blondynka, inteligentna, miłego usposobienia, pragnie zawrzeć znajomość z panem inteligentnym do lat 35. Oferty z fotografją proszę skierować do filji Dz. Bydg. pod „W. M". (17978

Kawaler
lat 31, katolik, właściciel pensjonatu w miejscu kąpielowem poszukuje żony. Panie do lat 28, posiadające majętek do 10.000 zł, raczą swe oferty wraz z fotografją nadesłać do Dz. Bydg. pod „Gwiazdka" Pożądany polski i niemiecki język. 30787

Szukam
dla mego krewnego lat 26 posiadaj. 150 morgowe gospodarstwo bez dłu u, leżące nad szosą, okolica ładna, ziemia pszenna, budynki nowe, blisko kościoła i kolejki, pań z odpowiedniem majątkiem. Rzecz traktuje się hon. i dyskretnie. Zgłoszenia do Dziennika Bydg. pod „Krewny". (30863

Kawaler
na samodzielnym stanowisku lat 33, wysoki ciemno-blondyn, z pewną egzystencją oraz gotówką 8000 zł, szuka żony. Panny we wieku od 25—28, miłego i dobrego charakteru z cokolwiek gotówki, raczą swe oferty wraz z fotografją, którą się zwraca do Dz. Bydg pod „Brunet K." Dyskrecja zapewniona. (17219

W zawieraniu
w małżeńst pośredniczę. „Przyszłość", ul. Śniadeckich 40. (17980

Samotna
wdowa, inteligentna, o zacnym charakterze, posiadająca umeblowane 4 pokoj. mieszkanie, oraz kilka tysięcy zł majątku, znudzona samotnością nawiąże znajomość z nauczycielem, lub wyższym urzędnikiem państwowym z dobrej rodziny, mającym zapewniony etat, od lat 46—53. Cel matrymonjalny. Panowie wdowcy samotni, lub z jednem dzieckiem, inteligentni, religijni, trzeźwi, o dobrym spokojnym charakterze, lubiący szczęście domowe, raczą się z zaufaniem zgłosić, dołączając fotografję, którą się zwraca, pod „Blondynka" do Dzien. Bydgoskiego. Dyskrecja zapewniona. (30746

Obrońca prywatny

załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,
Bydgoszcz,
Cieszkowskiego 2. Tel. 1304.
Długoletnia praktyka.

Specjalne
Biuro Podatkowe Franciszka Chmarzyńskiego, byłego Naczelnika Urzędu Skarbowego, przy ulicy Gdańskiej 151, telef. 16-74, jedyne fachowe biuro tego rodzaju w miejscu przeprowadza wszelkie sprawy podatkowe, specjalnie trudne zawikłane, pozatem administracyjne i bilansowe przy współpracy wybitnego fachowca, sądownie zaprzys. rewizora ksiąg handl. ściśle według przepisów prawnych. Dla niezamożnych bezpłatne porady. (1234

POLECENIA

Biuro
detektywów „Argus", Bydgoszcz, Pomorska 67. Wywiady, informacje, obserwacje. Dyskresja zapewniona Podziękowania pisemne. (18026

Astrolog (30936
słynny, przeniósł się z ulicy Podgórnej na ulicę Długą (Hotel Rio) Romanowski. Przepowiada przeszłość, przyszłość.

Warszawianka.
Pracownia sukien i okryć pracownica firmy Herysego wykonuje roboty solidnie po cenach przystępnych. Jezuicka 19, II piętro. (30914

Tani Bazar!
Stary Rynek, obok apteki. Duży wybór książek do nabożeństwa, także w niemieckim języku, różańce, medaliki, krzyże, lichtarze obrazki, figury. (30881

3 fotografje (17795
legitymacyjne 1.50 poleca „Wiol", Marsz. Focha 40.

MEBLE
Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją dęb.: jadalni, sypialni pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedyńczych, także wyściełane solidnego wykonania **własnych warsztatów** na dogodnych warunkach tylko **u Ignacego Grajnerta, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 8, telefon 1921.** 9574

Krawcowa
przyjmuje szycie w dom. Matuszewska, Dworcowa 98, IV ptr. (18009

Meble!
Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy fotele, biurka, lustra i inne przedmioty.
Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Zabawki!
Tani Bazar. Stary Rynek obok apteki. Wielki wybór lalek rożnego rodzaju drezynki, rowerki, wózki, koniki, gry i wiele innych. Uważać na firmę! (30880

Śniegowce.
Reperacja wszelkiego obuwia gumowego. Przyrzecze 24, obok ul. Długiej. (30902

Pamiętaj
że pończochy, swetry, szale, czapki męskie, kapelusze damskie itp. najtaniej poleca firma **Słowik,** Dworcowa 83. (1825

Ostrzę
brzytwy, nożyczki, żeletki, łyżwy. Świtalski, Poznańska 6. (30937

Panowie!
Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje starannie, najtaniej „Ekonomja", Dra Emila Warmińskiego 15. (18010

Przyjmuję
bieliznę do prania i prasowania. Po niskich cenach. Gdańska 151 w podwórzu. (17999

SPRZEDAŻE

Z powodu
wyjazdu na sprzedaż dobrze zaprowadzony i prosperujący skład towarów kolonjalnych i delikatesów, w ruchliwem położeniu (w centrum miasta powiatowego) z towarem. Mieszkanie przyległe. Cena przystępna. Adres wskaże Dzien. Bydg. 30870

Sprzedam
dom komfortowy w centrum, 75 tys., wpłaty 55 tys. Dom w Nakle 30 tys., dochód 5 tys. Dworcowa nr. 82, „Prawo". (18044

Zamienię (30904
dobrą oberżę przy szosie na realność wartości 40—70 000 zł. Of. pod „W. B." do Dz. Bydg.

Zakład
fryzjerski z mieszkaniem sprzedam. Oferty do filji Dz. pod „Zakład". (17992

Bardzo
tanio na sprzedaż lub też do wydzierżawienia 5 mórg roli z budynkami na Czyżkówku. Wiadomość ulica Koronowska 56. 30867

500 mórg
inwentarz komplet 120 tys. sprzedam, Nowakowski, Dworcowa 69. (18034

Kamienica
3 mieszkania 7 pokojowe 60000 sprzeda Nowakowski, Dworcowa 69. (18033

Plac
budowlany duży dla jednego lub dwóch sprzedam. Orla 6, piekarnia. (30890

Dom
ze składem okazyjnie tanio. Cena 13 tys. Wiadomość Śniadeckich nr. 40, „Przyszłość". (30866

Gramofon (30871
łóżko, wóz i 2 półszorki tanio sprzedam. Nowodworska 40, w podwórzu.

Konia
na biegunach i dziecięcy wózik sprzedam. Kościuszki 26. (17995

Na sprzedaż
samochód marki Ford pod ciężarówkę, gotowy do jazdy za cenę 2.000 zł, jest w dobrym stanie. Warunki zapłaty korzystne. Zgłosz. J. Kiełbratowski, Łąg, pow. Chojnice. (30923

P. T. Filateliści:
Wybory, serje, pocztówka starczy. Bogdan Piotrowski, Więcbork, Pomorze. 30920

Głośnik
(Philips), maszyna do szycia Singera tanio na sprzedaż. Kościuszki 48, dom ogrodowy, parter. (18062

Kożuch
dla szofera sprzedam. Urocza 6. (30935

Kino-aparat
kompl. za 1500 zł sprzedam. Of. pod „1500" filja Dzien. (18027

Na sprzedaż
narożnikowy skład z 3 pokojowem mieszkaniem. Of. pod „11" do Dz. Bydg. (30948

Fiat 505
6 osobowy w dobrym stanie sprzedam. Jako wpłatę przyjmę motocykl lub mały samochód. Kujawska 4, od godz. 1—3. (30805

Rower (18019
damski jak nowy 180 zł, męski z wolnym biegem sprzedam. Gdańska 58.

Konie
na biegunach 60 cm. wysokie, bieguny 1 mtr. za 10 zł sprzeda Szubińska 6 Kother. (30888

Rower
zupełnie nowy, mały dla chłopca, koła 24, za 150 zł Gdańska 58. (18 1

Pianino
sprzedam. Grunwaldzka nr. 73a. (30869

Stoły
składowe, 2 biurka, manekiny konfekcyjne sprzeda tanio Borowiak, Mostowa 4. (30972

Piece
używane, tragarze, rury, blachę, koła transmisyjne, różne żelazo użytkowe, tanio sprzedaje Składnica Starego Żelaza. Marszałka Focha 31, drugie podwórze. (30964

Aparat (30975
fotograficz. statywowy 13×18 i 18×24 kasety metalowe tanio sprzedam. Jackowskiego 31, II lewo.

Dobry zarobek!
Podróżujących
rozmaitych branż do zabrania patentowanej szczotki z natryskiem specjalnie do czyszczenia samochodów przy odpowiedniej prowizji poszukujemy. Zgłosz. Dzien. pod „Szczotka". (30921

Posadę
stałą, przy wysokich dochodach, może otrzymać jeszcze kilku zdolnych panów nie niżej lat 25 w poważnej firmie poznańskiej, z powodu rozszerzenia zakresu działalności. Panowie, którzy już podróżowali wzgl. na podróżujących posiadają kwalifikacje, zechcą się zgłosić w Bydgoszczy Dworcowa 59, u szefa propagandy Kaszubskiego we wtorek i środę od 10—12 i 4—6. (30940

Za
wypożyczenie na krótki czas 1.000 zł., dam dobrą posadę energicznej pani Adres wskaże filja Dzien. Bydg. (17993

Panna (30901
inteligentna, dobrze prezentująca się przyjmie posadę do pomocy w interesie, do dzieci etc. Zna dobrze szycie. Zgł. Dzien. Bydg. pod „D. H. J".

Młoda
panna pracowita znająca dobrą kuchnię, gospodarstwo domowe poszukuje posady samodzielnej zaraz Wymagania skromne. Łaskawe zgł. Dzien. Bydg. „Zaufana". 30868

Osoba (18012
inteligentna poszukuje posady zarządu domem, do towarzystwa, chlubne świadectwa. „Dla Janiny" do filji Dzien. Bydg.

Starszy
pomocnik krawiecki szuka pracy. Adres wskaże Dz. Bydg. (30896

Młody (17991
szofer poszukuje posady, najchętniej na majątku, ewentualnie złoży kaucję Zgłoszenia do filji Dzien. Bydg. pod „Królewianin".

Prawdziwą niespodzianką gwiazdkową! są moje ceny na okres świąteczny!

Torebki damskie
Walizki - Kufry
Teki do akt
Parasole - Laski
Nesesery
Portfele - Manicure

i wiele innych artykułów skórzano-galanteryjnych

to są praktyczne podarki gwiazdkowe !!!

Wszystko w największym wyborze — w firmie

Zygmunt Musiał
BYDGOSZCZ
Gdańska 9 **ul. Długa 52**
Telefon 2182 (30933) Telefon 1133

Kożuch
duży czarny kryty dla stróża lub do wyjazdu tanio na sprzedaż. Bydgoszcz-Czyżkówko, Chojnicka 9. (30969

Gramofon
z płytami tanio na sprzedaż. Kujawska 41, lewo. (30944

Wóz
i konia sprzedam, Szubińska 29.

Sypialnia
jadalnia na sprzedaż. Poznańska 4 w podw. (30978

Wóz
rzeźnicki na resorach sprzedam tanio. Jasna 10. (3 945

Jadalkę (3 947
korzystnie sprzeda Czechowski, Nakielska 10a.

Elegancki (30950
nowy wełniany szal 55 zł. Dworcowa 51, II. prawo.

KUPNA

Domek
kupię zaraz. Adres Dzien. Bydg. (30864

LEKCJE

Lekcje
włoskiego najnowszą metodą, tamże tłumaczenia włosko-polskie. Ossolińskich 9, III prawo. (18002

POSADY WOLNE

Współpracownika
z gotówką 3—4 000 zł. do dobrze prosperującego interesu przyjmę zaraz. Łaskawe oferty do Dz. Bydg. pod „Centrum 4". (30977

Elektromonter
który zna także zasadę radjotechniki może się zgłosić. Kosztów podróży się nie zwraca. Zakład Radjo i Elektrotechniczny Rogór, Żnin, ul. Poznańska 20 b. (17997

Potrzebna
doświadczona osoba do dwojga dzieci na wyjazd. Oferty do filji Dziennika pod „Doświadczona". 18004

Fryzjer
zaraz potrzebny. Pl. Poznański 1. (30899

Inwalidę
z koncesją poszukuje restauracja. Adres w filji Dzien Bydg. 18024

Posługaczka
15-16 lat potrzebna. Adr. filja Dz. Bydg. (18021

Posługaczka
starsza potrzebna zaraz Orla 6, piekarnia. (30891

Służąca
do dzieci i wszelkich prac domowych potrzebna zaraz. Babia Wieś 3, I ptr. prawo. (18006

Dziewczyna (30987
do wszelkich prac mówiąca po polsku i niemiecku. Świętojańska 16, III p.

POSADY POSZUKUJĄ

Były
oficer technik-automobilowy, posiada dłuższą praktykę w kraju i zagranicą, specjalista na auta „Chevrolet" prosi o zaofiarowanie odpowiedniej posady ewtl. przyjmę posadę szofera na prywatne auto. Of. do filji Dz. Bydg. pod „M. J." (18005

Młody
energiczny cukiernik spodziewający się większej sumy pieniędzy tytułem podziału majątkowego z powodu stosunków familijnych poszukuje posady najchętniej u starszych ewentualnie bezdzietnych właścicieli cukierń lub restauracyj. Oferty pod „Uczciwy" do Dziennika (3 919

Inteligentna (30939
panienka poszukuje posady do dzieci. Łask. oferty do Dz. Bydg. pod „20".

Siła
adwokacka z długol. praktyką w biurach handlowych a ostatnio adwok. biegle pisząca na maszynie, oraz prowadz. registratury i wszelkie prace biurowe poszukuje posady od 1 stycz. 1930 r. ewtl. zaraz. Łask. zgłosz. do filji Dzien. Bydg. pod „Pilna". (18015

Z powodu
zmian rodzinnych polecam bezdzietnemu małżeństwu dobrą, uczciwą służącą umiejącą gotować. Łask. zgłosz. Gatz, Sienkiewicza 41. (18038

DZIERŻAWY

Ubikacje (30970
suterenne słoneczne, z oświetleniem elektrycznem nadające się na składnicę, lub przedsiębiorstwo wymagające Gospodarz. Wodyński, Unji Lubelskiej 14.

Duże
jasne ubikacje odpowiednie na składy, warsztaty i fabryki do wynajęcia. Wiadomość Mostowa 2, skład obuwia. (30892

Dom
$2^1/_2$ morgi ziemi wydzierżawi zaraz Korek, Leszczyńskiego 93. 30872

MIESZKANIA

Pokój
z kuchnią zaraz do wynajęcia Flisacka 7, Czyżkówko, Sochacki. (18030

Oddam
mieszkanie 5-pokojowe w centrum. Dworcowa 82, „Prawo". (18043

Mieszkania
6 pokojowe, 5 pokojowe, 4 pokojowe, 3 pokojowe, 2 pokoje z małą kuchnią wolne do objęcia od właściciela poleca na dogodnych warunkach biuro „Pogoń", Dworcowa 80.

Młode
bezdzietne małżeństwo poszukuje mieszkania 2 pokoie z kuchnią wprost od gospodarza, płaci czynsz zgóry. Zgłosz. pod „1200" do Dzien. Bydg. 30949

2 pokojowe 30916
lub 3 pokojowe wydzierżawię. Grunwaldzka 77.

POKOJE

Pokój
umeblowany dla pań lub dwóch panów. Warmińskiego 17, I. wejście II. p. prawo. 30875

Pokój
wynajmę bezdzietnym. Komorne zgóry roczne Kujawska 107. 30874

Dwa
pokoje z używaniem kuchni wynajmę. Cieszkowskiego 5, III ptr. l. (18011

Pokój (30873
dla panów. Kujawska 13.

Pokój
umeblowany z całem utrzymaniem, centr ogrzewanie, łazienka, telefon. 20 Stycznia 10, I. l. (18032

Pokój
dobrze umebl. zaraz lub od 15. XII. do wynajęcia. Cieszkowskiego 5, II prawo. (18003

Mały
milutki, ciepły, umeblowany pokoik tanio. Babiawieś 3d, I lewo. (30898

Pokój
z osobnem wejściem zaraz do wynajęcia. Gdańska 85, I lewo. (1.994

Pokój
z używaniem kuchni lub bez. Wiadomość Garbary nr. 11, skład. (30905

Pokój (18041
umebl. Łokietka 30, I p.

Pokój (3 884
skromny bez pościeli poszukują bezdzietni zaraz. Of. pod „Handlarz" Dz. B.

Pokój (3 895
umebl. Dolina 24, part.

Osobne
pokoje z używaniem kuchni wynajmę. Paderewskiego 7, I pr. (18036

Tani
pokój do wynajęcia. Grunwaldzka 23, w podwórzu schody. (18 08

Pokój (18028
elegancki, słoneczny, elektryczność, łazienka, balkon. 20 Stycznia 27, I l.

Niekrępujący (18023
pokój odnajmę. Filja Dz.

Jeden
umebl. pokój z tel. i kąpielką dla sol. panów zaraz do wynajęcia. Poznańska 14 p. p.

1—2
eleg. umebl. pokoje z elektryką, łazienką, oddzielne wejście do wynajęcia. Garbary 28 29, I ptr. prawo. 30926

Umeblowany
pokój dla lepszego solidnego pana do wynajęcia. Kujawska 127 I ptr. (przy Zbożowym Rynku). (30912

Pokój
umebl. Grodzka 16, róg Mostowej II schody, II piętro. (30980

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Wileńska 11, parter, Meyer, telef. 1480. (18035

Pokój (18042
wspólny z utrzymaniem także dla przyjezdnych. Cieszkowskiego 15, I pr.

Pokój (30952
Łokietka 17, parter prawo.

Pokój
z osobnem wejściem zaraz wynajmę. Król. Jadwigi 8a, III ptr. 30953

RÓŻNE

Gdzie
kupuje się najtaniej towary na wyprawy i podarki gwiazdkowe? Na wyprzedaży likwidacyjnej firmy: Siuchniński & Stobiecki, Bławaty i konfekcja, Bydgoszcz, Stary Rynek 3. 30820

Obiady
smaczne 1,10 zł, śniadania, kolacje tanio poleca Pomorzanka, Pomorska nr. 47. (18037

Oddam
40.000 na I hipotekę na dom dochodowy w Bydgoszczy. Of. do filji Dz. Bydg. pod „40.000". (18029

M. N.
spóźniła oczekuję w niedzielę o szóstej, narożnik Jagiellońska Bernardyńska punktualnie. S-ki.

Zagubione
świadectwo czeladnicze (piekarz) na nazw Franciszek Sadłowski urodz. 24. IX. 1907 r. unieważniam. 30877

Pies
pokojowy, czarno-biały długi włos zaginął przed kilku tygodniami, wabi się Filut. Upraszam o zwrot i wiadomość. Bydgoszcz, Dolina 1 (30917

Inwalidów
woj. którzy dotychczas się o rentę nie starali, proszę się natychmiast zgłosić, gdyż termin upływa z dniem 31. XII. Bezpłatną poradę udziela Szatkowski, Sienkiewicza 11a. (18014

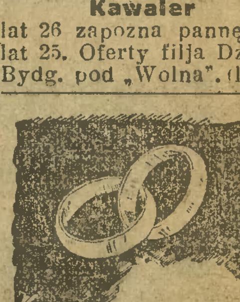
Poznamy
dwóch przyjacieli, poważnych inteligentnych do lat 35. Oferty wraz z fotografjami do filji Dzien. Bydg. pod „Dwie". (18 49

MATRYMONJALNE

Poznam
starszego pana, lub wdowca. Zgł. filja Dz. Bydg. pod „W. W.". (17990

Kawaler (30922
lat 32, kat. posiada 5 000 zł. gotówki, oraz zapew. koncesję, poznam panią z własnym warsztatem pracy, lub odpowiednią gotówką celem ożenku. Łaskawe oferty tylko z dokładnym adresem i podobizną do Dz. Bydg. „Wzajemna pomoc". Pośrednictwo krewnych mile widziane.

Kawaler
lat 26 zapozna pannę do lat 25. Oferty filja Dzien. Bydg. pod „Wolna". (18001

Przez umieszczenie **drobnego ogłoszenia** na tem miejscu znalazło już wielu ludzi swoje szczęście małżeńskie. Niezechciałby Pan (Pani) także raz spróbować tej prostej drogi, zamiast na ślepy traf czekać???

Ubranka mundurkowe dla chłopców

NA GWIAZDKĘ

Płaszczyki marynarskie dla chłopców

polecam mojej Szanownej Klienteli mój

wielki wybór wykwintnej garderoby męskiej i dla chłopców

Prowadzę wyroby, znane jako najlepsze!

Płaszcze męskie w najrozmaitszych kolorach i fasonach począwszy od: 50.- 58.- 65.- 78.- 95.- 115.- 128.- 150.- 168.- 175.- 220.- zł.

Ubrania męskie różnych jakości kamgarnów i wełny począwszy od: 48.- 58.- 65.- 78.- 95.- 115.- 135.- 148.- 165 - 175.- 210.- zł.

Ubranka dla chłopców w różnych fasonach z najprzedniejszych materjałów począwszy od: 28.- 38.- 42.- 55.- 62.- 75.- zł.

Kurtki sportowe średniego wyrobu po 28.- do 48.- zł.

Kurtki myśliwskie najlepszej jakości 70.- 92.- do 165.- zł.

Futra męskie spacerowe i sportowe.

Ubrania smokingowe i wizytowe stale w wielkim wyborze.

Bonżurki praktyczny podarek gwiazdkowy od 48.- do 120.- zł.

Największy specjalny magazyn konfekcji męskiej i dla chłopców

(30376

Leon Konieczka

Gdańska 26 Bydgoszcz Telef. 21-96

Wielkie zakupno gwiazdkowe za mniej pieniędzy.

Udajcie się tam, gdzie tysiące i setki tysięcy swe zapotrzebowania gwiazdkowe uskuteczniają; tam, gdzie z roku na rok zastęp zadowolonej Klienteli coraz bardziej się wzmaga i wzrasta; tam gdzie każdy kupujący dobitnie odczuwa: tu otrzymuje się najlepszy towar za mniej pieniędzy.

Spieszcie do

Gebr. **Freymann**

Dom zakupu dla wybrednej klienteli

Gdańsk — Kohlenmarkt.

Bank Ludowy w Bydgoszczy

Spółdz. z nieogr. odpow.

Stary Rynek nr. 11

przyjmuje wkłady oszczędnościowe w złotych i dolarach

za wysokiem oprocentowaniem.

Załatwia wszelkie czynności bankowe.

25614

Registrator

z kilkuletnią praktyką w biurze adwokackiem **potrzebny** od 1. I. 1931.

Adwokat Sawicki

ulica Marszałka Focha 38, Bydgoszcz. (30924

Wyręczycielka

Z powodu choroby pani domu, potrzebna na wieś zaraz do prowadzenia gospodarstwa domowego włącznie z gotowaniem. Pierwszeństwo osoba starsza. Warunek: skromne wymagania, uczciwość i pracowitość. Zgł. pod „Wyręczycielka“ do filji Dzien. Bydg. (17998

Jasne, duże i suche piwnice

nadające się na składnicę oraz

2 pokoj. mieszkanie

z kuchnią jest zaraz **do wynajęcia.** (40028

Gospodarz, Długa 66.

Największy wybór

po cenach najkorzystniejszych w

piernikach

marcepanach

bombonierach

gwiazdorach

czekoladach

30014) znajdziesz w

Fabryce cukrów i czekolady „CARMEL“

Bydgoszcz, ulica Dworcowa nr. 65.

W niedzielę i poniedziałek dnia 7 i 8 grudnia br. w godzinach od 3-ciej do 7-mej po poł.

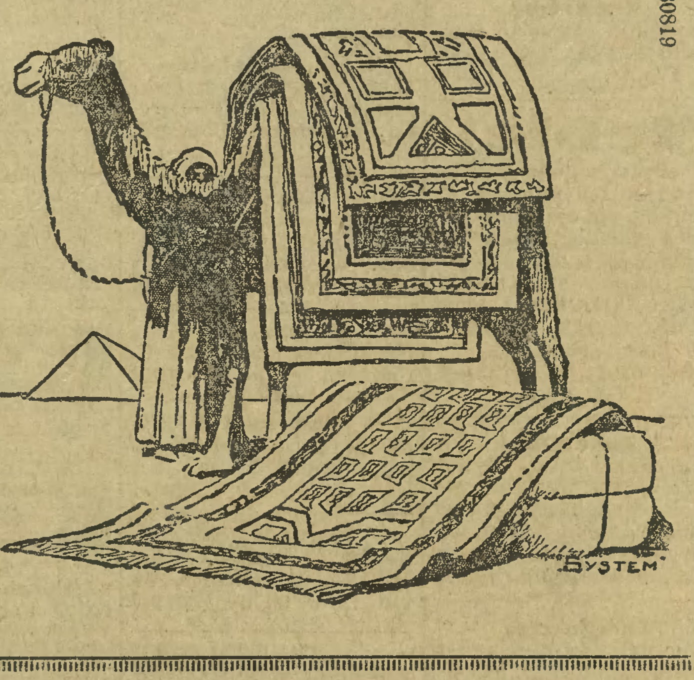
urządzam w lokalach mego magazynu na parterze i I piętrze

Wystawę Dywanów

na którą mam zaszczyt Szan. P. P. do zwiedzenia takowej, celem pokazania mego bogato zaopatrzonego działu dywanów, najuprzejmiej zaprosić.

Pokaz eleganckich firanek „FILET“

Od wtorku, 9 bm. rozpoczyna się wielka sprzedaż dywanów i firanek po cenach zniżonych.

M. KLIMEK, Bydgoszcz, Stary Rynek 18

30819

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetrowy na stronie 7-łamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. i łam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłem dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Za redakcję odpowiedzialny: Stanisław Nowakowski w Bydgoszczy.